nedeljski
Primorski dnevnik

Leto XIV - št. 302 (4147) TRST, nedelja 21. decembra 1958 Cena 30 lir

Pravico za partizane!

Jutri se pred porotnim sodiščem v Florenci začne sodna razprava proti 51 bivšim partizanom, ki so se med vojno borili proti fašistom in nacistom na področju Slovenske Benečije. Obtožnica jih dolži veleizdaje hkrati pa jih bremeni tudi za dejanja, ki spadajo v področje kriminalitete. Po obtožnici naj bi ti bivši benečanski partizani in antifašisti bili izdajalci in zločinci.

Ponovno so torej na zatožni klopi bivši partizani in antifašistični borci. In to, ko že teče štirinajsto leto po koncu zmagovite vojne proti fašizmu in nacizmu. Kljub temu se bo proces začel.

Začel se bo kljub temu, da je tudi edina med vojno obstoječa antifašistična oblast v okupirani Italiji (CLNAI) že v začetku leta 1944 priznala slovenskim in hrvatskim partizanskim enotam ne le njihovo voljo da se skupno z italijanskimi enotami bore za izgon nemških in fašističnih zatiralcev, ampak je tudi pozvala Italijane iz Furlanije in Julijske krajine, še posebno pa Tržačane, da naj okrepijo borbo in sodelovanje s slovenskimi enotami. Na podlagi te izjave je prišlo do sporazumov z Glavnim poveljstvom garibaldinskih brigad in poveljstvom IX. korpusa, ki jih je «Glavno poveljstvo za Severno Italijo» (ki je bil vojaški organ CLNAI) odobrilo 17. julija 1944..

Začel se bo kljub temu, da je po 16. členu mirovne pogodbe protizakonito vsakršno preganjanje in vznemirjenje italijanskih državljanov, antifašističnih borcev, zlasti pa je po tem členu prepovedano preganjanje pripadnikov vojaških sil samo zato, ker so od 10. junija 1940 do dne, ko je stopila v veljavo mirovna pogodba ,izvršili dejanja v korist zavezniških in zaveznikom pridruženih sil..

Začel se bo kljub temu, da pomeni ta proces kršitev zakonskega odloka štev. 194, ki ga je namestnik poglavarja italijanske države izdal 12. aprila 1945, in po katerem je protizakonito vsakršno preganjanje italijanskih državljanov, ki so pripadali oboroženim silam v borbi proti nacifašizmu in v katerem je tudi točno navedeno, zaradi kakšnih dejanj se bivši borci ne smejo preganjati («Med vojne akcije spadajo, in niso kaznive na podlagi splošnih zakonov, dejanja sabotaže, rekvizicije in sleherne druge operacije, ki so jih rodoljubi izvršili zaradi nujnosti v borbi proti Nemcem in fašistom za časa sovražnikove zasedbe. Ta odločba se mora izvajati tako glede rodoljubov v vojaških formacijah, ki so jih priznavali narodnoosvobodilni odbori, kakor tudi glede drugih državljanov, ki so jim pomagali..»).

Gornje določbe so torej dovolj jasne, bivše beneške partizane pa so kljub temu postavili pred sodišče, češ, 16. člen mirovne pogodbe se v tem primeru ne more uporabiti, ker se oni niso borili za vojne cilje zaveznikov in zaveznikom pridruženih sil, ampak za priključitev Nadiške doline k Jugoslaviji. In to je veleizdaja.

Glede tega si dovoljujemo navesti, kaj o tem misli Italijan, danes sicer že pokojni dr. Carlo Andreoni, ki je v članku, objavljenem novembra 1955 v turinskem mesečniku «Incontro», napisal med drugim tudi naslednje:

«Če se hočejo namerno prezreti okoliščine in zgodovina, in če se hočemo držati samo «črke» pisanega zakona, zakaj se potem ne bi začel proces za izdajstvo tudi proti Slovencem «Ljubljanske italijanske pokrajine» in proti bivšim državljanom, Slovencem in Hrvatom Julijske krajine in Dalmacije, ki so se odzvali pozivu Tita in zgrabili za orožje proti fašističnim in nacističnim četam? Čemu ne bi sodili celo vseh Hrvatov, ki so se uprli poglavniku in kralju Zvonimiru?

«Vsekakor je bila večina partizanov Nadiške doline Slovencev in ne Italijanov, pa čeprav so bili formalno podložniki bivšega italijanskega kraljestva. Te danes ščiti 16. člen mirovne pogodbe, ki določa, da se ne smejo sodno preganjati tisti, ki so se v Italiji borili za vojne cilje zaveznikov. Slovenci Nadiške doline so bili povsem upravičeni verovati, da je bila med temi cilji tudi priključitev njihove doline k jugoslovanski domovini. Kot Italijani s temi težnjami lahko ne soglašamo, kot ne soglašamo z nesmiselno izjavo Molotova, ki je hotel postaviti našo vzhodno mejo na Tilment; toda to še ne pomeni, da je tudi to eden od «pravnih» videzov te zadeve. Pač pa je nekaj, kar zelo prekaša hladne črke zakonov, zakonov in pogodb, in to je nezastarela pravica narodnostnih manjšin, od katerih se ne more zahtevati, naj ljubijo določeno domovino, ki ni in ne more biti njihova, in to predvsem v okoliščinah, v katerih so se Slovenci Nadiške doline znašli leta 1944 in 1945.»

In vprav v tem je bistvo vprašanja: kako je moč postaviti pred sodišče in obtožiti veleizdaje ljudi, ki so se v pogojih oborožene borbe proti fašistom in nacistom, in ko je šlo za to, da se fašistična država razbije (dejansko je že bila na kosih) in na njenih ruševinah ustvari in zgradi nova država, ki naj bo izraz demokratičnih in svobodoljubnih teženj vsega prebivalstva — če so se ti ljudje borili hkrati tudi za to, da se tudi njihovemu narodu prizna pravica do samoodločbe in do svobodnega življenja v svoji narodni skupnosti?

Kdo bi bil mogel to preprečiti?

Med vojnimi cilji protifašistične koalicije med zavezniki ni bilo načela, na temelju katerega imajo po fašizmu zasužnjeni narodi pravico do samoodločbe in s tem do lastne narodne svobode in neodvisnosti? Če v protihitlerjevski koaliciji baje ni bilo tega načela in tega cilja, za kaj pa se je ta koalicija sploh borila? Morda samo za to, da bi dosegla vojaški zlom fašizma in nacizma — vse njihove krivice pa naj bi še nadalje ostale?

To je čisto preprosto sofizem! Proti fašizmu in nacizmu so nastopili ne samo zato, ker je zatiral le lastni narod, ampak zato, ker je grabil po drugih narodih — nekatere je hotel celo iztrebiti — da bi na njihovih plečih zgradil vesoljno gospostvo izvoljene rase! Vojni cilj protifašistične zavezniške koalicije ni bil le «smrt fašizmu», ampak tudi «svobodo narodom»!

In za to svobodo so se borili tudi beneški partizani, ki so jih sedaj postavili pred sodišče in obdolžili veleizdaje in kriminalnih dejanj!

Vse zgoraj navedeno je dobro znano tudi sodnikom, ki jih hočejo soditi in, morda, celo obsoditi.

Nočemo verjeti, da bi se nekaj podobnega moglo zgoditi, kajti v takem primeru bi justica ne bila več justica, ampak krvava klofuta človeškemu srcu, ki mu žeje po svobodi in pravičnosti ni moč ugasiti nikoli.

DUŠAN HREŠČAK

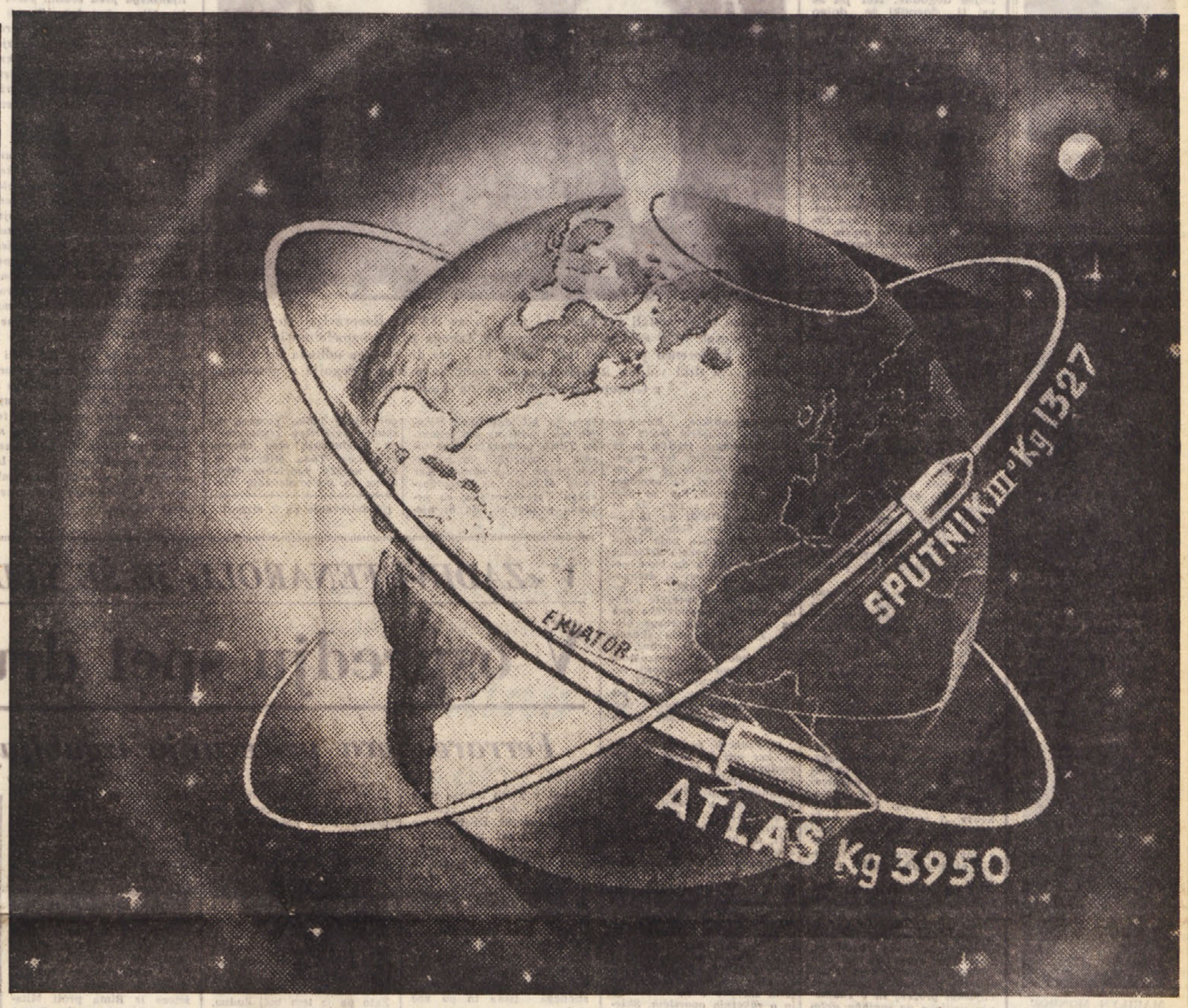

V ZDA so v noči od petka na soboto izstrelili raketo «Atlas», katere zadnja stopnja, ki je zasnovana kot umetni satelit, sedaj kroži okoli Zemlje. Teža tega satelita znaša okoli štiri tone. S tem so ZDA potolkle sovjetski rekord s tretjim sputnikom, ki tehta 1327 kilogramov. Sicer je do nedavnega za tem sputnikom krožil okoli Zemlje tudi zadnji del nosilne rakete, ki se je ločil od satelita, in o katerem se ne ve, koliko je tehtal. Medtem ko tretji sputnik še kroži okoli Zemlje (napovedana mu je bila «življenjska» doba šestih mesecev, ki je že potekla), se napoveduje, da bo «Atlas» krožil okoli Zemlje samo dvajset dni. Na sliki vidimo začrtan tir dveh največjih satelitov od petih, ki sedaj krožijo okoli Zemlje. Naklonski kot sputnika v primeri z ravnikom je 65 stopinj, naklonski kot «Atlasa» pa znaša 35 stopinj.

Vzhodnonemška in ameriška izjava o Berlinu
Intervencijske sile ZEZ za Srednji vzhod

Vzhodnonemška vlada pravi, da pomeni izjava NATO o Berlinu vmešavanje v notranje zadeve Vzhodne Nemčije - ZDA ponavljajo svoje dosedanje stališče - Spaak vztraja pri nepopustljivosti

BERLIN, 20. — Vzhodnonemška vlada je objavila izjavo, s katero zavrača sklepe NATO o Berlinu in jih označuje kot intervencijo v notranje zadeve Vzhodne Nemčije.

Izjava pravi, da Vzhodna Nemčija ne bo nikoli dovolila, da bi zahodni Berlin postal protektorat NATO, in da izjave, ki so jih podali na konferenci NATO, zahodne države in Zahodna Nemčija, dokazujejo, da se te države «borijo, da bi neskončno ohranile okupacijski režim v zahodnem Berlinu».

Izjava pravi zatem, da bi hoteli iz zahodnega Berlina napraviti «mostišče NATO in središče motenj» v srcu Vzhodne Nemčije, in nadaljuje: «Poizkus bonnske vlade, da prepreči normalizacijo berlinskega položaja in da doseže privolitev ostalih držav NATO v to stališče, ima za posledico, da postaja za te države nevarnost, da bodo vmešane v vojne avanture, še večja. Dejstvo, da so države NATO pripravljene pogajati se o celotnem nemškem vprašanju, kakor so izjavili v Parizu, je samo poizkus varanja javnega mnenja.»

Izjava dodaja, da je vzpostavitev narodne enotnosti Nemčije vprašanje, ki se tiče izključno dveh nemških držav in da NATO nima pravice sklepati o tem.

Izjava pravi dalje, da NATO nima nobene pravice v zahodnem Berlinu in da so sovjetski predlogi glede tega «pomemben korak k normalizaciji v Berlinu».

«Vlada nemške demokratične republike, zaključuje izjava, je odločena izvajati nadzorstveno oblast v Berlinu v duhu razumevanja in je pripravljena skleniti sporazum o vseh vprašanjih, ki so povezana z miroljubno rešitvijo vprašanja zahodnega Berlina, in o funkcijah, ki jih začasno izvajajo sovjetski organi.»

Tudi ameriški državni departma je objavil danes izjavo o Berlinu, ki pravi med drugim: «Zahodne države priznavajo in podpirajo prav tako danes kakor v preteklosti pravico Nemčije do mirovne pogodbe in do konca okupacijskega režima. Ker so s tem pripravljene v dobri veri z zakonitimi sredstvi napraviti konec te okupacije, so ZDA mnenja, da ne more biti nobenega moralnega in pravnega dvoma o njihovi sedanji pravici, da zakonito ostane v veljavi okupacija njihovega sektorja Berlina in da uporabljajo svojo pravico dostopa v to mesto. Poleg tega menijo, da bi vsak sovjetski poizkus, preprečiti ali ovirati izvajanje teh pravic pomenil kršitev mednarodnega prava.»

Po mnenju opazovalcev vsebuje ta dokument podlago, na kateri bo slonel odgovor zahodnih držav Sovjetski zvezi.

Dokument državnega departmaja pobija vsako točko posebej, ki jih Sovjetska zveza navaja za opravičevanje svoje teze. Kakor je znano, pravi sovjetska vlada, da je nastala potreba po spremembi položaja o Berlinu: 1. ker so zahodne države kršile potsdamske dogovore, 2. ker bi se morali dogovori o zasedbi mesta izvajati samo v prvih letih po nemški kapitulaciji, 3. zaradi delovanja zahodnih oblasti v Berlinu, ki so s tem zgubile pravico do zasedbe njihovih sektorjev mesta.

Kar se tiče prve točke, poudarja ameriški državni departma: «Sporazumi o zasedbi mesta, ki so določili tudi berlinski statut, so bili sklenjeni pred potsdamskim sporazumom, zaradi česar se zadevni zapisnik ne more zakonito uveljaviti v tem primeru.»

«ZDA zavračajo tudi sovjetsko obtožbo o kakršni koli kršitvi potsdamskih sporazumov in lahko dokažejo glede tega, da je pravi krivec Sovjetska zveza sama.»

Glede trajanja začetnega nadzorstva nad Nemčijo po njenem porazu priznavajo ZDA, da bi moralo to trajanje veljati samo za omejen čas, in da Nemčija ni že več časa podvržena zahtevam brezpogojne predaje. «Toda za ZDA je očitno, da se to ne more tolmačiti za konec temeljnih okupacijskih pravic po poteku te začetne nadzorstvene dobe.»

Glede tretje točke ugotavljajo ZDA, da je stalni dotok beguncev s področij, ki jih nadzoruje Sovjetska zveza, zgovoren dokaz, kako ta izvršuje svojo odgovornost zasedbene sile.

Ameriška teza navaja na drugi strani naslednja utemeljevanja: 1. Sporazumi, ki so bili sklenjeni med vojno, jasno določajo, da pravice ZDA v Nemčiji in v Berlinu niso na noben način odvisne od morebitne privolitve SZ, pač pa izhajajo izključno iz popolnega poraza Nemčije.

2. Okupacijske pravice glede Berlina in celotnih nemških področij so nedeljive in seveda je v tem vključena tudi pravica dostopa do Berlina. «Če to ne bi bilo res in če bi se doktrina o zakonitih in povezanih pravicah pobijala, tedaj bi bilo tudi zakonito zahtevati n. pr. od Sovjetske zveze, naj se umakne s tistega dela sovjetskega področja, ki so ga prvotno zasedle ameriške čete, in naj ga vrne nadzorstvu ZDA.»

3. Ker okupacijske pravice v Berlinu niso v ničemer odvisne od sovjetske privolitve, nima Sovjetska zveza pravice odrekati jih drugim in tudi ne prepustiti svoje nadzorstvo tretjim.

«Naj bodo odnosi med Sovjetsko zvezo in režimom Vzhodne Nemčije kakršni koli, ne more poslednji nikakor prevzeti na sovjetskem področju oblasti, katere jim SZ pravno ne more dati.»

O Berlinu je govoril tudi glavni tajnik NATO Spaak na skupščini zahodnoevropske zveze. Izjavil je: «Če bi mi popustili Rusom glede Berlina, ne vidim vzroka, čemu ne bi popustili tudi glede drugih vprašanj.» Ponovil je, da je potrebno berlinsko vprašanje rešiti v okviru celotnega nemškega vprašanja.

Glede nemške združitve, mirovne pogodbe, evropske varnosti in nadzorovane razorožitve je Spaak izjavil, da je potrebno vse sovjetske predloge s tem v zvezi zavrniti.

Glede sovjetskega predloga o pogodbi med NATO in državami varšavskega pakta je Spaak izjavil, da je to nepotrebna pobuda, ker že obstajajo Združeni narodi. Glede prepovedi uporabljanja atomskega orožja pravi Spaak, da se to ne more sprejeti, ker prav atomsko orožje omogoča Zahodu «ohranitev ravnotežja s Sovjetsko zvezo». Zavrnil je tudi predlog za neatomsko področje, češ da SZ in ZDA itak imajo medcelinske rakete in je torej tako področje brezpredmetno. Glede konference najvišjih je tajnik NATO izjavil, da je potrebno razgovarjati se z nasprotnikom in da morajo zahodne države biti naklonjene takim razgovorom, čeprav dosedanji razgovori niso dali konkretnih rezultatov.

Glede posvetovanj v NATO je Spaak izjavil, da so znatno napredovali.

Na vprašanje, ali bi bilo umestno ustanoviti «atlantsko področje svobodne izmenjave», je Spaak odgovoril, da bi bilo potrebno prej ustanoviti tako področje v Evropi. Pri tem je poudaril, da je potrebna

(Nadaljevanje na 8. strani)

Po konferenci NATO

Nestabilna stabilnost

Aktualni portreti

MAOCETUNG
predsednik LR Kitajske se umika s tega položaja in se bo odslej baje posvetil izključno marksistični problematiki in kitajski komunistični partiji. V zvezi s to potezo je v svetu zelo veliko najrazličnejših mnenj in domnev

CAROLE LESLEY
bo v kratkem v nekem novem ljubezenskem filmu igrala vlogo dekleta, ki se ob koncu svoje vloge omoži s kapelnikom orkestra. Cudno naključje ali kaj: Carole Lesley se bo dejansko čez kak mesec omožila s kapelnikom in glasbenikom Stanleyem Blackom

MARILYN MONROE
zares ne more biti srečna. Vse njeno bogastvo, ves njen sloves in tudi sreča v zakonu s pisateljem Millerjem ji ne pomaga. Ne more postati mati, ker je tudi njena ponovna nosečnost z Millerjem šla pozlu

MARIA MICHI
se je proslavila kot umetnica, nadalje zato, ker se je kaj kmalu ločila od svojega bogatega moža, princa Augusta Torlonie. Tokrat pa se je dala v zobe, ker je sredi Rima oklofutala policijskega funkcionarja, ker je od nje zahteval osebno izkaznico. Sodišče jo je obsodilo na 7 mesecev zapora in 3000 lir globe — toda pogojno

OTON HABSBURSKI
čuti veliko domotožje. Veliko se govori, da se bo vrnil v Avstrijo. Vzrok domotožju naj bi bile tudi njegove težke finančne zadeve in če se odreče vsem zahtevam po prestolu, mu bodo vrnili njegova premoženja, ki jih v Avstriji ni malo. Njegova žena je v ta namen Avstrijo že obiskala

Sedem dni v svetu

Pretekli teden je bil tako poln političnih dogajanj, da res ne vemo, kako naj bi jih obdelali. Zato bo pregled nujno pomanjkljiv in bo nakazal glavnejše dogodke. Ker pa se vsi ti dogodki že dolgo prepletajo drug v drugega in so pravzaprav le nadaljnji razvoj prejšnjih dogajanj, se bodo čitatelji prav gotovo pravilno orientirali, tudi če nekatere stvari samo nakažemo.

«Atlas» in NATO

V petek so v ZDA izstrelili raketo «Atlas», katere tretja stopnja je bila izdelana kot umetni satelit, ki sedaj kroži okoli Zemlje. Po dolgih neuspehih je v Cape Canaveralu vendarle uspelo izstreliti s to medcelinsko raketo večji satelit, ki tehta okoli štiri tone. Novost pri tem je, da so raketo usmerjali v zraku in so jo s posebnimi napravami s tal usmerili v tir okoli Zemlje. V soboto zvečer pa je satelit oddajal «na poveljo» z Zemlje Eisenhowerjevo poslanico, ki so jo registrirali na magnetofonski trak 48 ur pred izstrelitvijo rakete. V svoji poslanici sporoča Eisenhower vsemu človeštvu, da ZDA želijo mir in dobro voljo na svetu.

Vsakdo se mora veseliti take poslanice, če ji na drugi strani ne bi jemale vrednosti številne druge izjave, ki poudarjajo znanstveni uspeh z vojaškega stališča in govorijo o njegovi vojaški važnosti. Že se govori, da bi taki sateliti lahko služili kot «matica» za manjše izstrelke z atomskimi glavami in podobno.

Sicer pa smo že navajeni, da v ZDA vsako stvar in vsak svoj uspeh presojajo predvsem s stališča vojaške vrednosti. Ker pa je danes stanje tako, da se odnosi med Vzhodom in Zahodom merijo z blokovskega stališča in na podlagi tako imenovanega ravnotežja sil, lahko rečemo, da je ta ameriški uspeh rešil Američane občutka manjvrednosti pred SZ in sedaj že govorijo, da ne zaostajajo več za Sovjetsko zvezo pet let pač pa morda samo še tri ali dve. Poudarjajo tudi, da so sedaj premagali «znanstveni Pearl Harbour». S tega stališča bodo Američani morda sedaj bolj pripravljeni začeti razgovore s Sovjetsko zvezo za reševanje premnogih spornih vprašanj.

Če pa gledamo na rezultate zasedanja ministrov NATO v Parizu, ki je bilo v preteklem tednu, moramo na žalost reči, da so tudi tu prevladovala vojaška vprašanja. Berlinsko vprašanje je bilo za ZDA izgovor, da je to zasedanje potekalo v znamenju vojaških groženj in v znamenju pritiska na majhne države članice, naj svoje oboroževanje pospešijo.

Se pred zasedanjem NATO so na sestanku zunanjih ministrov ZDA, Velike Britanije, Francije in Zahodne Nemčije, ki je bil prejšnjo nedeljo, sprejeli Adenauerjevo tezo, da je treba sovjetski predlog o Berlinu zavrniti. To tezo so na zasedanju NATO potrdili in poudarili, «da se ne bodo uklonili grožnjam». Vendar pa so pripravljeni o Berlinu razpravljati v okviru celotnega nemškega vprašanja. V kratkem bodo pripravili skupen odgovor na sovjetsko noto. Pri vsem tem pa so še zagrozili z morebitnimi atomskimi represalijami, «če bi prišlo do napada». Na splošno so na tem zasedanju prišla do izraza številna nesoglasja. Posebno je nezadovoljna z izidom zasedanja, kakor tudi z zasedanjem sveta ministrov OEEC (Organizacija za evropsko gospodarsko sodelovanje) Francija. Istočasno z zasedanjem NATO je bilo tudi zasedanje ministrov OEEC. Tu je prišlo do ostrega spora med francoskimi in angleškimi ministri. Angleži so Francozom zažugali z gospodarskimi represalijami, če ne popustijo glede evropskega tržišča in področja svobodne izmenjave. Kompromis med stališčem šestih držav evropskega tržišča, in še posebej Francije, ter angleškim stališčem se je na zasedanju izkazal za nemogočega in zadnji hip so preprečili razdor s tem, da so zasedanje odložili na 15. januar. Medtem bodo skušali najti kompromis, toda skupno tržišče bo začelo delovati, ne da bi prišlo do kake povezave z ostalimi 11 državami članicami OEEC. S 1. januarjem se bo torej le začela nekakšna gospodarska vojna v okviru zahodnega bloka. To vojno bodo skušali počasi ublažiti s proučevanjem nadaljnjih sporazumov.

O tem sporu so govorili tudi na zasedanju NATO in sprejeli so sklep, da je potrebno iskati rešitev za večstransko gospodarsko povezavo.

V Franciji so nezadovoljni, ker niti De Gaullova posredovanja in njegovi razgovori z Dullesom, Selwynom Lloydom in drugimi ministri niso mogla uveljaviti njegovega ugleda, o katerem si domišlja, da ga ima, in doseči, da bi Francija okrepila svoj vpliv in vlogo v Evropi. Enako se je zgodilo tudi s tako imenovanim direktorijem v okviru NATO Dulles je z obljubo, da bodo to zadevo še proučevali po diplomatski poti, dosegel, da se je Franciju uklonila. In tako je obveljala ameriška volja, da je potrebna združitev vojaških poveljstev, pospešitev izvajanja prej sprejetih sklepov o oboroževanju in o raketnih oporiščih. Sklenili so tudi, da ostane še v veljavi sedanja oblika posvetovanja, ki pa «naj se izboljša».

Na splošno je treba poudariti, da je težko videti, kako naj bi na podlagi sedanjih sklepov začeli razgovore s Sovjetsko zvezo, posebno še, če pomislimo na vztrajanje poveljnika NATO Norstada, da mora čimprej dobiti 30 divizij v Evropi, in na njegove izjave na zasedanju zahodnoevropske zveze, da bo odstopil, če bi med razgovori upoštevali kakršnokoli obliko načrta Rapackega o Srednji Evropi. Na vsak način poudarjajo, da so za razgovore «pustili odprta vrata». Kako, se bo videlo v njihovem odgovoru na sovjetsko noto. Dejstvo, da se sovjetski predlog vendarle jemlje, če že ne za podlago, vsaj za spodbudo za razgovore, pa le kaže, da se vsi zavedajo, da sedanje stanje v Nemčiji in Berlinu ne more več trajati in da je potrebno nekaj ukreniti.

V Parizu so se sestali predstavniki vseh držav NATO. Razpravljali so o «tekočih» zadevah in o «obrambni sposobnosti» Zahoda pred «napadalnostjo» Vzhoda. Na konferenco je prišel tudi Dulles, ki je vse do svojega odhoda bil v bolnišnici. Na sliki vidimo italijanskega obrambnega ministra Segnija v pomenku z Giuseppom Medicijem na konferenci

Mikojan obišče ZDA

Podpredsednik sovjetske vlade Mikojan je zaprosil za ameriški vizum, da bi lahko «privatno» obiskal ZDA. Vizum je bil dovoljen. Mikojan misli oditi na pot januarja. Temu potovanju se pripisuje v ameriških in zahodnih krogih velik pomen. Ker velja Mikojan za gospodarskega strokovnjaka, so prvotno poudarjali, da bi njegov obisk lahko pomenil iskanje razširitve trgovinskega sodelovanja med obema državama. Toda Mikojan je tudi najožji sodelavec Hruščeva in podpredsednik vla-

(Nadaljevanje na 8. strani)

V New Yorku že veliko pred božičem slave praznik. Na sliki vidimo priložnostno osvetljeno ulico in godbo verske skupnosti znane pod imenom «Vojska rešitve», ki prireja po ulicah tako imenovane leteče koncerte in hkrati zbira prostovoljne prispevke za siromašne ljudi

Fašistično razburjanje

Fašistični poslanec iz Trsta, Gefter Wondrich, je v sredo v poslanski zbornici postavil vprašanje pravosodnemu ministru, ker hoče vedeti, ali so «osnovane vesti, da je generalni prokurator pri apelacijskem sodišču predložil ukinitev člena 137 zakona o kazenskem postopku in člena 122 zakona o civilnem postopku.» Kot naši čitatelji predobro vedo, ta dva člena prepovedujeta uporabo vsakega drugega jezika razen italijanskega pred sodišči vsem tistim, ki italijanščino obvladajo. Zaradi tega se fašistični poslanec zgraža» in trdi, da pomeni prokuratorjev predlog «uvajanje dvojezičnosti v sodnih spisih» in hkrati že predvideva, «da bo vest, če je resnična, sprožila odločno in bučno reakcijo tržaškega mesta, ki je bilo že dovolj predmet atentatov na njegovo italijanstvo».

Predvsem je potrebno poudariti, da nima fašistični poslanec prav nobene pravice govoriti v imenu tržaškega mesta, ker je bil izvoljen z ostanki glasov in še ti glasovi niso bili tržaški, temveč povečini glasovi starih, novih in najnovejših doseljencev. Nadalje naj se stari in okoreli fašist zaveda, da so tisti njegovi fašistični ministri, ki so omenjene paragrafe spravili v zakone o kazenskem in civilnem postopku, že zdavnaj klavrno in dokončno poraženi. Zato bi bila morala povojna Italija take in njim podobne paragrafe že pred 13 leti ukiniti.

Če pa te svoje dolžnosti ni storila, bi morala to storiti takoj po podpisu londonskega sporazuma, katerega posebni statut izrecno določa pravico uporabe slovenščine ne samo na sodiščih, temveč v vseh javnih uradih. In če je bil sporazum podpisan, ne glede na želje naslednikov fašističnih poražencev, bi tem laže vlada poskrbela za ukinitev vseh zakonskih predpisov, ki določbam londonskega sporazuma nasprotujejo.

Toda pri tem se ponovno postavlja že stokrat postavljeno vprašanje: kdo je kriv, da so taka in podobna vprašanja okorelih fašistov sploh možna? Za odgovor na to vprašanje pač ni potrebna nikakršna posebna globokoumnost, temveč le ugotovitev, da tisti, ki je v imenu Italije podpisal londonski sporazum, niti po štirih letih ni izvršil svoje dolžnosti kakor jo je izvršila druga sopodpisnica. Rimska vlada namreč še do sedaj ni poskrbela, da se sporazum tudi v parlamentu ratificira. Tudi izjava podtajnika v zunanjem ministrstvu, ki smo jo na tem mestu pred kratkim omenili, na žalost doslej še ni prav v ničemer spremenila žalostnega stanja, ki je posledica pomanjkanja ratifikacije.

Kje so vzroki odlaganja ratifikacije? Ali pa je morda to vprašanje povsem napačno, ker je tudi možno, da vlada sploh nima namena londonskega sporazuma predložiti v ratifikacijo? No, v obeh primerih je tako ravnanje voda na mlin raznih fašističnih Gefterjev in Wondrichev, ki jim se še nadalje nudi priložnost izzivanja in napovedovanja «odločnih in hrupnih reakcij tržaškega mesta» in s tem obnavljanja stare narodnostne mržnje, odpiranja starih ran, vnašanja razdora med obmejno prebivalstvo, kvarjenja dobrih odnosov med obema državama.

V februarju bo že četrto zasedanje mešanega odbora za izvajanje posebnega statuta. Poznamo njegov pravilnik. Kljub temu pa smo mnenja, da bi tudi ta odbor — ne glede na formalnosti glede njegove pristojnosti — lahko povedal svojo besedo tudi glede ratifikacije in s tem odločilno prispeval k lojalnemu izvajanju vseh določb posebnega statuta, kar je sicer njegova glavna naloga. Predvsem pa bi na ta način onemogočil vsakršno nadaljnjo fašistično špekulacijo.

ALI VEŠ...

— da je direktor ameriške filmske družbe «Cavalcade Pictures Inc.» Hervey Pergenent (ki je hkrati tudi član akademije, ki podeljuje Oskarje) zaprosil «Jadran-film» iz Zagreba za dovoljenje, da more uvrstiti film «Cesta, dolga leto dni» med kandidate za največjo filmsko nagrado — Oskarja. Jadran-film vodi razgovore za prodajo tega filma, ki ga bodo predvajali na Nizozemskem, v Zapadni Nemčiji, v Avstriji, Izraelu, Iraku, Italiji, Grčiji, ZAR, ZDA, Belgiji, Švici, Franciji, Španiji, na Portugalskem, Japonskem, v Kolumbiji, Panami, Ekvadorju, Angliji, Turčiji, Libanonu, Cilu itd. Inozemski producenti se zanimajo tudi za nekatere jugoslovanske igralce iz tega filma; tako je Bert Sotlar sklenil triletno pogodbo v Nemčiji, Ivica Pajer bo šel verjetno v Hollywood, kamor ga je poklical King Vidor; Domenico Modugno ponuja Vrdoljaku vloge v Italiji, Franciji itd.

* * *

— *da igra «Hulla Hoop», ki se je v tem poslednjem času tako razpasla, povzroča motnje in močne bolečine v vratu in kolku. Neki zdravnik iz Dublina je ugotovil, da more «Hulla-Hoop» imeti za posledico okvare na hrbtenici in to s simptomi, ki niso daleč od meningitisa in otroške paralize.*

* * *

— da Rusi vzgajajo dve osemletni siamski dvojčki, Mašo in Dašo, in da hočejo, da bi postali znanstvenici, da bi se mogli tako posvetiti fiziološkim in psihološkim problemom, ki so lastni takim bitjem.

* * *

— *da se Giulietta Masina in francoski igralec Francois Perier vežbata v ostrem streljanju s karabinko, ker bosta na slavnostni prireditvi Združenja umetnikov nastopila s točko, pri kateri bo Francoise Perier streljal v cvetlico, ki jo bo Giulietta Masina držala v roki, medtem ko bo Giulietta Masina streljala v cvetlico, ki jo bo Francoise Perier držal med zobmi.*

* * *

— da so v Sovjetski zvezi, na področju Doneca in drugih južnih področij začeli z uspehom gojiti orientalsko cvetlico lotos in da je sovjetsko ministrstvo za poljedelstvo sklenilo pospeševati gojitev lotosovega cveta povsod, kjer je za to primerno podnebje.

* * *

— *da neko poročilo, ki ga je izdala organizacija UNESCO, napoveduje strašno gnečo na našem planetu, ko naj bi, v 26. stoletju, vsak človek razpolagal le z enim samim kvadratnim metrom prostora, vključno polarna področja, puščave in gore.*

* * *

— da je neki angleški dnevnik sestavil seznam desetih najgrših moških na svetu in da je v tem seznamu tudi voditelj britanske laburistične stranke, Hugh Gaitskell. Razen njega so med temi še Tommy Steel, znani pevec «rock'n'rolla», filmski igralec Charles Laughton, lord Salisbury in arabski kralj Saud. Kljub temu pa so vsi ti grdi možje dosegli v svetu velike uspehe — tudi pri ženskah. O kralju Saudu pravijo, da ima 54 žena in 36 otrok.

* * *

— *da se Georges de Godzynski skomponiral prvo finsko povojno opereto «Lykosperken», ki ima za vsebino nogomet, predvsem pa radosti in težave švedskih nogometnih asov, ki igrajo v raznih italijanskih nogometnih klubih.*

* * *

— da po poročilih iz Washingtona, ameriški znanstveniki preizkušajo plin, ki nasprotnika ne bo ubil, ampak le uspaval. Tako naj bi v bodoče ne poznali več potolčenih, ampak samo uspavane armade.

* * *

— *da je sloviti avstrijski smučarski prvak Toni Sailer zgradil na ozemlju v Kitzbuechlu, na Tirolskem, ki ga je dobil v dar po zmagah v Cortini d'Ampezzo, penzion, ki bo začel poslovati z današnjim dnem. Penzion razpolaga s 36 sobami, ki so že zasedene do konca januarja 1959. Med prvimi gosti bodo kinematografska igralka Jennifer Jones, Lilly Palmer, vojvoda kentski in neka princesa, katere ime še drže v tajnosti.*

* * *

— da si je Ciro Galletta, 22-letni mladenič iz Neaplja — ko je dezertiral iz italijanske vojne mornarice, kjer je bil strojnik na neki ladji — poiskal nenavadno skrivališče. Policija, katero so obvestili o tem, mu dolgo ni mogla na sled. Spričo okoliščine pa, da so zasledovali njegovo mater, ki je zahajala vsak dan s šopkom rož in vedno ob isti uri na pokopališče, so končno le odkrili, da se je Ciro Galletta skril v neko grobnico, mati pa je na grob položila cvetje, skozi cvetje pa mu je dajala sendviče. V grobnici je živel že dva meseca.

V «ZADEVI FENAROLI» JE ŠE VEDNO VELIKO PRAZNIN

V ospredju spet družina Inzolia

Ferraresijeva pričevanja izgubljajo na svoji vrednosti

Tudi v Trstu imamo pred sodiščem žalostno zgodbo: umor. Južnjak Di Pinto se zagovarja, ker mu očitajo, da je umoril svojo ženo. Toda ta žalostni primer, na srečo, obravnavamo le v domačem okviru. O njem poroča le domači, krajevni tisk. Zadeva Di Pinto — Orlova torej ni šla preko naših meja in se ne more «kosati» z zadevo Fenaroli, ki že skoraj mesec dni zavzema po cele strani škandalističnega tiska in po več stolpcev resnega tiska, ki jih bralci in še bolj bralke kar požirajo. In ni redko, da v javnih lokalih, kjer se sestanejo znanci na kavo, preide razgovor na vprašanje, ali je Ghiani zares umoril nesrečno Fenarolijevo ženo Mario Martirano ali ne.

Ker ves teden o zadevi nismo mogli pisati in ker je «zadeva», žal, še vedno «zanimiva», bomo skušali na kratko posneti, kaj je ta teden «novega».

Kot smo zadnjič zaključili, da je nemogoče reči «zadnjo besedo», ker se vsak trenutek lahko pojavi kak nov element, tako bomo današnje poročilo začeli s predpostavko, da naše podatke in domneve lahko čez noč sprevržejo na glavo novi elementi.

Na prvi pogled je «zadeva Fenaroli» še vedno tam, kjer je bila. V zaporu so še vedno trije: Fenaroli, Ghiani in Sacchi. Za slednjega se je že pred tremi dnevi pričakovalo, da ga bodo izpustili in njegova odvetnika sta že vložila zahtevo, naj ga izpuste, ker preiskovalnim organom ni uspelo najti nobenega elementa, ki bi njegovo krivdo — «krivo pričevanje» — dokazal.

O njem in Fenaroliju bi za tekoči teden mogli reči, da so ju v Rimu soočili in da ni bilo glede tega nobenega uradnega ali neuradnega poročila. Vso «zadevo» drže preiskovalni organi sicer v taki tajnosti, da se iz njihovih ust ne zve ničesar. Zato pa je tem bolj čudno, da je neki rimski časopis prišel na dan tako rekoč s stenografskimi podatki o soočenju med Sacchijem in Fenarolijem in ostali tisk je mnenja, da je temu časopisu mogel podrobnosti dati le nekdo, ki je soočenju prisostvoval ali je vsaj zapisnik prebral. Naj bo kakorkoli, iz tega časopisa bomo izvlekli le nekaj zelo značilnih podrobnosti.

Pri soočenju naj bi bil Fenaroli ponovno zanikal očitek, da bi bil usodnega večera telefonično govoril s svojo ženo in ji najavil prihod «nekoga», ki naj ga sprejme in ki naj bi po domnevah in pričanjih bil osumljeni morilec Ghiani. Sacchi pa naj bi bil Fenaroliju pri soočenju rekel: «Čudno se mi zdi, Fenaroli, da se ti tega ne spominjaš. Dejstvo je, da sva 10. septembra, potem ko sva pri družini Inzolia večerjala, skupaj odšla v podjetje v Ul. del Gesù, ker si ti moral telefonirati nekam v Genovo. Ko sva prispela v urad, si me poslal po cigarete in še po nekaj drugega. Vrnil sem se kmalu, prej kot sem (ali si) računal in vprav v tem trenutku je pozvonil telefon. Odgovoril sem jaz. Ker pa je po telefonu govorila tvoja uboga gospa, sem jo prosil, naj počaka, da prevzameš slušalko ti.»

Po pisanju istega lista naj bi bil Sacchi pri soočenju povedal, da Fenaroli svoji ženi ni najavil neposredno Ghianija, pač pa naj bi bil rekel, da pošilja k njej «sina gospoda XY», toda potem da je Fenaroli na Sacchijevo izrecno vprašanje, za koga gre, rekel, da gre za «Raoula», ki ne more biti nihče drug kot Ghiani, ki sta ga oba poznala.

Koliko je v tem pričevanju resnice, ne vemo. Zabeležili smo, kot so zabeležili drugi. Toda pustimo sedaj Sacchija in Fenarolija in se vrnimo k Ghianiju, nad katerim visi najhujša obtožba.

Pri Ghianiju na domu se še vedno ne morejo sprijazniti z mislijo, da bi bil njihov Raoul mogel postati morilec, hkrati pa se jim nikakor še ni posrečilo, da bi našli kakršnokoli pričo, ki bi mogla dokazati, da je bil Raoul usodnega dne — 10. septembra — zvečer in ponoči doma, oziroma vsaj v Milanu. Raoulova obramba baje krije še eno «karto», toda nihče ne ve, v čem naj bi bila njena vrednost, kako naj bi dokazala njegov alibi.

Ob tem pa moramo dodati, da je skoraj povsem zbledelo tudi pričevanje, o katerem smo obširno poročali pred tednom. Nameščenec podjetja «Rhodiatoce» Ferraresi, ki se je na lastno pobudo, v smislu «državljanskih dolžnosti», javil za pričo in izjavil, da se je usodne noči — od 10. na 11. september — vozil v njegovem kupeju «južne puščice» iz Rima proti Milanu osumljeni morilec Raoul Ghiani, je zamolčal nekaj, kar meče temno luč na vse njegovo pričevanje. Iz Neaplja proti Milanu je z njim potoval tudi drug nameščenec podjetja «Rhodiatoce» — 60-letni Enrico Lasso, ki je vso pot opravil v družbi s Ferraresijem, ki mu je nekaj časa celo v kupeju odstopil prostor. Zanimivo pa je, da Ferraresi tega svojega sopotnika doslej sploh ni omenil, kar bi bilo povsem prirodno in razumljivo. Nasprotno, niti se ni z njim posvetoval, kaj naj stori, kot bi ga ne bilo. In Enrico Lasso je Ferraresijevo pričanje celo «popravil», kajti po njegovem Ferraresi ni sedel na mestu v kupeju, kot je ta bil izjavil, ampak za en prostor še bolj daleč od namišljenega Ghianija. Poleg tega je bil po Ferraresijevih izjavah v kupeju komaj poročeni par in mladoporočena ženska naj bi bila edina ženska v kupeju. Po Lassovih izjavah pa ta mladi zakonski par ni mogel biti tako «svež», komaj od poroke, ko je vendar bil z njima že njun sinček. Povrh tega je bila v kupeju še druga ženska z dvema otrokoma.

Sicer pa smo že zadnjič rekli, da je zelo čudno, kako se Ferraresi točno spominja Ghianija in ne ostalih in sedaj moremo dodati še to, da se Ferraresijev sopotnik Lasso Ghianija prav nič ne spominja, pa čeprav je z njim potoval v istih pogojih kot Ferraresi, torej pri prav tako zastrtih lučeh kot Ferraresi.

Ob tem je zanimivo še eno dejstvo. Ferraresi naj bi bil Ghianija spoznal s slike v reviji, ki jo je brala njegova žena. Toda na tisti reviji je bila slika Ghianija iz leta 1952. Pri mladem človeku, kakršen je Ghiani, pa se razlika šestih let pozna.

Če vse to združimo, se zdi, da Ferraresijeve izjave zares nimajo kdo ve kolikšne veljave, pa čeprav se je dan potem, ko so prišle v javnost izjave njegovega sopotnika Enrica Lassa, zaklinjal, da je bil v njegovem kupeju pravi in resnični Raoul Ghiani in nihče drug. Nekateri časopisi so ob tem dodali še neko «pikantnost». Tisti dan, ko so bile objavljene izjave Ferraresijevega sopotnika, je Ferraresi za ves dan izginil in nihče ga ni mogel stakniti. Domov je prišel šele zvečer in tedaj odločno vztrajal na svojih prvotnih izjavah. Nekateri so «vrgli» domnevo, da se je čez dan umaknil, da bi mogel dobiti «navodila», kako naj se obnaša. Ob tem je nekdo navedel tudi že pred tedni omenjeno pričo Reano Trentini, to je ono dekle, ki naj bi 10. septembra bila v veži hiše v Ulici Monaci 21 videla osumljenega morilca Ghianija. Tudi to dekle je pred svojim soočenjem z Ghianijem za štiri dni izginilo.

Skratka, kaže, da Ghianijeva družina še nima niti najmanjšega dokaza, da bi bil njihov Raoul usodnega večera v Milanu. Z druge strani pa tudi nihče še ni dokazal, da bi bil Raoul nesrečnega večera v Ulici dei Monaci. So celo neke nove osebe — gre za tri ženske — ki naj bi umorjeno Marijo Martirano videle 10. septembra le nekaj minut pred polnočjo — še živo.

Od tu se preselimo spet v Milan. V petek so dr. Modigliani, dr. Felicetti in dr. Guarino prispeli nenadoma v Milan in odpeljali na policijo Carletta Inzolio, njegovega brata Gloria, sestro Eddo in mater Giuseppino. Družina Inzolia je prišla v to žalostno zadevo tedaj, ko se je pisalo, da je Carlettova sestra Amalia bila Fenarolijeva ljubica, ki je pred letom ali kaj na čuden način umrla. Fenaroli je bil tej svoji prijateljici odprl trgovino z električnimi napravami. Po njeni smrti sta trgovino prevzela brata. 10. septembra sta Fenaroli in Sacchi bila na večerji pri njih in od tam sta ob 22.15 odšla v pisarno, da bi Fenaroli telefoniral svoji ženi v Rim. Carletto Inzolia je baje spoznal Fenarolija z Ghianijem in pri prvih zaslišavanjih policije je hčerka pokojne Amalije, Donatella prva omenila ime Raoula Ghianija, ki je pozneje postal glavna oseba vse «zadeve» Fenaroli.

Carlettu Inzolii celo očitajo, da se mu je, sicer ne pred preiskovalnim sodnikom in policijo, toda pred novinarji «izmuznilo», da je oni dan — 10. septembra — Fenarolliju in Sacchiju dal svoj «Fiat 600», da bi mu Fenaroli posodil njegovo «Giulietto», ker da je moral nekoga nujno odpeljati nekam iz Milana. Iz tega bi se dalo sklepati, da je Carletto naglo «Giulietto» potreboval zato, da bi pravočasno pripeljal Ghianija na letališče Malpensa, kamor bi v tako kratkem času s «Fiat 600» nikakor ne mogel priti.

Preiskovalni organi so baje Carletta pridržali.

Kot vidimo se štrena še vedno bolj zamotava in prav gotovo ni v Italiji preiskovalnega sodnika, ki bi bil dr. Modiglianiju in njegovim sodelavcem nevoščljiv.

Pričanja Bernarda Ferraresija so na videz zelo prepričljiva, toda v primerjavi z izjavami drugih in ob drugih dogodkih njih utemeljenost nekoliko opeša. Na sliki Ferraresi v svojem oddelku v tovarni «Rhodiatoce».

Soba z oknom na stropu

O. HENRY

Najprvo vam je gospa Parker pokazala dvosobno stanovanje. Pri tem si nihče ni upal prekinjati njenega opisovanja vseh prednosti tega stanovanja in zaslug gospoda, ki je tukaj prebival celih osem let. Šele potem ste lahko zbrali toliko poguma in izjecljali, da niste ne zdravnik ne dentist. To priznanje je gospa Parker tako sprejela, da nikoli odslej niste več mogli z enakimi občutki misliti na svoje starše, ki vam niso dovolili študirati takega poklica, ki bi bil vreden dvosobnega stanovanja gospe Parker.

Potem ste se morali povzpeti eno nadstropje više in si ogledati dvoriščno sobo za osem dolarjev. Pri tem vas je gospa Parker prepričevala (seveda z glasom, primernim za drugo nadstropje), da je ta soba vredna dvanajst dolarjev. Toliko je namreč tudi plačeval gospod Toosenberry, dokler ni pododevoal plantaže pomaranč svojega brata na Floridi, takoj poleg Palm Beacha. To je prav tam, kjer gospa Molntre vedno preživi zimo, pri gospe Parker pa ima sobo na ulico, še z zasebno kopalnico povrhu. Šele po tej poplavi besed vam je morda uspelo zastokati, da si želite nekaj cenejšega.

Če ste preživeli prezir gospe Parker, vas je popeljala v tretje nadstropje, da bi si ogledali atelje gospoda Slidderja. Sicer pa soba gospoda Slidderja ni bila prosta. Tukaj je on ves dan pisal dela za oder in kadil cigarete. Toda vsakogar, kdor je iskal sobo, je gospa Parker pripeljala sem, da bi si ogledal zavese na oknih. Po vsakem takem obisku je plačal gospod Slidder, iz strahu da bi izgubil sobo, nekaj od svoje najemnine.

Potem, oh, potem — ko ste stali samo še na eni nogi in v vroči roki stiskali v žepu tri vlažne dolarje ter s hripavim glasom priznali vašo strašansko revščino, se je zaključilo osebno vodstvo gospe Parker. Takrat je glasno zalajala besede «Clara», vam obrnila hrbet in odkorakala navzdol. Clara, črna služkinja, vas je potem popeljala po lestvi, pokriti celo s preprogo, ki je peljala v četrto nadstropje, in vam pokazala sobo z oknom na stropu. Ta soba je merila celih sedem krat osem čevljev in je bila točno pod sredo strehe.

V njej je bila železna postelja, umivalnik in stol. Njene štiri stene kot da so tvorile stranice mrtvaške krste. Obiskovalec se je potem zgrabil za grlo, pričel težko dihati pogled pa mu je zdrsnil navzgor, kakor iz kakege studenca — in šele potem mu je odleglo. Skozi steklo majhne odprtine na stropu je zagledal pravokotnik plave neskončnosti.

«Dva dolarja, gospod,» je potem povedala Clara z dokaj prezirljivim glasom.

Nekoč je prišla tudi gospodična Leeson in zahtevala sobo. Nosila je s seboj pisalni stroj, ki je bil tak, da bi ga bolje nosila kaka veliko višja gospa. Gospodična Leeson pa je bila drobna deklica, z očmi in lasmi, ki so kar naprej rasli, medtem ko je ona že zdavnaj nehala rasti. Zdelo se je, kot da lasje in oči govorijo: «Moj bog! Cemu nam ne slediš?»

Gospa Parker ji je pokazala dvosobno stanovanje. «V to omaro,» je rekla, «lahko spravite okostnjak ali napravo za narkotiziranje ali —»

«Toda jez nisem ne zdravnik ne dentist,» je z grozo rekla gospodična Leeson.

Gospa Parker jo je odmerila z nejevernim, pomilovalnim, zasmehljivim, ledenim pogledom, ki ga je imela pripravljenega za one, ki so zamudili priložnost in niso postali zdravnik ali dentist. Potem jo je peljala v drugo nadstropje.

«Osem dolarjev?» je rekla gospodična Leeson. «Kako le! Saj nisem milijonarka. Le uboga majhna daktilografka sem. Pokažite mi nekaj višjega in cenejšega.»

Gospod Slidder je poskočil in pri tem potresel po tleh, ko je zaslišal trkanje na svojih vratih.

«Oprostite, gospod Slidder,» je rekla gospa Parker in se demonsko smehljala, ko je prebledel. «Nisem vedela, da ste doma. Prosila sem gospodično, da bi si ogledala zavese na vaših oknih.»

«Prečudovite so, da bi bile lahko sploh resnične,» je rekla gospodična Leeson in se angelsko nasmehnila.

Potem ko sta šli, je bil gospod Slidder hudo zaposlen, da je zbrisal veliko temnolaso junakinjo svoje zadnje (neizvedene) igre in namesto nje pripisal drobno, hudomušno, s težkimi svetlimi lesmi in vedrimi potezami.

«Ana Held bi se vrgla na tako vlogo,» si je rekel gospod Slidder, položil noge na okno in izginil v oblaku cigaretnega dima.

Istočasno je svarilni klic «Clara» oznanil vsemu svetu, kakšno je stanje denarnice gospodične Leeson. Neko črno bitje jo je prijelo in popeljalo po peklenskih stopnicah navzgor, jo vrglo v grobnico z malo svetlobe na stropu in preteče zamomljalo kanibalske besede: «Dva dolarja!»

«Sobo bom vzela!» je vzdihnila gospodična Leeson in se sesedla na škripajočo železno posteljo.

Vsak dan je šla gospodična Leeson na delo. Zvečer je prinašala domov z roko popisane papirje in jih prepisovala s svojim pisalnim strojem. Včasih zvečer ni imela nobenega dela in takrat je sedela z ostalimi podnajemniki na stopnicah preddvorja. Gospodična Leeson ni bila ustvarjena za sobo z oknom na stropu. Bila je dobrosrčna in polna nežnih, fantastičnih domislekov. Enkrat je dovolila gospodu Slidderju, da ji je prebral tri dejanja njegove velike (neobjavljene) komedije «Nič otrok; ali Dedič podzemske železnice».

Moški podnajemniki so bili vedno veseli, če je gospodična Leeson imela čas in je eno ali dva uri sedela na stopnicah. Toda gospodična Longnecker, velika plavolasa učiteljica na neki državni šoli, ki je za vse, kar koli je že bilo, odgovorila z «Ah, res!», je sedela na najvišji stopnici in grbančila nos. In gospodična Dorn, ki je vsako nedeljo na zabaviščnem prostoru streljala na leteče gosi in je delala v neki trgovini, je sedela na najnižji stopnici in prav tako grbančila nos. Gospodična Leeson se je usedla na srednjo stopnico in moški so se hitro zbrali okoli nje.

V tem se je posebno odlikoval gospod Slidder, ki jo je v duhu že določil za glavno vlogo neke romantične (še neizrečene) drame v resničnem življenju. Podobno je bilo z gospodom Hooverjem, ki jih je imel petinštirideset in je bil debel, rdečeličen ter neumen; in posebno zelo vesel je bil mladi gospod Evans, ki je na videz sumljivo pokašljeval, samo da bi ga poprosila, da bi nehal kaditi. Možje so jo proglasili za «najbolj veselo in očarljivo med vsemi ženami», toda grbančenje nosov na vrhu in dnu stopnic je vnaprej odklanjalo vsako zbližanje.

Ko so nekega takega poletnega večera sedeli podnajemniki gospe Parker na stopnicah, je gospodična Leeson pogledala nebo in zaklicala s smehom: «Ah, tukaj je vendar Billy Jackson! Tudi od tukaj spodaj ga lahko vidim!»

Vsi so pogledali navzgor — eni proti oknom nebotičnikov, drugi pa so s pogledom iskali letalo, ki bi ga naj vodil neki Jackson.

«V mislih imam zvezdo,» jim je razložila gospodična Leeson in iztegnila svoj nežni prst. «Ni tista velika, ki tako sveti — tista mirna, plavkasta, takoj ob oni veliki. Vsako noč jo opazujem skozi okno na stropu. Imenovala sem jo Billy Jackson.»

«Ah — res!» je rekla gospodična Longnecker. «Niti vedela nisem, da ste astronom, gospodična Leeson.»

«Sem,» je rekla mala občudovalka zvezd. «Vem na primer prav toliko, kakor vsakdo med vami, kakšen kroj bodo prihodnjo jesen nosili na Marsu.»

«Ah — res,» je rekla gospodična Longnecker. «Zvezda, ki jo gledate, se vendar imenuje Gamma in je v ozvezdju Kassiopeja. To je zvezda drugega reda in njen premer znaša —».

«Oh,» je rekel mladi gospod Evans, «menim, da je Billy Jackson veliko primernejše ime zanj.»

«Jaz tudi,» je rekel gospod Hoover in zasikal proti gospodični Longnecker. «Prepričan sem, da ima gospodična Leeson prav toliko pravice, krstiti zvezde kakor kak star astrolog!»

«Ah — res?» je rekla gospodična Longnecker.

«Ali bi se dalo tako zvezdo ustreliti?» je pripomnila gospodična Dorn. «Prejšnjo nedeljo sem na strelišču v desetih strelih zadela devet gosi in enega kanarčka.»

«Če jo od tukaj gledam, niti ni tako lepa,» je rekla gospodična Leeson. «Morali bi jo videti iz moje sobe. Saj veste, iz studenca lahko opazujete zvezde celo podnevi. Ponoči je moja soba kakor rudniški jašek in takrat vidim Billyja Jacksona kot veliko briljantno sponko, s katero si je Noč pripela svoj kimono.»

Potem je prišel čas, ko gospodična Leeson ni več prinašala domov strašansko popisanih papirjev in jih prepisovala. Ko je zjutraj odhajala z doma, je namesto da bi hodila na delo, šla od urada do urada in srce se ji je tajalo zaradi hladnih zavrnitev nesramnih vratarjev. Nekaj časa je tako šlo.

Potem je prišel neki večer, ko se je le s težavo vzpenjala po stopnicah gospe Parker ob uri, ko je običajno prihajala z večerje iz bližnje gostilne. Toda tokrat ni ničesar jedla.

Ko je vstopila v preddvorje, je srečala gospoda Hooverja in ta je takoj izrabil priložnost. Prosil jo je, da bi se poročila. Izognila se mu je in ko jo je hotel prijeti za roko, ga je utrujeno udarila na lica. Korakoma se je vlekla navzgor in se pri tem opirala ob ograjo — mimo vrat gospoda Slidderja, ko je ta ravno rdeče podčrtal navodilo za Myrtle Delorme (gospodična Leeson) v svoji (nesprejeti) komediji «zaplesati preko odra, od L do grofa.»

Preslabotna je bila, da bi prižgala luč v svoji sobi ali pa se slekla. Padla je na železno posteljo. In v tej peklenski sobi je počasi odprla utrujene veke in se nasmehnila.

Kajti Billy jo je mirno in svetlo gledal skozi okno na stropu. Svet okoli nje je izginil, pogreznila se je v temno jamo, toda videla je slabotno luč, ki je obkrožala zvezdo, ki mu je dala tako čudovito in brezplodno ime. Gospodična Longnecker je imela gotovo prav: ime te zvezde je bilo Gamma iz ozvezdja Kassiopeia in ne Billy Jackson. Toda kljub temu ji je ime Gamma zvenelo tuje.

Ko je tako ležala na hrbtu, je dvakrat dvignila roko. Tretjič se ji je posrečilo, da je položila dva svoja tenka prstiča na ustnice in poslala Billyju Jacksonu iz tega temnega groba poljub.

«Zbogom, Billy,» je tiho rekla. «Ti si nekaj milijonov milj daleč od mene in nočeš niti pomežikniti. Toda ti si bil vedno tam, kjer sem te lahko videla, ko nisem videla drugega kakor samo temo, ali ne?... Milijoni milj... Zbogom, Billy Jackson.»

Clara, črnopolto dekle, je našla drugo jutro še ob desetih zaprta vrata in zato so jih odprli s silo. Kis in trepljanje po rokah kakor tudi zbadanje niso učinkovali. Zato je nekdo stekel k telefonu in naročil rešilni avto.

Čez nekaj trenutkov je z velikim hrupom zadenski pripeljal pred vrata. Sposoben mlad zdravnik v belem plašču, željan dejanj, uren in zanesljiv, je stekel po stopnicah. Njegov gladki obraz je bil na pol dobrodušen, na pol resen.

«Rešilni avto za številko devetinštirideset,» je rekel kratko. «Kaj se je zgodilo?»

«Ah, da, gospod doktor,» je zastokala gospa Parker, kot da je njena skrb, zaradi nemira v hiši vredna obžalovanja. «Ne vem, kaj bi ji lahko bilo. Vse smo poskusili, da bi jo obudili. Nič ni pomagalo. To je mlada ženska — da, neka gospodična Leeson — da, gospodična Leeson. Se nikoli v moji hiši —»

«Katera soba?» je preplašeno zaklical zdravnik, kar se je gospe Parker zdelo zelo nenavadno.

«Soba z oknom na stropu. To je —».

Gotovo se je zdravnik spoznal na sobe z oknom na stropu. Že je stekel navzgor in pri tem grabil štiri stopnice naenkrat. Gospa Parker mu je počasi sledila, kakor je to ustrezalo njenemu dostojanstvu.

V prvem nadstropju ga je srečala, ko se je vračal in nosil astronoma na svojih rokah. Ustavil se je in dovolil, da mu je jezik stekel, četudi ne glasno. Gospa Parker se je sesedla kot obleka, ki je zdrsnila z obešalnika. Vse življenje ji je ostalo nekaj gub v duši in na telesu. Če jo je včasih vprašal kak radoveden podnajemnik, kaj ji je zdravnik takrat povedal, je odvrnila:

«Pustite to. Če mi bo kdaj koli odpuščeno, da sem to sploh poslušala, bom zadovoljna.»

Zdravnik je šel s svojim bremenom na rokah skozi množico ljudi, ki so prišli občudovat senzacionalni dogodek; toda celo ti so se umaknili, kajti njegov obraz je bil tak, kot da nosi svojo lastno smrt na rokah.

Videli so še, da je ni položil na pripravljeno posteljo v avtomobilu in vse, kar je rekel vozniku, je bilo: «Vozite kot hudič, Wilson.»

To je vse. Ali je to povest? V časopisu sem drugi dan bral beležko — in mogoče vam bo kaj povedala — kot je tudi meni — da sem dogodke povezal med seboj.

V beležki je pisalo, da so v bolnišnico Bellevue — s postaje številka 49 — sprejeli mlado dekle, ki je bilo zaradi stradanja že popolnoma brez moči. Beležka se je končala: «Dr. William Jackson, ki je prevzel ta primer, pravi, da bo bolnica ozdravela.»

Po televiziji oddajajo (ob sobotah ob 22. uri) v dramatizirani obliki delo Ivana Turgenjeva «Očetje in sinovi». Ano Sergejevno igra Eleonora Rossi Drago, Katjo pa Carla Gravina (na sliki)

GALILEO GALILEI v slovenščini

Cankarjeva založba je svojo knjižno zbirko Bios namenila tistim ljubiteljem knjige, ki žele obogatiti svojo knjižnico s poučnimi knjigami trajne vrednosti. V tej zbirki izhajajo življenjepisi domačih in tujih pisateljev, umetnikov, znanstvenikov, memoarske knjige, zgodovinske monografije ter podobna dela, ki razširjajo in poglabljajo pogled v človeško življenje. V okviru te zbirke je nedavno izšla knjiga madžarskega avtorja o življenju in delu velikega fizika in astronoma Galilea Galileia.

Knjiga madžarskega pisatelja Zsolta Harsanyja o slovečem italijanskem učenjaku 17. stoletja je izredno uspela romanizirana biografija. V dognani leposlovni obliki prikazuje pisatelj življenje v Italiji v 16. in 17. stoletju in v okviru tega še posebej življenjsko pot ter dognanja velikega učenjaka, slavnega fizika in astronoma, izumitelja toplomera ter daljnogleda ter odkritelja mnogih fizikalnih zakonov, Galilea Galileia. Harsanyi nas v svoji zanimivo napisani knjigi seznanja z Galileievim duševnim razvojem, z njegovim znanstvenim delom in s konflikti, ki so nastali zaradi njegovih revolucionarnih znanstvenih odkritij, tako nasprotnih dotedanjemu svetovnemu nazoru. Toda pisec seznanja bralca tudi s podrobnostmi Galileievega osebnega življenja ter riše pri tem življenje tedanjega časa v italijanskih mestih: Rimu, Pisi, Florenci, Padovi, Benetkah in drugod. Posebej prikazuje pisatelj Galileieve konflikte z rimsko cerkvijo, katere inkvizicija je ostro prijela postaranega učenjaka in skušala doseči prekliic njegovih znanstvenih odkritij, ki jih danes pozna že vsak dijak.

Harsanyijeva knjiga razodeva široko razgledanost pisatelja-znanstvenika ter spretnost romanopisca, kar oboje skupaj ustvarja zanimivo branje, po katerem bodo segali vsi tisti, ki žele obogatiti svoje znanje, pa vendar doseči to s prebiranjem literarne umetnine. Knjiga o Galileiu združuje kvalitete romana in poljudnoznanstvenega dela, zato bo gotovo našla mnogo hvaležnih bralcev.

St. Ru.

OB SMRTI AKADEMIKA DR. IZIDORJA CANKARJA, MOJEGA UČITELJA NA UNIVERZI V LJUBLJANI

FRAN ŠIJANEC

Stilna analiza kot podlaga ljubljanske umetnostno-zgodovinske šole

Pomen Cankarjevega znanstvenega delovanja za napredek širšega jugoslovanskega umetnostnega zgodovinopisja še ni zadostno osvetljen

Vrednotenje razvojnih procesov zgodovine likovne umetnosti je doživelo z uvajanjem stilnega proučevanja umetnostnih pojavov na podlagi integriranja univerzalno pogojene družbene in kulturne problematike eno najpomembnejših sprememb sodobnega znanstvenega mišljenja. Po Wickhoffu, Rieglu in Dvoraku se je oprla stilnokritična metodologija na temelje eksaktnega zgodovinopisja, umetnostna zgodovina je postala disciplina zgodovinske znanosti in se naj odslej dosledno poslužuje zgodovinske, ne pa filozofske ali psihološko-estetske metode. Kakor znano, zagovarja isto naziranje tudi naš najpomembnejši umetnostni zgodovinar France Stelè, ki prihaja kakor Cankar tudi iz dunajske šole (F. Stelè, Na razpotju prve generacije slovenske umetnostne zgodovine, ZUZ XIII., 1936, 95-102; F. Stelè, Diskusija o vprašanjih metode — Umetnostna zgodovina — zgodovinska stroka, Zgodov. časopis, VI.-VII., 1952-503, 802-19).

Pojem stila se nujno razširja na celotno zgodovinsko dogajanje, na splošno miselnost določenega obdobja in ozemlja, hkrati pa vsebuje mnogo več kot tradicionalno arhitekturno oblikoslovje. Sodobna stilna analiza poudarja avtonomno zakonitost določenih umetnostnih organizmov kot zgodovinsko razvojno nujnost. V umetnosti se zrcali ustvarjalčeva enkratno dana svojskost, umetnikova individualnost, vendar pa nič manj tudi pojmovanje in hotenje določene družbene (nacionalne, razredne, pokrajinske itd.) sredine, v umetnosti se odražajo najmarkantnejše, torej dovolj tipične duhovne in materialne sile zgodovinsko spoznavnega razvoja. V tem poslednjem pa nastopata vsebina in oblika umetnine kot zgodovinsko razvojno determinirana in medsebojno povezana faktorja ,tako da ju lahko vrednotimo kot dva različna, a paralelna aspekta istega stilnega izvora ,kot pojav skupnega stilnega «predznaka» (identičnost vsebine in oblike v zgodovinskem merilu).

Vse to nam zveni dandanašnji že dovolj znano, tako da o najširši zgodovinsko vzročni povezanosti umetnostnih pojavov niti ne dvomimo. Cankarjeva šola je tako gledanje samo utrdila in v bistvenih točkah tudi metodično spopolnila. Cankarjeva «Sistematika stila» (1926) se je povzpela na doslej najkoncioznejšo, logično izvedeno stilno-razvojno paradigmo: idealizem-realizem-naturalizem, ploskovitost - plastičnost-slikovitost. Dualistični red deduciranih označb (duh — materija, materija — duh) uvaja na tej podlagi trofazni razvojni ritem, ki bi naj bil nosilec vsega bitnega zgodovinskega dogajanja, a vselej v razponu navedenih antitetičnih nasprotij. Zato je Cankarjeva interpretacija zgodovinskih stilov v bistvu že dialektična in realistično «dinamična» (še zlasti v merilu predhodnikov, utemeljiteljev dunajske šole). Cankar je apliciral v tej zvezi znanstvene temelje Dvorakove «zgodovine duha» («Geistesgeschichte») na časovne in krajevne enote celokupne zapadnoevropske zgodovine, od pozne antike do poznega baroka, na Jugu in na Severu Evrope.

Cankarjevi «Zgodovini likovne umetnosti v Zahodni Evropi» (1926 nad.) so očitali generalizirajoče aprioristične kalupe in konformistično šabloniziranje (navzlic razumljivemu občudovanju vseh siceršnjih kvalitet!), in to literarni teoretiki in pristaši francoske esejistične smeri (na pr. Anton Ocvirk), predvsem pa tisti umetniški krogi, ki jih zadovoljuje bolj retorično zanešena prepesnitev likovnih del in ki se prvenstveno navdušujejo za umetnikovo «svobodno in neodvisno ustvarjalno intuicijo», za kriterij subjektivnih občutkov «vizionarne imaginacije», za zgodovino «genialnih osebnosti», ki jih baje vodi zgolj nadčasovna «inspiracija» in ki lahko izhajajo brez estetskih pravil, češ, umetniki izpovedujejo, kakor pravijo, samo «čisto in absolutno» umetnost (Bergson, Valery). Cankarju (in znanosti sploh) pa je umetnina tudi pojmovno, torej znanstveno dosegljiv pojav, pojav realnega zgodovinskega konteksta, ki ga je «možno stilno kritično («objektivno») analizirati, ki mu je treba orisati koordinate njegove nezamenljive zgodovinske vloge in pričevalnosti, — njegovo estetsko vrednost pa pogosto dognati šele na podlagi «naprednosti» ali «zaostalosti» stilno razvojne komponente.

Na drugi strani, živost in sugestivnost Cankarjevega literarno verziranega jezika je približala in olajšala razumsko in pojmovno fiksirano predočbo vsebine s priznano plastičnostjo in nazorno izrazno podobo (primerjavo, metaforiko itd.) Cankar je oral ledino, a ne samo kot sistematik in teoretik svoje stroke, tudi kot umetnostni pisec, ki je ustvarjal živ besedni zaklad, kot znanstvenik, ki nam je prvi izdelal strokovno terminologijo, kot mislec, ki je «po vsebini in obliki» popolnoma nov, izviren, dognan.

I.

Spoznanja o stilnem vrednotenju umetnosti in o mnogostrani povezanosti umetnosti s splošnim razvojem evropskih narodov zavračajo zamisel o obstoju «absolutno in trajno dane lepote» kar najbolj uspešno. Kanona absolutne «pravilnosti» torej ne bi bilo možno zahtevati, sicer bi se pregrešili zoper osnovne zakone zgodovinske resničnosti in človekovega razvoja. Misel o relativnosti in spremenljivosti estetskih nazorov naj zadobi v stroki umetnostne zgodovine svojo znanstveno veljavno utemeljitev. Samo na ta način je bilo možno rehabilitirati tudi «neklasična», manj znana, pogosto zanemarjena, neuvaževana in za «barbarska», «propadajoča», «manjvredna» proglašena obdobja (na pr. helenizem, zgodnji srednji vek, barok, primitivizem izven Italije, umetnost severnjaških in vzhodnjaških kulturnih krogov itd.). Proučavanje formalnega umetnostnega izraza, ki ima svoje izhodišče v Aloisu Rieglu, Maxu Dvoraku in Izidorju Cankarju, pojmuje zgodovinsko otipljivo formo kot izraz določene razvojne zakonitosti, kot emanacijo splošne družbene urejenosti in ideološke («idejne») usmerjenosti, kot pričevanje časovno in krajevno vezanega duhovnega razpoloženja («Zeitgeist»). Tako pojmovanje razvoja ne zanemarja vsakokratnih prvobitnih zgodovinskih pogojev, saj jih zavestno in sistematično vključuje v analizo slehernega umetnostnega pojava: tu individualiziranega po posebnem značaju ustvarjalčevega občutja, tam anonimnega (kolektivnega) iz vrela ljudskega snovanja.

Tako in podobno tolmačenje objektivno danih razvojnih činiteljev je moralo kar najbolj živo odmevati še zlasti v mladih prizadevanjih Jugoslovanov. Umetnostni in folklorni zakladi njihove domovine še niso bili osvetljeni v luči novih in sodobnih metod. Cankar, Stelè, Mesesnel, Karaman, Schneider, Babič, Petkovič, Vasič, Kašanin so med prvimi dajali prednost stilno-zgodovinskemu kriteriju umetnostnega proučavanja.

Zlata Gašperšič
članica ljubljanske Opere bo predstavljala Jugoslavijo pri radijski oddaji v ponedeljek ob 21.10 (nacionalni program) v počastitev 100-letnice rojstva Puccinija. Pri oddaji bodo sodelovala gledališča iz raznih držav in kontinentov

Ko se je med obema vojnama z razvojem znanosti pričela uveljavljati tudi zgodovina likovne umetnosti, kot posebna disciplina, je pomenila v našem udejstvovanju sorazmerno plodovito in povsem novo vrsto proučavanja jugoslovanske kulturne preteklosti. Tradicionalna klasična in srednjeveška arheologija, ki je bila zaslužna za prva odkritja naše preteklosti, se je na univerzah in v inštitutih vse bolj seznanjala z moderno stilnoanalitično metodo. Arheologija je končno pričela upoštevati do tedaj le premalo raziskani *likovni* (oblikovni) značaj predmeta (kulture). To je bilo nujno potrebno, sicer bi zaostala. Novo ustanovljena stolica za umetnostno zgodovino je vzbudila na ljubljanski univerzi, nekaj let po ustanovitvi te pa v širši slovenski in jugoslovanski kulturni javnosti, vse večji odmev, vse večje zanimanje. Stara šola zgodovinopisja je dala namreč ali samo deskriptivno pragmatično registracijo ali pa idealistično interpretacijo izoliranih zgodovinskih dogajanj.

In še nekaj. Nova sistematika stila, kakor jo uveljavlja na prvem mestu Cankarjeva katedra kot dopolnitev Dvorakovih naukov in nanje se opirajočih Schlosserjevih kontraverz proti «azijsko-orientalnim» hipotezam Strzygowskega, posega mutatis mutandis v vsak umetnostni organizem, vsaj načeloma in teoretično, toda v konkretnem evropskem primeru ne podlega teoriji «neskončnih zunanjih vplivov». Zato zavrača, razumljivo, mehanično povezovanje neadekvatnih umetnostnih sistemov, na pr. primerjavo klasične Evrope z neklasično Azijo, kajti po takem naziranju bi bila videti evropska umetnost zgolj kot privesek ali podaljšek azijske (in dediščina sarmatske-sibirske-mongolske - kitajske - iranske - turkestanske-indijske - prednjeazijske itd. aglomeracije). Tudi Cankarjeva razlaga zgodovinsko razvojnih odnošajev se v tem pogledu ne oddaljuje od stališča, ki ga zavzema v razmejitvenih vprašanjih «vplivnostnih sfer» Dvorak - Schlosserjev umetnostno-zgodovinski inštitut, eno izmed ognjišč prerojenega evropskega humanizma in evropske «kulturne skupnosti».

II.

V skladu z znanstveno objektivizacijo proučevane umetnine, seveda spet z vidika stilne analize, je postal tudi kompleksni značaj vrednotenja kvalitete bolj očiten kot kadar koli prej. Odkrivati življenjsko okolje ali sotvorno sredino, realistično občutiti strukturo splošnih in mnogostrano prepletenih družbenih pojavov, to pomeni proučevanje primarno danih razvojnih procesov v okviru celokupnega kulturnega ustvarjanja določenega obdobja. Omogoča pa obenem komparacijo s sorodnimi pojavi v filozofiji, književnosti, znanosti itd.

Splošni družbeno pogojeni ekonomski in socialni red je v vsakem primeru determinanta ali nosilec na videz avtonomne zakonitosti umetnostnega razvoja. Vselej pa dopušča spoznavanje imanentnih oblikovnih vrednot *na ravni posebne estetske zakonitosti;* paralelizem logično in organsko vključenih vrednostnih aspektov. Kulturno-zgodovinsko zaokrožena celota in enovitost stilnega dogajanja se predstavljata v končni graduaciji nemara kot nekakšna «zgodovina brez imen in brez letnic», čeprav seveda doslovnega pomena takega stereotipnega prikaza .n «okalupljenja» in extremis ne bi dovolili niti v najbolj «anonimnih» epohah. Prekomerno operiranje s stilizmi gotovo ne bi bilo opravičljivo.

Vprašanje «tendenčnosti» umetnine, če se dotaknem tudi tega vprašanja, pa se rešuje že po sebi kot problem izpovedne vsebine v slehernem načinu umetniškega izražanja. Sleherna umetnina je po svoje nujno in neogibno «tendenčna», pri čemer je stopnja «formalističnega» artizma (oblikovanja) prav nič ne ovira.

Nadalje: Pod istim stilnim imenovalcem se združujejo pojavi skupnega idejnega izvora, izoblikuje se določeno človekovo čustvovanje in hotenje («Kunstwollen»), nekaj, kar zaokroženo pronica v sleherni izraz danega kulturnega organizma, nekaj, kar je svojsko tipično po sebi in na splošno, ne glede na siceršnjo večjo ali manjšo umetniško vrednost določene individualne tvorbe. Na isto vsebinsko miselnost se veže isto oblikovno prikadevanje, bodisi da gre za *stil časovnega, krajevnega ali umetnikovega osebnega pojmovanja.* Človek je resničen samo v svojem času in prostoru.

Medtem ko se odraža Cankarjevo delovanje v Sloveniji na raznovrstnih področjih kulturnega in političnega življenja (Cankar kot književnik, kot urednik mladokatoliškega obdobja revije «Dom in svet», kot ustanovitelj Zbornika za umetnostno zgodovino, kot iniciator gibanja slovenske kulturne avtonomije in kot graditelj preobrazbe slovenskega občestva že v letih pred nastopom znanstvene karijere, Cankar — utemeljitelj slovenskih galerij, Cankar — član Narodnega sveta v Ljubljani, član Narodnega viječa v Zagrebu itd.), medtem ko nam je Cankarjev delež v sodobni kulturni stavbi Slovenije v glavnem pričujoč in poznan (F.Šijanec, «Izidor Cankar in slovenska umetnostna zgodovina», Nova obzorja IX., št. 4—5, str. 227—231, Maribor 1956), nam pomen Cankarjevega znanstvenega delovanja za napredek širšega jugoslovanskega umetnostnega zgodovinopisja še ni zadostno osvetljen. Prevzemanje Cankarjeve stilne metodike izven Slovenije, na pr. v Zagrebu in Beogradu, utrjuje prepričanje, da je bil posredni ali neposredni vpliv Cankarjeve šole (sistematike stila) v okviru novih znanstvenih izsledkov od bitnega in neizbrisnega pomena za celokupno jugoslovansko umetnostno proučevanje.

V vsem znanstvenem in književnem snovanju upremlja Cankarja znana, sicer pa zelo redka lastnost: združitev idejnega bogastva z adekvatno literarno potenco oblikovnega izražanja. Kolikšna uravnoteženost in skladnost!

Videti je, da ravno zato, ker združuje bistroumno intuitivnost in emocijo z racionalno logično gradnjo miselne formulacije, tankočutno vživljanje v globino z velikopoteznim dojemanjem širine, ker pozna funkcijo detajlov v kompoziciji oblikovane celote, ker vsebuje redko znanstveno erudicijo in domiselno tvorno fantazijo, intelek in čustvenost, moč in vedrino, živo osebno človečnost v vrtincu življenja in osvajajočo energijo na vrhuncu najplodnejših stremljenj in uresničenj, tak je Cankar kot človek-svetovljan in kot poet — umetnik v službi znanosti in umetnosti.

S snemanja ameriškega filma «Majhna njiva», ki ga sedaj vrte tudi v Trstu. (S tem filmom se je pričel zadnji beneški festival). V kopalni kadi je Fay Spain, ki igra Darling Jill

Anne Heywood

Kako je črni bombarder Joe Louis zbil na tla nacista Schmelinga

Schmeling je trikrat padel - Ko je tretjič vstal, je imel noge kot iz peska ...Sedemdeset tisoč ljudi je poblaznelo... - „Zdaj gre lahko nazaj k Hitlerju!"

Življenjska pot Joa Louisa in njegov vzpon do svetovnega boksarskega šampiona sta bila nenavadna, čeprav ne izjemna, saj je bilo že mnogo boksarjev, ki so se iz skromnih razmer pretolkli v bleščečo svetlobo ringa. Rodil se je v Alabami kot sin skromnega farmarja, ki je z obdelovanjem svojega majhnega kosa zemlje le s težavo preživljal svojo številno družino. Ko je oče tako zbolel, da je moral oditi za stalno v bolnišnico za živčne bolezni, se je mati z otroki preselila v Detroit, kjer je Joe stopil na boksarsko pot, ki ga je pripeljala do vrhunca v tem športu. Kako se je Louis z vztrajnostjo in na pošten način povzpel do svetovnega šampionata v boksanju, kako si je s športnim obnašanjem v ringu pridobil nedeljene simpatije celo tistih Amerikancev, ki se za boksanje prej niso brigali ali pa so ga celo odklanjali, lahko berete v knjigi «Joe Louis, črni bombarder», katero je napisal Margery Miller in izdala «Knjiznica Sinjega galeba» in iz katere ponatiskujemo ta odlomek.

Večer pred Schmelingovim drugim bojem je bil eden od najvažnejših v analih boksanja. Videti je bilo, da je prišla gledat v New York boj Nemca in črnca na stadionu Yankee polovica sveta. Devetinštirideseta ulica blizu osme avenije je bila natlačena boksarskih veličin in navijačev. Če si hodil od ene do druge restavracije, si lahko slišal samo pogovore o bližnjem boju. V množici sta bila Jimmy Braddock in Jack Dempsey. «Louis ga bo nesel,» je prepričevalno dejal Braddock. «Ne vidim nikogar drugega kot Schmelinga,» je pripomnil Dempsey.

Na bojno prizorišče so prišli prav vsi: impresarji, trenerji, sodniki, izvedenci, športni časnikarji in drugi. Razgovarjajoč se in mahajoč z rokami so se prerivali po pločnikih. Za poudarek tistemu, kar je govoril, se je marsikateri sicer resni človek postavil v boksarsko držo. «Poglej, takole mislim, Louis bo napravil tako, Maks mu bo pa odvrnil na tale način...» Neprestano so se pričkali, v restavracijah in nočnih klubih so igrali orkestri, razvnete obraze tistih na ulici pa so osvetljevale luči trgovinskih izložb in barov. Pogosto, zelo pogosto so vnašali v pogovore o boju psihološke elemente. «Maks je navdahnjen z občutkom, da vodi novo, rasno gibanje,» je rekel nekdo. «On čuti, da je Hitlerjev predstavnik. Zato ga bo težko premagati.» Neki športni pisec ga je potegnil vstran in mu rekel: «Poglej, Joeja Louisa poznam zelo dobro in če je kogarkoli duševno stanje važno, potem je njegovo. Ti veš, da se mu je Maks smejal in govoril, da se ga črnec boji. Saj veš, da Joe ne pobesni lahko, zdaj pa je besen. Besen je zaradi vsega Schmelingovega vedenja proti njegovi rasi. O tem ne govori mnogo, toda jutri ponoči — le poglej! Nekaj je pripravljeno za eksplozijo.»

Ko so mlekarji zjutraj začeli raznašati mleko, so se začele skupine pristašev boksanja redčiti. Po izmenjavi informacij in mnogo ur trajajočih pogovorih so se razhajali domov in v hotele, kjer so napeto in z bojaznijo pričakovali večer. Stave so bile dva proti ena za Louisa. Ali so bile utemeljene? O tem je bilo prepričanih le malo ljudi. Prav to pomanjkanje gotovosti, ki je prevladovalo v ozračju, je razburjenje še povečalo.

Končno je napočila noč. Proti stadionu so se začeli valiti roji ljudi. Od teh je bil velik odstotek črncev, Židov ali drugih protinacistično razpoloženih ljudi. Šli so vzklikat Louisu. Nekateri so nameravali boj bojkotirati, toda njihova mržnja do vsega, kar je bilo nacistično, je bila tako močna, da so se odločili iti tja v upanju, da bodo videli Schmelinga, ko bo «dobil svoje». Drugi iz množice, ki je stopala v stadion, niso vedeli, ali naj bi vzklikali Schmelingu, ker je bil belec, ali pa Louisu, ker je bil Maks nacist. Vendar se je večina njih po malo nagibala na Louisovo stran. Neznatna manjšina tistih, ki so se na poti proti stadionu gnetli v podzemeljskih in nadzemeljskih železnicah, je bila za Schmelinga. Večina jih je bila iz Yorkvilla, nemškega dela New Yorka.

Zrak okoli stadiona je bil nabit z elektriko. Pred vhodi v vrstah stoječa množica je bila nemirna, nezaupljiva in občutljiva. Videti je bilo, kot bi bila vsa njena mržnja in bojazen to noč osredotočena na stadion Yankee.

«Za koga si?»

«Za Louisa!»

«Oh, vraga, ne govori tako! Preveč si bel.»

«Schmeling je rjav, kot so vsi nacisti. Jaz bi vsak dan vzklikal črnemu, ne pa rjavemu človeku.»

Tako so se pogovarjali. Njihovi glasovi so se zlivali v neprestano mrmranje, medtem ko so šli v park na svoje sedeže. Za ta privilegij so plačali več kot milijon dolarjev. V senci je sedelo več kot sedemdeset tisoč ljudi in čakalo. Pod njimi je bil ring. Osvetljeni beli štirikotnik sredi teme je bil videti kot velik diamant v črnem žametu. Sem pa tja je kdo prižgal cigareto, plamen vžigalice je gorel kratek čas kot kresnica in nato ugasnil.

Potem je vse utihnilo. Tišina je bila tako popolna, da bi bil lahko slišal vsakega od sedemdeset tisoč ljudi. Ring je bil pripravljen. Bilo je točno deset, čas za začetek glavnega boja. V ozračju je bila večja napetost kot kdajkoli. Ali bo te tišine sploh kdaj konec? Končno se je v ozadju stadiona pojavil črnski šampion. Kot senca tiho je drsel proti ringu. Na širokih plečih je imel belo brisačo. Malo je bil oznojen in lahko si videl vsako njegovo mišico. Po hodniku je šel tako lahkotno, da se je zdelo, da zraka niti ne premakne. Ko se je približeval prizorišču preizkušnje, je bil Joe Louis resen.

Na robu množice, kjer se je Louis najprej pokazal, je nastalo klicanje, ki ga je spremljalo pri njegovi hoji proti ringu, naraščajoč od klicanja do bučanja in od bučanja do norenja. Bilo je ob stene stadiona in se od njih odbijalo proti ringu. Ko je Louis splezal v osvetljeni ring, se je vzdignilo še klicanje okoli njega in je trajalo minute. Ko je Schmeling šel po stopnicah v ring, je klicanje še trajalo in polnilo stadion, le ojačeno je bilo z drugim, krajšim klicanjem za Nemca.

V svojem kotu je Louis sedel nagnjen naprej, ogrnjen s suknjičem iz satena. Gledal je predse v temo. Na njegovem obrazu ni bilo videti razburjenja in nobenega znaka bojazni ali hrabrosti. Schmeling je obrnil ringu hrbet in rahlo poskakoval na prstih. Napovedovalec je govoril «...prejšnji šampion, ki je držal v napetosti mnoge ameriške gledalce, težak 193 funtov, Maks Schmeling.» Maks se je togo priklonil. Del množice je ploskal.

«In v tem kotu v črnih kratkih hlačah eden najbolj znanih borcev novejših časov, težak 198 in tri četrt funta. Rjavi bombnik Joe Louis.» Nastalo je vzklikanje, ki pa se je hitro poleglo. Videti je bilo, da hoče množica čimprej videti boj. Bili so na robu potrpežljivosti, pripravljeni. Želeli so videti, pa naj bo karkoli.

Med pričakovanjem udarca na gong je Louis izgubil svojo resnost. Kljub svojim 200 funtom je bil videti suh in morda prvič v svoji karieri željan boja in po njem kopneč.

«Joe, pomni, da ga je poslal Hitler, da ga je poslal Hitler!» je zaklical glas iz množice.

Po udarcu gonga sta se hitro pognala proti sredini ringa, Louis je bil videti v rahlem počepu kot velika, rjava mačka. Ko je počasi krožil okoli Schmelinga, je zadrževalo dih sedemdeset tisoč ljudi. Louis se je približal. Schmeling je udaril z desnico, pa ni zadel. Tedaj pa je Louisova razjarjenost izbruhnila. Udarjal je po Nemcu in Schmeling se je s kot papir belim obrazom opotekel nazaj. Louis je bil spet pri njem. Udaril ga je naravnost z levico in z upogibom zapestja dal udarcu posebno moč. Po tem udarcu so si udarci sledili s tako hitrostjo, da jih nihče ni mogel šteti.

«Oh, Joe! Oh, Joe! Oh, Joe!» krik se je začel pri črncih na stojiščih in se kmalu razširil po vsem stadionu.

Schmeling je trikrat padel. Ko je tretjič vstal, je imel noge kot iz peska, roke pa so mu brez moči visele ob bokih. Videti je bil grotesken, kot vinjen človek, ki ne more niti misliti niti ničesar napraviti. Takrat je sodnik prekinil boj in dvignil Louisovo roko v znak zmage po dveh minutah in štirih sekundah od začetka boja.

«Oh, Joe! Oh, Joe! Oh, Joe!» je množica zdaj kričala že skoraj soglasno. Ljudje so tulili in kričali, stali na stolih in trgali klobuke na kose in skakali gor in dol kot blazni. «Oh, Joe! Oh, Joe!» so klici zadušili formalno objavo Louisove zmage. Sedemdeset tisoč ljudi je poblaznelo.

Ko je bilo razburjenje na višku, je nekdo zakričal sosedu na uho: «Zdaj gre lahko nazaj k Hitlerju! Nazaj k Hitlerju, nazaj k Hitlerju!» Ali je množica res to kričala? Joe Louis je stal sredi ringa z dvignjeno desnico v znak zmage. Na njegovem obrazu ni bilo nobenega izraza, toda njegovo srce je bilo v zanosu.

Le dve minuti in štiri sekunde prve runde je trajal boj in Louis je maščeval poraz iz leta 1936

Farma bobrov na Rižani

Tako krasnih kožuhov, kot jih imajo bobri farme na Rižani, nimajo niti farmarji na Poljskem, v Nemčiji ali Italiji

Crnikalska dolina... Dolina gradov... Dolina zgodovinskih zanimivosti, romantike in umetnosti in nazadnje še — dolina bobrov...

Težko bi kje drugje v domovini našli na tako majhnem prostoru tako natrpanost zgodovinskih in naravnih zanimivosti. Zgodovinarji si še niso na jasnem o kraju, kjer je bilo leta 804 zgodovinsko zborovanje — «Placitom di Risanum» ali Rižanski sporazum. Ta delček naše zemlje je prešel v zgodovino zaradi svoje posebne lege — politiki bi dejali — zaradi svoje strateške važnosti.

Na strmi pečini nad Pod pečjo še vedno kljubuje vsem vremenskim in časovnim silam ogromen okrogel stražni stolp. V kamnolomu pri Crnem kalu so pred leti našli v sedem metrov globoki jami med ilovico ostanke kosti jamskega medveda in drugih živali. Prav tam so našli tudi oglje iz česar sklepajo, da je v tej jami bival predzgodovinski človek. Že pred prvo svetovno vojsko so tu našli predzgodovinsko sekiro izdelano iz neke zelene kamenine. V Hrastovljah je še dobro ohranjeno obzidje tabora iz turških časov. Tu so v cerkvici še ohranjene znamenite freske, ki prikazujejo stvarjenje sveta in človeka, izgon iz raja, sv. Trojico, apostole in mrtvaški ples. Se starejše freske — iz leta 1400 in 1489 so v Zanigradu in Podpeči.

Pustimo zgodovino in stopimo na trdna današnja tla ob izviru Rižane — Zvročku. Tu vre izpod skalovja cela reka naenkrat. Leta 1908 so z barvanjem ugotovili, da ima ta reka izvor v 14 km zračne črte oddaljeni Odolini v Brkinih. Ob Zvročku so Italijani zgradili močne jezove in zajeli vodo v Istrski vodovod.

Nedaleč od izvira Rižane so pred leti začeli s poskusom gojenja bobrov. Tovariš Paar Franc je na svojih potovanjih po inozemstvu videl tudi farme bobrov. Zadeva ga je zanimala in se je odločil, da bo skušal najti kaj primernega tudi doma. V Crnikalski dolini je spoznal izredno dobre pogoje za gojenje bobrov. Ni se zmotil...

Komaj pred tremi leti so iz Nemčije pripeljali prvih šest parov bobrov — dve samici sta ostali neplodni — pa je družina narasla že nad 800 glav! Sam lastnik Zanther, ki je iz Nemčije prišel pogledat, kako uspevajo bobri, se je čudil spremembi živali. Tu se vse lepše in hitreje razvijajo in množijo. Tako krasnih kožuhov kot jih imajo bobri farme na Rižani, nimajo niti farmarji na Poljskem, v Nemčiji ali Italiji. Februarja letos je ena samica skotila celo 10 mladičev — kar je v rodu bobrov pravi rekord.

Na nekdanjem hudourniškem produ Rižane stoji danes farma z nad 150 kletkami. Bobri imajo na razpolago vse udobnosti od tekoče sveže vode, ki je prvi pogoj za življenje bobrov, do udobnih kletk s skrivališčem in plavalnim bazenom. Za postrežbo skrbijo čuvaji, za stražo pa trije veliki psi...

Ko človek ogleduje to naselje bobrov, si misli: Tu pa res ni stanovanjske stiske kot je, žal, še vedno po naših mestih. Ceprav se bobri tako hitro množijo, že čakajo nove družine tudi nove kletke.

Kaj pa bobri jedo, bo vprašal bo marsikdo, ki mu življenje teh živali ni znano. Zelo radi zobljejo oves. Pokladajo jim tudi krompir, otrobe in zelenjavo vseh vrst. Med krompir dostikrat primešajo tudi klajno apno. Ne branijo se niti pese ali korenja. Potemtakem je življenje teh kožuhastih živali prav podobno našim domačim prašičem. Prav tako je. Uprava farme teži za tem, da bi na posestvu pridelali vso potrebno krmo.

V februarju ali marcu bodo zaklali okrog 300 odraslih živali. Kože bodo oddali v inozemstvo, meso pa prodali domačim hotelom.

Farma bobrov na Rižani postaja privlačna tudi za turiste. V poletju 1958 je bil obisk zelo številen. Skoro vsi letovičarji — inozemci so si jo ogledali.

A. PAGON

—«»—

Zmešnjava na pariškem sodišču

Pojavila se je BB

V sredo popoldne se je Brigitte Bardot pojavila v sodni palači v Parizu, kamor je šla v spremstvu svojega odvetnika zahtevat «pravico» v zvezi z izkoriščanjem njenega imena. Direktor nekega znanega kabareta je namreč slavne črke BB uporabil kot naziv najnovejše «sexy revije», ki jo je priredil v svojem nočnem lokalu.

Očitno je s tem po mnenju BB zagrešil velik zločin, ker njeno ime sme služiti le za polnjenje uradno pooblaščenih žepov.

Ko se je na sodišču razvedelo, da je prišla privlačna in grešne misli vzbujajoča Brigitte Bardot, so se vsi hodniki napolnili z radovednimi glavami, pravde so se za trenutek ustavile in boginja «Pravica» je po vsej verjetnosti zahtevala še en robec, da si trdneje zaveže oči.

Okoli zvezdnice se je nabral kup občudovalcev, ki so ji preprečili pot naprej ter zahtevali avtograme. Advokat se je pošteno spotil, dokler ni BB odvlekel do urada sodnika.

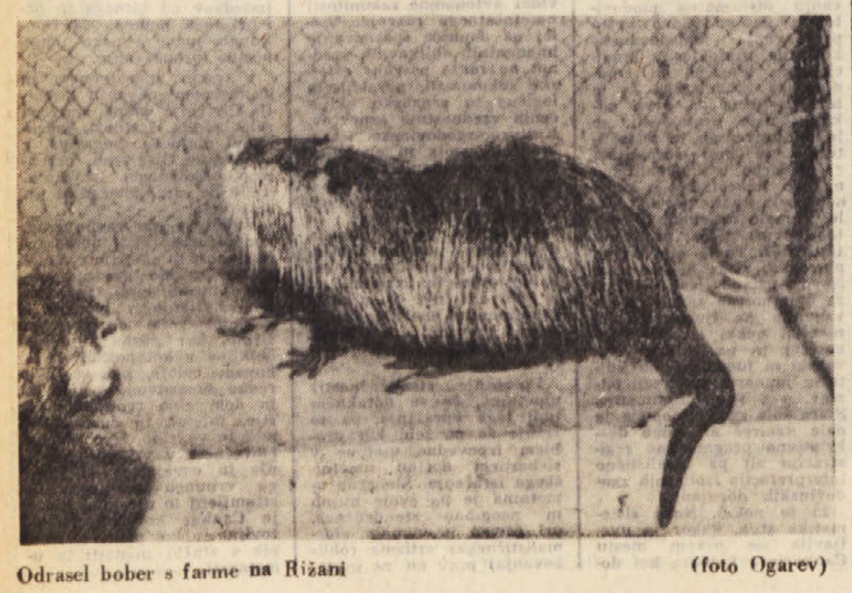

Odrasel bober s farme na Rižani (foto Ogarev)

VLADKO KOGOJ

STRIC iz AMERIKE

Po vasi se je raznesla skoraj kot blisk vest, da je pisal na županstvo nekdo, ki so ga smatrali že leta in leta za mrtvega. Da povprašuje po sorodnikih.

Ti so se kar naenkrat v pravih gručah, znašli na županstvu. Malo sršenasto so gledali drug drugega, ker vsak izmed njih bi bil rad le sam edini sorodnik onega, ki so ga smatrali že dolgo za mrtvega, a se je vendarle oglasil iz zemlje bogastva.

Ko so se spogledovali, so si mislili:

«Tudi če je res bogat, nas je skoraj kot listja v jeseni pod hruško: četudi bi razdelili med sabo milijone, bi prišlo le malo na vsakega.»

Vsak izmed prisotnih bi rad prvi čital došlo pismo. Župan pa, ki je bil pameten mož, je rekel:

«Kaj bi ga čital vsak izmed vas posebej: naj vam ga prečita kar moj tajnik.»

Zaslišalo se je nekako hrskanje; izgledalo je kot da bi mnogim primanjkovalo sape. Pričakovanje je bilo res ogromno.

Župan je izročil tajniku pismo. Ta si je najprej snel naočnike, jih prav skrbno obrisal, nato jih je postavil spet na nos ter pogledal po prisotnih. Nekateri izmed teh so že kar godrnjali, ker nikakor niso odobravali njegove počasnosti. Tajnik pa jih je še enkrat prav počasi premotril ter se šele nato lotil čitanja. Pismo pa se je glasilo tako:

«Gospod župan!

Ne vem kdo je sedaj župan v mojem rojstnem kraju, morda znanec, morda neznanec. Ze celih trideset let je preteklo od tedaj, ko sem se izselil. Tedaj sem bil še mlad in neumen, pa še trmast na vrh; sedaj bi se prav gotovo ne. Tedaj pa vzrok, ki me je privedel do tega, se mi je zdel pa že tako važen, pa že tako tehten; no, kaj bi besedičil, zdel se mi je skoraj bolj važen od samega življenja. Ce ste me poznali, veste, kak je ta vzrok bil, če ne, vas pa ne bom z njim trapil. Bil sem tako zagrenjen, še po letih in letih, da predvsem zaradi tega nisem pisal nobenemu. Celo tedaj, ko sem prav zares obogatel.»

Tajnik si je snel očala ter je pogledal po zbranih, ki so imeli kar nekam izbuljene oči. Prav počasi si jih je spet nataknil na nos, še enkrat pogledal po zbranih ter nadaljeval s čitanjem pisma:

«Da, tako sem obogatel, da sem si lahko privoščil vse, prav vse, kar je bilo le možno. Seveda, če bi si zaželel ptičjega mleka, bi ga tudi z vsem svojim bogastvom ne našel.

Zapletel pa sem se v kupčije, v špekulacije. Moje bogastvo je kar kopnelo, izgledalo je prav nekam tako kot pomladanski sneg. Se bi lahko ohranil toliko, da bi ne bil revež, a upal sem, pa še prav trmasto, da ako žvegam vse, da ponovno obogatim. Prazne, o prazne sanje! Lepega dne sem se znašel tak kot sem bil tedaj, glede denarja, se razume, ko sem prišel v Ameriko. Da bi ne umrl za lakotjo, sem se lotil dela.

Prej nisem pisal sorodnikom in znancem, ker sem bil bogat, potem pa ne, ker sem postal revež. Leta pa so vzlic temu le tekla in vedno bolj so se mi obujali spomini na mladost, na rojstni kraj. Tako sem si zaželel, da bi ga vsaj še enkrat videl.»

Tajnik si je ponovno snel očala ter pogledal po zbranih: videl je same puste, skoraj nekam jezne obraze. Po kratkem odmoru je spet bral dalje:

«Tu sem res preskrbljen z vsem, vsaj za silo. Tudi nekaj malega sem spet del na stran, a ni toliko, da bi se lahko peljal domov in nazaj.

Obračam se na vas, gospod župan, s prošnjo, če bi vi povprašali moje sorodnike, če bi lahko oni nabrali med sabo toliko, da bi se po obisku v rodnem kraju spet lahko vrnil v Ameriko, da bi v kraju, kjer sem okusil bogastvo in revščino, počakal vdano na svojo zadnjo uro.

Upal sem, da jim bom lahko jaz nekdaj pomagal, pa je že prišlo tako, da jih moram le jaz prositi pomoči.

Vaš vdani, čeprav neznani

Lukež M...»

Tajnik si je spet snel očala ter se obrnil do navzočih z besedami:

«Je kak njegov brat med vami?»

Skupina rok je potiskala naprej že sivega moža, ki se je zaman skušal upreti tej nasilnosti. Culi so se glasovi:

«Je njegov brat, on naj misli nanj, saj je vendar njegov najmlajši brat!»

Sivi mož se je, proti svoji volji, znašel pred tajnikom, ki mu je rekel:

«Mu daš toliko, da se lahko po obisku vrne nazaj v Ameriko?»

Sivi mož je nervozno mečkal v rokah klobuk ter je jecljaje dokazoval, zakaj da ne bo mogel pomagati bratu.

Nato se je tajnik obrnil na ostale, med katerimi je bil kar cel kup «Amerikančevih» nečakov: tudi ti niso bili voljni prispevati za vožnjo. Slišali so se glasovi, naj ostane Lukež še za naprej kjer je bil do sedaj.

Tajnik jih je le skušal omečiti. Rekel jim je, da z združenimi močmi bi prav lahko zbrali toliko, da bi zadostovalo Lukežu za povratek. Ko je videl, da je vse zaman, je vzdihnil:

«Da, tudi v tem primeru, je «žlahta» res le strgana plahta!»

* * *

Nihče ni hotel niti slišati kje se prazvapraz nahaja ameriški sorodnik siromak.

«Pa vsaj kartico mu pošljite!» — je svetoval tajnik, a brez uspeha.

* * *

Ko se je Lukežev brat vrnil domov, je bil zelo slabe volje. Vsi so takoj razumeli da s stricem nekaj ni v redu. Gledali so ga povprašujoče.

«Oglasil se je že-je slednjič ta le izustil-a je le revež. Le zakaj se ni oglasil prej, ko je bil bogat!

Naj le uživa svojo revščino kjer je; zame je že leta in leta kot da bi bil mrtev.»

Oglasila se je žena:

«Pa vsaj pisali bi mu, saj to vendar ne stane toliko!»

«Pisali? — je skoraj zarjul stari. — Pisali? Se za znamko da bi zapravljala? Rekel sem in to drži: v mojem srcu ni več mesta za takega brata!»

V kotu je sedela mala Micika, ki je zvesto poslušala dedka. Videla je, kako je bil jezen, pa se ji je zasmilil stric Lukež. Bil je sam, tako sam in ubog. O, kako rada bi mu pomagala, le če bi mogla! Ubogi stric Lukež! Niti kartice mu ne pošljejo! — Ne, mu bo pisala pa ona. Res ne zna še pisati pisma, pa bo že našla koga, ki ji bo pomagal.

Misel ji je hitela do starega poštarja, ki je bil z njo vedno tako prijazen. Vedno, ko jo je kje srečal, jo je vščipnil v lice ter ji rekel:

«O, ti Mica Mičica, ti moja mala tičica!»

Ne, on je dober človek, on ji tega ne bo odrekel. Pa bo tudi mož-beseda; ne bo drugim pravil o njenem pismu.

Kar na pošto pohiti k njemu, ko ne bo ljudi v uradu.

In res, lepega dne je prav tako napravila. Poštar se je začudil, ko jo je zagledal.

(Nadalj. prihodnjo nedeljo)

V.J.K.

HOROSKOP

VELJAVEN OD 22. DO 28. DECEMBRA

Oven (od 21. 3. do 20. 4.) Dnevi so ugodni zlasti glede ljubezenskih zadev. Utrdili boste svoj položaj. Pripravljajo se mnogo ugodne stvari.

Bik (od 21. 4. do 20. 5.) Obstaja nevarnost, da bo razmerje, ki vam je mnogo pri srcu, zašlo na neprijetno pot. Novo poznanstvo in nove dobre vesti.

Dvojčka (od 21. 5. do 20. 6.) Ne dovolite se zavesti v spor, ki vas lahko stane denarja in živcev. Poslovne stvari ne gredo, kot bi si želeli, vendar pogum, odpirajo se nove možnosti.

Rak (od 21. 6. do 22. 7.) Nova srečanja in zelo lepi večeri, ko boste pozabili na vse težave. Izogibajte se diskusijam, ker so osebe vaše okolice nerazpoložene.

Lev (od 23. 7. do 22. 8.) Po vsej verjetnosti konec odnosov z neko osebo. Teden je ugoden na poslovnem področju: ne zaspite in uspeh je zagotovljen.

Devica (od 23. 8. do 22. 9.) Od prijateljstva do ljubezni je korak kratek in obstajajo upanja tudi v odnosu do osebe, ki vznemirja vaše srce. Nekaj tehničnih težav.

Tehtnica (od 23. 9. do 22. 10.) Srečali se boste z osebo, ki bi jo radi bolje upoznali. Prijetni večeri. Rezultati potovanja bodo zelo zadovoljivi.

Skorpijon (od 23. 10. do 21. 11.) Cela vrsta nepredvidenih stvari tako, da ne bo časa za sentimentalne zadeve. Neke priložnosti ne boste izkoristili, zato pa bo druga toliko koristnejša.

Strelec (od 22. 11. do 21. 12.) Vaše zamisli morajo biti bolj jasne in bolj vztrajni morate biti, če hočete uspeti. Perspektive so nedvomno zadovoljive.

Kozorog (od 22. 12. do 20. 1.) Prišli boste v stik z neko trmasto osebo, kjer se zlepa nič ne opravi. Trdo delo, toda zaslužen dobiček in prijeten večer.

Vodnar (od 21. 1. do 19. 2.) Izberite si osebo, ki odgovarja vašemu značaju in izognili se boste razočaranjem. Živčna napetost ne dopušča, da bi stvari točno ocenili.

Ribi (od 20. 2. do 20. 3.) Zelo verjetno je, da bo neka okoliščina postala zelo ugodna, čeprav je v začetku drugače kazalo. Dosegli boste to, kar si najbolj želite.

VPRAŠANJE, KI ZADEVA NEMALO ŠTEVILO KMEČKIH GOSPODARJEV

Za intenzivno obdelovanje zemlje v vaseh devinsko-nabrežinske občine

Zakon o hribovitih predelih bi lahko v mnogočem koristil razvoju kmetijstva, predvsem pa vrtnarstva - Od Praprota do Slivnega najprimernejši pogoji za cvetličarstvo

Menda ni kmetijstvo nikjer na Tržaškem tako zaostalo in zanemarjeno kot v tej občini. Temu so razen neugodnih naravnih razmer krivi tudi drugi pogoji, o katerih se je že mnogo pisalo. Kljub pomanjkanju rodovitne zemlje pa je tudi pri nas precej obdelane zemlje, ki bi mogla biti z umnim in samo z umnim obdelovanjem zelo donosna, kar pomeni, da bi se izplačalo posvetiti obdelovanju čim večjo pozornost. Povsod, kjer je malo plodne zemlje, če je ta razparcelirana oziroma če je v slabi legi, je treba seči po intenzivnem obdelovanju najbolj primerne površine. To pomeni, da skrčimo obdelovanje na majhno površino in to obdelujemo tako, da nam donaša toliko, kolikor bi mogoče dobili na 10 in še večkrat večji površini enake zemlje. Seveda mora biti za to tudi primerna kultura in razumljivo, tudi primerno obdelovanje.

V našem primeru bi za mnoge lege odgovarjalo vrtnarstvo. To doni sicer čudno, a je le resnično. Čudno se nam zdi zaradi tega, ker se nismo z vrtnarstvom nikoli resno ukvarjali, resnično pa spričo dejstva, ker so za to dani stvarni pogoji, pa čeprav ne stoodstotno in ne povsod. Imamo nekaj naravnost odlične površine z dovoljno globino zemlje in prikladno (jugozapadno) lego, ki sega od Praprota do Slivnega. Tudi Trnovica, Prečnik, Mavhinje, Cerovlje in Vižovlje imajo nekaj primerne, nekaj celo zelo primerne zemlje. Povsod je vmes vprašanje vode, ki je zlasti v tej stroki predpogoj. To pa je že zadeva, ki spada v pristojnost države. Mislimo, da na ta prispevek lahko računamo, seveda, če se prizadeti poslužijo učinkovitega in dobro organiziranega prijema.

Upamo, da bo zakon o hribovitih predelih uveljavljen tudi v naših občinah (naša občina se je za to že zavzela). Ta zakon namreč nudi za pospeševanje kmetijstva nekatere pomembne ugodnosti, n.pr. večji prispevek za izboljševalne ukrepe.

Kot vemo, se naša občina za to zelo zanima in upamo, da se bo tako tudi v bodoče. Se razume, da bi morali v to poseči tudi gospodarji kot najbolj prizadeti činitelj. Za to bi bili potrebni ustrezni sestanki s čim večjo udeležbo mladine. Ta je namreč zlasti pri nas — prazna tabla in prav zaradi tega nujno potrebna vzgoje in pouka z daljšimi in dobro organiziranimi tečaji. Tudi smo že nekajkrat čitali o umestnem predlogu, da naj bi nekaj mladine s Tržaškega odšlo kam na prakso v vrtnarstvu (Italija, Holandska), od koder bi se vrnila z bogato doto strokovnega znanja.

Tako bi moglo delovnih rok dobiti na svoji zemlji pogoje za dostojno življenje. Če pomislimo, da potroši Trst letno nad 300 milijonov samo za cvetje, a vsi ti milijoni odtečejo iz naše pokrajine (le kakšna stotina tega zneska ostane tukaj), si lahko predstavljamo gospodarske koristi, ki bi jih razen pridelovanja zelenjave nudilo cvetličarstvo tudi nam.

Motiv iz Bazovice (Foto Magajna)

Naše korenine

«Ah vi ste tisti, ki ste pisali v Primorskem dnevniku o mojem bratu Lujzku Oficirju? Pa niste vsega povedali!»

«Vem, da ne, vem! Saj bi se dala o vašem bratu napisati debela knjiga in še bi ostalo kaj pozabljenega», sem odgovoril Drejčetu Brivcu, trilndeveteset let staremu Barkovljanu, Lujzkovemu bratu. Njegova žena Pepka je pripomnila, da je Drejče z velikim veseljem prečital, kar je bilo napisanega o njegovem bratu in še povrhu brez očal, kajti stric Drejče, jih kljub svoji visoki starosti ne rabi.

Ko sem postavil stricu Drejčetu prvo vprašanje, me je opozoril, naj govorim malo glasneje, ker je malo naglušen. «Kako ne bi bil naglušen», je rekel stric Drejče, «ko sem preživel vse soške ofenzive, kjer je bilo bobnanja od jutra do večera in to skozi dneve, tedne, mesece in leta. Železni bi morali biti ušesni mreni, da se ne bi preluknjali. Tako je tam treskalo in grmelo!»

Stric Drejče se je že v svojih mladih letih ukvarjal s cvetličarstvom. Najprej je živel pri Bajdovcih, takoj po prvi svetovni vojni pa si je kupil lepo hišico v bližini Gandričev, kjer je nadaljeval svoj cvetličarski poklic. Imel je in ima še danes pridno in skrbno ženico Pepko, ki je hodila in hodi še danes na tržaški cvetlični trg, da tam proda, kar zrase na njunem vrtu.

Zgodaj sta vstajala Drejče in njegova Pepka in večkrat sta še pred jutranjim svitom v popolni temi otipavala vrtnice in jih rezala, da so prišle na trg ob prvih urah.

Stric Drejče ni bil samo cvetličar, ampak tudi brivec in je skozi dolga leta strigel in bril Bovedčane, Bajdovce in Cjake in si s tem zaokroževal pičle dohodke cvetličarstva. Zato pa ga vsi Barkovljani poznajo kot Drejčeta Brivca.

Bil je Drejče skozi vse svoje dolgo življenje pošten, priden in vesten družinski oče. Zato ga vsi njegovi otroci cenijo in spoštujejo, kakor ga spoštujejo vsi Barkovljani, kajti stric Drejče nima v svoji vasi sovražnika.

Želimo stricu Drejčetu, da bi v krogu svojih živel še dolga leta in dočakal svojih sto ter se pridružil kontovelskemu Martinu, ki je tako blizu te redke starosti.

* * *

Strina Barbara izhaja iz družine enajstih otrok, od katerih sta Marika in Kata dosegli 92 let, naša Barbara jih ima danes ravno toliko, le strina Pepka se je malo izneverila, kajti umrla je še mlada, ko je imela «komaj» 85 let. Podobne so si bile tako, da si jih mogel pozdraviti z odgovarjajočim imenom samo na njihovem domu, Mariko na Komeščini, Kato pri Bajdovcih, Pepko pri Slovencu, strino Barbaro pa še danes lahko pozdravljaš na Spolovini.

Kakor njene sestre je tudi Barbara majčkena in drobna, ko pa gleda nazaj na svoje delo, ki je trajalo celih osemdeset let, je lahko ponosna na tisti velik kup perila, ki ga je oprala in posušila na Spolovini.

Sel si mimo Barbarine hiše ob vsaki ponočni uri, a v njeni kuhinji je še vedno gorela luč, kajti Barbara je skozi vse svoje dolgo življenje vedno kot zadnja zapirala hišna vrata. Se danes jo najdeš v kuhinji ob poznih večernih urah, kajti strina Barbara noče kljub svoji visoki starosti spreči, čeprav še je v zadnjem času omejila le na metlo in kuhalnico.

Nesreče, velike nesreče so se shajale pri strini Barbari na Spolovini, a ona je vse prenesla brez tarnanja in joka. Drobna v životu, a jeklena po duši je šla strina Barbara preko vseh težav in je vzgojila sedem otrok v takem duhu, kot bi jih morala vzgajati vsaka slovenska mati, kajti zavednost je vladala na Spolovini in vlada še danes. Iz njene hiše je izšel neutrudni prosvetni delavec in pevec Crček, ki je bil znan ne samo v Barkovljah, ampak tudi po vsem Krasu in po Vipavskem, kamor je zahajal v najtežih časih in širil našo lepo slovensko pesem.

Želimo strini Barbari, da bi se še dolgo let vrtela po svoji kuhinji in pripravljala jedečo svojim otrokom, za katere je vedno tako skrbela in trpela, ki pa jo imajo tako radi, kakor je imamo radi vsi Barkovljani.

R. P.

Prof. Josip Makuc umrl v Zagrebu

Dne 2. t.m. je v Zagrebu umrl ugledni solkanski rojak, profesor fizike, kemije in matematike, Josip Makuc. Pokopan je bil ob veliki udeležbi zagrebškega meščanstva, njegove šolske mladine s srednje tehnične šole ter zastopnikov KPD «Slovenski dom» v Zagrebu, katerega je bil član, odkar se je drugič naselil v Zagrebu po drugi svetovni vojni. Ob odprtem grobu se je od pokojnika v imenu zagrebških Slovencev v izbranih besedah poslovil zastopnik KPD «Slovenski dom», ki je poudaril njegovo veliko življenjsko, znanstveno in pedagoško delo ter njegovo narodno slovensko zavednost, ki naj bo vsem nam, zagrebškim Slovencem za vzgled.

Profesor Makuc je bil rojen 5 marca 1897 v Solkanu. Oče mu je bil tam trgovec. Gimnazijo je končal v Gorici, vseučiliške študije pa v Zagrebu; glavni predmet mu je bila kemija, postranska predmeta pa fizika in matematika. Od leta 1924 do 1928 je bil asistent na fizikalno-kemijskem zavodu vseučilišča v Zagrebu, kjer je že začel delati znanstveno na področju fizikalne kemije, svoja dela pa je objavljal v raznih strokovnih časopisih.

Potem je do 1941. leta delal v kemijski industriji. Projektiral je in postavil tvornico za pridelovanje kositra iz odpadkov bele pločevine v Karlovcu; prav tako tvornico vinske kisline v Zagrebu. Vodil je raziskovalna dela pri rudniku živega srebra Marija Reka v Sloveniji, dalje je izdelal postopek za pridelovanje poroznega mavca in poroznega cementa — po lastnih patentih, in drugo.

Med l. 1936 in l. 1941 je bil nastavljen kot raziskovalni kemik pri t.t. Metalno a.d. v Celju; tu je izboljšal mnoge tehnološke postopke in izdelal nove metode pridobivanja cinkovega sulfida, thalija in njegovih soli, nove metode za razstavljanje legur, za elektrolizo cinka in za pridobivanje bikromata.

Ob začetku druge svetovne vojne je moral zapustiti Celje. Od l. 1942 do osvoboditve je bil profesor na srednji tehnični šoli v Banjaluki.

Po osvoboditvi je tudi on pohitel v Gorico ter je pri okrožnem NOO uredil instalacijo za pridelovanje modre galice, potem pa je bil delegat gimnazije v Idriji do konca leta 1946.

L. 1947 je po lastni prošnji prišel na srednjo tehnično šolo v Zagrebu, kjer je deloval kot predavatelj in se zraven ukvarjal s tehničnimi problemi vse do lanskega leta, ko je začel bolehati in ga je bolezen naposled zrušila v posteljo in v prerano smrt.

Neutrudno je bilo delo pokojnega profesorja Makuca in obilni njega sadovi. Dobil je izumiteljska spričevala za sledeče postopke:

Postopek za predelavo bakrenih flotacijskih koncentratov.

Postopek za pridobivanje kristalne sode iz pepela melasinih odpadkov.

Postopek za dobivanje luskastega in sublimiranega svinca.

Postopek za dobivanje joda iz jodove vode, ki mu je priznan tudi kot patent.

Razen tega je prejel prof. Makuc novatorsko diplomo za postopek za pridobivanje penobetona «Celokret».

Profesorju Josipu Makucu slava! Naj mu bo lahka bratska zemlja!

Dr. Fr. R.

BAZOVICA

Želeli bi, da uprava podjetja «Autovie Carsiche» nekaj uredi glede abonentov. Cim pride kakšen praznik med tednom, pride v avtobusih prav gotovo do spora med abonentom in sprevodnikom, ki zahteva, da abonent plača listek, ta pa trdi, da ima pravico do 12 voženj in listka noče plačati. Včasih pride do zelo grdih nastopov in mislim, da bi se to dalo odpraviti.

Pa še to. V ponedeljkih je za abonmaje pravi naval na avtobusni postaji, saj je treba čakati tudi dosti več kot eno uro, preden pride človek na vrsto. Razumem, da uradnica sama ne zmore vsega, toda ali ne bi mogla priskočiti na pomoč še ena?

NABREŽINA

Neradi načenjamo javno zadevo, ki je predmet razgovora ob naših ognjiščih, a je, kot pravijo prizadeti, «naša stvar», ki se drugih ne tiče in jih zaradi tega ne sme zanimati. To je sicer resnica, a le delno. Mnogo bolj drži, če trdimo, da kar je nenaravno, protinarodno, nemoralno ali družbeno škodljivo, je zadeva, ki se tiče skupnosti. Zaradi tega je naš tisk že toliko pisal o prvi dolžnosti naših staršev do svojih otrok, jim polagal na srce, da jih vpišejo v slovenske šole in jih svaril pred vpisom v tujo.

Primeri bega v italijanske šole so zlasti v mestu, a žal tudi na podeželju in tudi pri nas v Nabrežini. Mislimo, da je potrebno, da to zve tudi javnost. Namesto da bi Nabrežina kot največje naselje v občini dajala dober zgled sosednim vasem, je prav obratno. Imamo svojevrstne pionirje, ki kaj radi ubirajo najbolj udobno smer: eni, ker smatrajo na pr. popačeno italijanščino za najbolj «kulturno», gosposko in moderno, drugi, ker izvajajo svoje ukrepe iz neke namišljene bojazni, iz čuta manjvrednosti, iz pomanjkanja narodnega ponosa in zavesti itd. Glavna gonilna sila pa je oportunizem ali po domače povedano zaščita izključno osebnih interesov. Vsi ti, ki tako nečastno lezejo nekam, so si med sabo sorodni, čeprav so iz raznih vetrov, poklicev, prepričanja: vsi težijo le za osebnim ugodjem. Celo z molkom v roki prodajajo, dasi mogoče nehote, sebe in svoje otroke. A matere takih mater, ki enako molijo v svojem materinem jeziku nedaleč, tamle preko, bi se mogoče nad dejanjem njenega otroka usajale, če bi ne šlo za hčerko. So med to pomilovanja vredno armado taki, ki skušajo ob gotovih prilikah dokazati, da so dobri Slovenci. Ampak, pravijo... saj razumete.., so pač takšne razmere... človek se pač krije... itd. Clovek ne ve, če je to glas vesti ali kaj drugega, recimo na pr. spet oportunizem. Mi vemo samo to, da ni nihče od te «pionirske» čete ogrožen v svojih življenjskih interesih in da usmerjajo svoje otroke na zgrešeno pot, popolnoma nasprotno oni, kot jo terja zgodovina in zahteva naš položaj. Sicer pa prepustimo v tem besedo nekemu poštenemu Italijanu, ki je ravnanje slovenskih staršev, ki vpišejo svoje otroke v italijansko šolo, ocenil takole: «Če bi kdo od Italijanov v takih okoliščinah kot ti Slovenci vpisal svoje otroke v slovensko šolo, bi zaslužil prezir, če ne še kaj več!»

Javna dela v Borštu

V Borštu so sedaj v teku številna javna dela. Po ureditvi kanalizacije je prišla na vrsto pot skozi vas, ki jo bodo popravili in kasneje tudi asfaltirali

KRIŽANKA

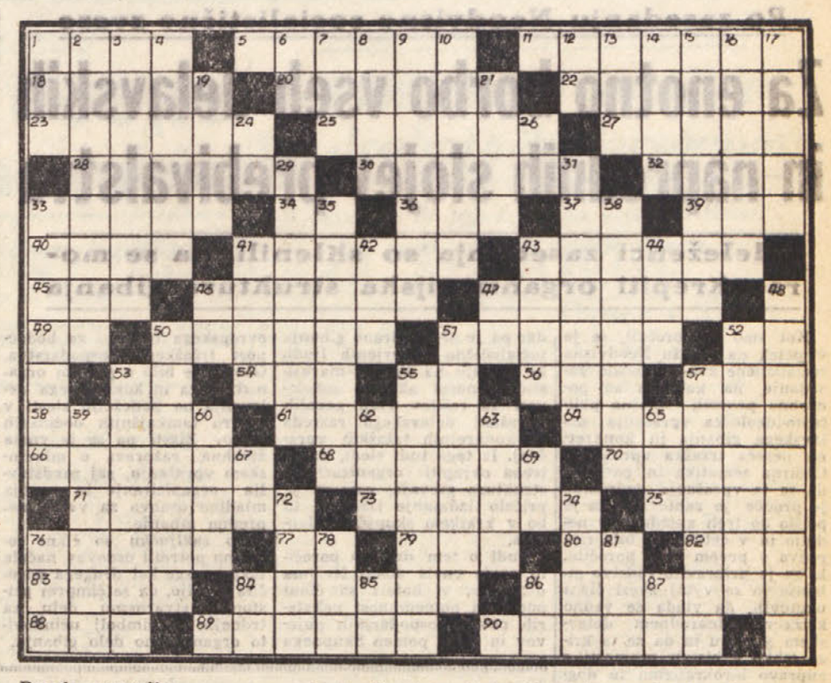

Besede pomenijo:

VODORAVNO: 1. briga, prizadevno zanimanje, 5. železniška postaja na Krasu, 11. barvitost, 18. ploščinske merske enote, 20. vas v Brdih, 22. izbira med dvema nezdružljivima možnostima, 23. vabila, klici, 25. vrtnarsko orodje, 27. pripadnik ljudstva, ki je živelo nekoč v severnozahodni Afriki, 28. odločno, kakor se možu spodobi, 30. figura zanikanega nasprotja, 32. nežna, mehka, 33. musl. verska knjiga, 34. kratica za Društvo narodov, 36. velika riba, 37. prva in peta črka besede pod 84. vod., 39. okrajšava za zvezni izvršni svet, 40. število, 41. vsiljivo segam v kakšno stvar, suvan, 43. izredno visok navzdol, 45. termin, 46. zasledovanje, akt kaznovalne oblasti, 47. ognjeniško brezno, 49. znamka italijanskih tovornih avtomobilov, 50. zaničevanje, 51. brezplačno, 52. dva enaka predloga, 53. kadar, 54. pritok Varte, 55. okrajšava za sledeči, 56. pokoj, tišina, 57. reka v Italiji, 58. izbrane, najboljše vrste, 61. mesto v Sudanu, 64. svojilni zaimek, 66. gora na ital. — švicarski meji, 68. visok vojaški dostojanstvenik, 70. moško ime, 71. razmere, dejstva, od katerih je nekaj odvisno, 73. vrsta rastline, 75. nogometni klub italijanskega glavnega mesta, 76. mesto v Grčiji, 77. okrajšava za kmetijska zadruga, 79. ime prve slovenske filmske igralke, 80. medmet, 82. drag, ljub, 83. mesto v Angliji, 84. velike steklenice; zrakoplovi, 86. penave, slino izločajoče, 88. duhovnik starih Medov, 89. bivša žena perzijskega šaha, 90. umit.

NAVPIČNO: 1. vrsta jastreba, 2. barvno telesce, 3. majhen razor, 4. rinem v bližino, 6. glej 49. vod., 7. zelišče, 8. malik, oboževanec, 9. s črkami zabeležen, 10. raztelesovalec, strokovnjak v ustroju človeškega telesa, 12. predlog, 13. reka v Bosni in Hercegovini, 14. skandinavsko moško ime, 15. Gogoljeva komedija, 16. seznam imen, 17. rusko moško ime, 19. moško ime, 21. snovni delec, 24. okrajšava za italijanski, 26. arabski žrebec, 29. talon, 31. orodnik, 33. prebivalec ene izmed slovenskih pokrajin, 35. zanikam, 38. zapisujem, beležim, 41. vrsta grma, 42. jutranji svit, 43. utežna enota, 44. srd, jeza, 46. okrajšava za primer, 47. okrajšava za krona, 48. človek, ki sramotno zapusti svojo domovino ali prijatelje, 50. navihanež, šaljivec, 51. jemati sluh, 52. privlačen, napet, 53. ljubitelj, gojitelj psov, 55. napet, vzdignjen svet, 57. požigalec iz strasti, 59. krasota, 60. bog ljubezni, 62. predlog, 63. bajeslovna hrana, 65. pomladanski, 67. dve zaporedni črki v abecedi, 69. samo, 72. mitološki letalec, 74. poudarni prislov, 76. znam, 78. hudobna, 81. trenutek, 84. oblika pomožnega glagola, 85. medmet, 86. kratica za smučarski klub, 87. predlog.

REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

VODORAVNO: 1. internist, 9. kopitnjak 17. njun, 18. akvamarin, 20. Ruma, 21. gem, 23. Sicilia, 25. soj, 26. enoten, 29. tenis, 30. tat, 32. nu, 33. rubin, 35. nič, 36. golob, 38. cp, 40. Lukec, 42. jez, 44. porok, 46. naj, 48. tarok, 50. jez, 52. nasip, 54. Cres, 56. rarog 57. nag, 59. nuna, 60. aktiv, 62. din, 63. napad, 65. til, 66. Arnič, 68. oje, 70. talec, 72. ni, 74. ajdov, 75. Ira, 77. Korab, 79. ko, 81. Ark, 82. ščipi, 84 poraba, 86. oba, 88. učakati, 90. nos, 91. Riga, 93. prenašati, 95. otrt, 96. dreveneti, 97. ikonoduli.

NAVPIČNO: 1. igerenca, 2. njen, 3. tumor, 4. en, 5. Na, 6. iks, 7. svit, 8. Tacen, 9. kaliček, 10. oris, 11. Pia, 12. in, 13. NR, 14. jus, 15 Amon, 16. Kajuh, 19. manij, 22. debut, 24. talon, 27. tul, 28. nikar, 30. top, 31. Toran, 34. nerad 37. Bosut, 39. Parka, 41. Corio, 43. zrnat, 45. kinin, 47. jetra, 49. Konjičani, 51. napak, 53. paličasti, 55. sinja, 58. galop, 61. vidra, 64. deroč, 67. čok, 69. Erika, 71. car, 73. akord, 76. Apaši, 78. Bantu, 80. Obir, 82. ščet, 83. itak, 85. Borl, 87. age, 88. ure, 89. Ito, 92. av, 93. pn, 94. in, 95 od.

NA DIVJEM ZAPADU

(Nadaljevanje sledi)

Vreme včeraj: Najvišja temperatura 13.7, najnižja 10.1, zračni tlak 1007,7, stalen, veter 4 km na uro vzhodnik, vlaga 80 odst., nebo oblačno, morje mirno, temperatura morja 11,2, padavin 2,8 mm.

Tržaški dnevnik

Danes, NEDELJA, 21. decembra Tomaž, Tomislav
Sonce vzide ob 7.43 in zatone ob 16.23. Dolžina dneva 8.40. Luna vzide ob 13.37 in zatone ob 2.56.
Jutri, PONEDELJEK, 22. dec. Demetrij, Mitko

Po zasedanju Neodvisne socialistične zveze

Za enotno borbo vseh delavskih in naprednih slojev prebivalstva

Udeleženci zasedanja so sklenili, da se mora okrepiti organizacijska struktura gibanja

Kot smo že poročali, se je v petek na sedežu Neodvisne socialistične zveze končalo zasedanje, na katerem so podrobno proučili splošna politično-ideološka vprašanja delavskega gibanja in konkretna pereča tržaška vprašanja. Obširna tematika in potreba, da se ta vprašanja podrobneje prouče je zahtevala, da je prišlo do treh zasedanj: v nedeljo in v četrtek je bila razprava o prvem delu poročila, ki ga je pripravilo vodstvo gibanja in so v tej zvezi člani ugotovili, da vlada še vedno kriza v mednarodnem delavskem gibanju in da se ta kriza lahko v bistvu premosti z odpravo birokratizma in dogmatizma v načelih in v praksi mnogih vodilnih partij.

Za napredek in mir v svetu je edino pravilna politika aktivne koeksistence in premostitev blokovske politike. Tudi zato je treba odpraviti stalinistično politiko in morajo sloneti odnosi med delavskimi gibanji in strankami na enakopravnem tovariškem sodelovanju.

Na osnovi teh ugotovitev je v petek preičtal tov. Petronio daljše poročilo, ki se nanaša na konkretna tržaška gospodarska in socialna vprašanja in na naloge, ki iz tega izhajajo za gibanje. Govornik je ugotovil, da obstaja zelo težak gospodarski in socialni položaj, ker Trst nima potrebne avtonomije in da je zaradi tega kvalificirana delovna sila prisiljena na emigracijo ter da je bodočnost dokaj mračna. Potem ko je podrobneje poročal o raznih gospodarskih sektorjih, je naštel osnovne delavske, socialne in gospodarske zahteve in poudarjal, da ta položaj zahteva enotno borbo vseh delavskih, vseh naprednih slojev, vseh resnično demokratičnih sil.

Položaj v delavskem razredu sedaj ni zadovoljiv in je treba ugotoviti, da obstajajo ločitve in spori, ki ne dopuščajo ,da bi se levica lahko lotila enotno in z vso energijo reševanja osnovnih perečih vprašanj.

Samo s politiko, ki bo slonela na prijateljstvu z vsemi zalednimi državami, je mogoče rešiti nekatera najvažnejša vprašanja in predvsem okrepiti pristaniško dejavnost Trsta. To pa je mogoče napraviti le na ta način, da bodo delavske sile pobornik gibanja za ustvaritev širše enotnosti v mestu, take enotnosti, ki bo lahko zajela veliko večino prebivalstva.

Iz teh načel in iz teh zahtev tudi slede nekateri važni organizacijski zaključki in je v tej zvezi tov. Petronio poudaril, da NSZ ni politična stranka, vendar pa je organizirano gibanje socialistično usmerjenih ljudi, ki skušajo na osnovi marksističnih načel aktivno sodelovati za rešitev vseh perečih vprašanj delavskega razreda in konkretnih tržaških vprašanj. Iz tega tudi sledi, da je treba okrepiti organizacijsko strukturo gibanja, zato se je pričelo izdajanje izkaznic in bo v kratkem skupščina članstva.

Tudi o tem drugem poročilu se je vnela dokaj živahna diskusija, v kateri so člani podčrtali pomembnost nekaterih novih gospodarskih pojavov in zlasti pomen Skupnega evropskega tržišča za bodočnost tržaškega gospodarstva. Govora je bilo o potrebi organiziranega in konkretnega delovanja na podeželju zlasti v okviru tamkajšnjih občinskih svetov. Zlasti pa se je vnela živahna razprava o mladinskem vprašanju, saj predstavlja organiziranje in vzgoja mladine osnovo za vsako napredno gibanje.

Ob zaključku so člani soglasno potrdili osnovna načela tako prvega kot drugega poročila z željo, da se čimprej pristopi k stvarnemu delu za trdnejše in čimbolj učinkovito organizirano delo gibanja.

Iz sindikalnega življenja

Suspendiranih 40 delavcev v «Trafilerie Triestine»

Pogajanja za obnovitev pogodbe oblačilne stroke - Skupščina mesarjev - Pogajanja o odpustih pri IFLEA

Jutri bo prekinila z delom tovarna «Trafilerie Triestine», ki je v žaveljskem industrijskem pristanišču in ki zaposluje okcli 40 delavcev. Delavci bodo suspendirani in bodo dobivali del prejemkov iz blagajne za izravnavo plač. Pričakujejo, da bo podjetje pričelo ponovno obratovati 7. januarja prihodnjega leta, vendar pa so to žal le najbolj optimistična predvidevanja, saj je bilo podjetje že dalj časa v težavnem položaju.

Razlog za tako stanje je po izjavah direkcije v pomanjkanju naročil in zlasti v tem, da ne dobe ustreznih uvoznih dovoljenj za uvoz potrebnih surovin, zaradi česar so bili že pred meseci prisiljeni odpustiti del zaposlene delovne sile.

V vsedržavnem okviru so se pričela pogajanja za obnovo kolektivne delovne pogodbe za delavce, zaposlene v tekstilnih podjetjih, kjer proizvajajo oblačila v serijah in podobnih podjetjih, kjer proizvajajo čevlje.

Ta pogajanja zanimajo v Trstu številna podjetja, in sicer tekstilne stroke: Beltrame, Salvadori Benel in čevljarska stroka Lucky Shoe.

V ponedeljek bo ob 7. uri skupščine mesarjev, ki bodo razpravljali o ukrepu prefekture, da morajo biti odprte mesnice tudi 26. decembra. Istočasno bodo govorili tudi o nekaterih drugih perečih vprašanjih, povezanih z urniki. Če ne bo prišlo do preklica tega ukrepa, lahko pride do stavke zaposlenih. Skupščina bo na sedežu v Ul. Pondares 8.

Včeraj so se nadaljevala pogajanja v zvezi z odpusti v podjetju IFLEA, kjer so začetka nameravali odpustiti 20 delavcev in je nato direkcija popustila in znižala to število na 16. Na včerajšnjih pogajajnih je direkcija ponovno znižala to število, tako da je sedaj govora o 11 odpustih. Vendar pa sindikalni predstavniki niso sprejeli tega predloga, ker so mnenja, da bi se bilo mogoče s primernimi ukrepi povsem izogniti odpustom. Pogajanja se bodo nadaljevala.

—«»—

O V ponedeljek ob 18.30 bo v Ul. Duca d'Aosta skupščina uslužbencev krajevnih ustanov.

GOMMA PLASTICA
Ulica dell'Istria 8, tel. 50-054 (pri Sv. Jakobu)
Vam nudi vse hišne potrebščine, torbe, igrače, lutke, plastiko za pode-imitacija parketov,
Vse po konkurenčnih cenah!

Intervencija dr. Dekleve pri odborniku za šolstvo

Zanemarjeni in zamazani prostori v slovenski osnovni šoli v Rojanu

Sten niso že več let prepleskali, stropi so vlažni, stranišča so bila več tednov zamašena - Nastaviti je treba vsaj še eno čistilko

Starši otrok, ki obiskujejo slovensko osnovno šolo v Rojanu, so opozorili občinskega svetovalca dr. Jožeta Deklevo in naše uredništvo na nehigienske razmere v tej šoli, kjer so prostori precej zamazani in podobno. Dr. Dekleva in naš urednik sta si v petek dopoldne ogledala šolske prostore v drugem in tretjem nadstropju, kjer so nastanjeni nekateri razredi slovenske osnovne šole in slovenska nižja industrijska strokovna šola. Najprej sta ugotovila, da so vhod stopnišče in hodniki zelo zanemarjeni zlasti v pogledu čistoče. Stene niso bile že mnogo let prepleskane, na stropih in po zidovih so veliki madeži vlage, ki jih povzročajo pronicanje vode skozi streho in pokvarjena vodovodna napeljava. Tudi za učilnice je skrajni čas, da jih prepleskajo.

V zelo slabem stanju so zlasti stranišča. Do nedavnega so bila nekatera stranišča več tednov zamašena, kar je povzročalo poleg drugih nevšečnosti za otroke tudi precejšnji smrad, ki se je širil po hodnikih. Iz stranišča v tretjem nadstropju še sedaj pronica in kaplja voda v stranišča drugega nadstropja. Razumljivo je, da ta voda ni čista in si vsakdo lahko predstavlja, kakšne posledice lahko povzroči za zdravje otrok osnovne šole v drugem nadstropju.

Ravnateljstvo šole in učitelji so večkrat posredovali na zadevnem občinskem uradu, ki je šele pred nedavnim poskrbel, da so odmašili stranišča. Niso pa ničesar ukrenili, da bi preprečili pronicanje vode. Občinski funkcionarji se izgovarjajo, da ni denarja za večja popravila kar je po našem mnenju le izgovor za zanemarjanje teh šolskih prostorov.

Dr. Dekleva je o vsem tem opozoril občinskega odbornika za šolstvo prof. Gridellija, ki je zagotovil, da si bo čimprej ogledal te šolske prostore in ukrenil vse potrebno, da bodo najnujnejša dela opravljena med prihodnjimi šolskimi prazniki. Menimo pa, da bi morala občina vsaj za prihodnje šolsko leto popolnoma urediti vse omenjene prostore. Poleg tega pa bi morala občina poskrbeti za večjo čistočo in dodeliti za te prostore vsaj še eno čistilko, ker je razumljivo, da ena sama čistilka, ki je zadolžena, da čisti vse prostore slovenske osnovne in industrijske šole v drugem in tretjem nadstropju, ne zmore tolikšnega dela.

Hkrati pa bi zaprosili odbornika za šolstvo, da posreduje pri ravnateljstvu italijanske osnovne šole v Rojanu, da dovoli otrokom prvega razreda slovenske osnovne šole, ki imajo učilnico v starem delu šolskega poslopja, kjer je italijanska osnovna šola, da se lahko poslužujejo stranišča na hodniku, kjer je učilnica, ker so sedaj primorani hoditi v stranišče slovenske industrijske strokovne šole, ki je daleč od učilnice ,in sicer onstran stopnišča v novem delu poslopja.

—«»—

SINDIKAT SLOVENSKE SOLE

vabi člane na redni letni občni zbor sindikata slovenske šole, ki bo **danes** 21. decembra 1958 v risalnici višje realne gimnazije v Ul. Lazzaretto Vecchio 9-II. desno ob 9 .uri dopoldne. Dnevni red: 1. Otvoritev, 2. Volitev predsedstva občnega zbora, 3. Čitanje zapisnika lanskega občnega zbora, 4. Poročila: tajništva, referentov, blagajnika ter nadzornega odbora in razsodišča, 5. Razprava in sprejem poročil, 6. Razrešnica, 7. Volitve novega odbora, 8. Predlogi, 9. Razno.

Odbor

Urnik trgovin ob praznikih

24. decembra: vse trgovine lahko ostanejo odprte do 21. ure; trgovine jestvin in mesnice pa se lahko odprejo popoldne tudi uro prej

25. decembra: vse trgovine bodo zaprte razen cvetličarn (odprte od 8. do 13.), slaščičarn in podobno (odprte od 8. do 21.30).

26. decembra: zaprte vse trgovine razen pekarn in mlekarn (odprte od 7. do 12. ure), cvetličarn (odprte od 8. do 13.), slaščičarn (od 8. do 21.30) in mesnic (odprte od 8. do 11.).

31. decembra: vse trgovine lahko ostanejo odprte do 20.30; trgovine jestvin in mesnice pa se lahko odprejo popoldne tudi uro prej.

1. januarja: vse trgovine bodo zaprte razen cvetličarn (odprte od 8. do 13.) in slaščičarn (od 8. do 21.30).

6. januarja: vse trgovine bodo zaprte razen pekarn in mlekarn (odprte od 7. do 12.), cvetličarn (od 8. do 13.) slaščičarn (od 8. do 21.30) ter brivcev, frizerjev in fotografov (odprto od 8. do 13.).

Obvestilo kmetovalcem

Z namenom, da se pospeši racionalno krmljenje goveje živine z uporabo primernih mešanic, bo tukajšnje kmetijsko nadzorništvo pričelo 13. t. m. z razdeljevanjem, in to dokler ne poide zaloga, nakazil za mešanico «SOLE» po znižani ceni.

Za vsako kravo molznico se lahko dobi 50 kg. Ker je cena mešanice 5.400 lir za stot, prispevek pa znaša okoli 30 odst., to je 1.600 lir, bo moral kmetovalec plačati ob prevzemu nakazila 1.900 lir za vrečo 50 kg krmila.

Nakazila se lahko prevzamejo na živinorejskem uradu kmetijskega nadzorništva, Ulica C. Ghega 6, med uradnimi urami (8.30 - 12.30).

—«»—

OPOZORILO INAM

Ravnateljstvo INAM sporoča vsem zavarovancem, da je 31. decembra 1959 zadnji rok za vlaganje prošenj za zdravljenje v termalnih zdraviliščih. Prosnje, vložene po tem datumu, pridejo v poštev le za leto 1960.

Aretacija mladega tatu

V šestih mesecih je zakrivil 17 tatvin

Kradel je v zasebnih stanovanjih, gostilnah in cerkvah

Po skrbnem zasledovanju je agentom komisariata javne varnosti iz Ul. Giulia uspelo prijeti tatu, ki je v dobrih šestih mesecih napravil nič manj kot 17 tatvin v našem mestu zlasti v zasebnih stanovanjih, v javnih lokalih in cerkvah. Preiskavo je vodil dr. Cappa, komisar javne varnosti iz Ul. Giulia. Agenti javne varnosti so se najprej hoteli prepričati, če spada malopridnež v družbo že znanih tatov, če pri podvigih deluje več oseb ali ne. Ko so ugotovili, da gre za eno osebo, ki deluje sama, so usmerili poizvedovanje v to smer.

Tako so osredotočili pozornost na 24-letnega Edoarda Corsija ki je imel že opravka s sodiščem. Prijeti ga ni bilo prav lahko, ker nihče ni vedel, kod se potika in kje prenočuje. Predsinočnjim pa so izvedeli, da večerja v neki gostilni v Ul. Piccolomini. Previdno je dr. Cappa postavil več svojih mož zunaj gostilne, nato je agent v civilni obleki odšel v gostilno se približal Corsiju, da bi se prepričal, če je res on. Ko ga je po napaki na očesu spoznal, je agent spet previdno odšel iz gostilne in obvestil druge agente. Stopila sta dva v lokal in opazovala Corsija, ki je zavohal nevarnost, naglo plačal večerjo in hotel smukniti. Pa sta se mu agenta približala in mu rekla, naj ne dela neumnosti. Corsi je spoznal, da bi bilo brezsmiselno upirati se in se je vdal v usodo.

Odpeljali so ga seveda takoj na komisariat in ga zaslišali. Priznal je, da je trikrat kradel v zasebnih stanovanjih v Villa Giulia, dvakrat v gostilni v Ul. Negrelli, enkrat v gostilni Vittorio pri Zgornji Magdaleni, enkrat v baru pri Sv. Andreju enkrat v gostilni Kačun na Kolonkovcu, enkrat v gostilni Valle in enkrat v gostilni Tirolese v Ul. Costalunga. Poleg tega je kradel tudi v cerkvi na Koloniji, v Škednju, na Katinari in Ul. Manzoni. Zadnji njegov podvig je bil v noči 31. oktobra.

V zasebnih stanovanjih je kradel obleko in zlate predmete, ki so mu prišli pod roko, v gostilnah pa živež, denar in razne druge stvari, ki jih je zapazil. Povedal je tudi, da mu trikrat ni uspelo in da je prav predsinočnjim hotel obiskati neko lekarno, potem pa da bi jo pobrisal. V raznih cerkvah je ukradel približno 268.000 lir miloščine, v Ul. Manzoni pa približno pol kilograma zlata (svetinjice, ex voto itd.). Za svoje podvige je uporabljal dleto; prenočeval pa je kar na prostem pod grmičevjem ob potoku pod Rocolom.

Ko so ga aretirali, je imel pri sebi nekaj nad 9000 lir. Zdaj ima bolj prijetno ležišče v zaporih, čaka pa ga primerna kazen za številne tatvine.

—«»—

Tat okradel trgovskega potnika

Predvčerajšnjim je 58-letni Ugo Ferlitz iz Ul. Conti 24 prijavil policiji, da so mu neznanci iz avtomobila podjetja «Welly», katerega je on trgovski zastopnik, ukradel dežni plašč, rokavice, žensko torbico ter pet zavojev karamel. Malopridneži so prerezali streho in odnesli, kar jim je prijalo.

—«»—

Kos železa padel delavcu na nogo

Včeraj dopoldne se je ponesrečil na delu v pristanišču 31-letni Bruno Sckender iz Ul. Battera 28, ki se bo moral zdraviti na ortopedskem oddelku od 10 do 30 dni. Kos železa mu je namreč padel na levo nogo in mu jo poškodoval.

—«»—

Aretacija zaradi posesti orožja

Poveljstvo letečega oddelka je aretiralo in prijavilo sodnim oblastem 37-letnega Nicola Perusicha iz Ul. Apiari 19 zaradi nedovoljene posesti orožja. Pred dnevi je namreč Perussichu padla v Ul. Crispi iz žepa pištola, ki je pri padcu sprožila strel. To so opazili agenti javne varnosti in Perusicha aretirali.

Izpred kazenskega sodišča

Mila kazen za Johnnyja in njegove mlade pajdaše

Obsodili so jih na 3 do 5 mesecev zapora

Da se je Johnny izgovarjal, da sploh ni obstajala tolpa, ki naj bi nosila njegov naziv, je povsem razumljivo, ker se je fant bal kazni in tudi, ker se lahko obtoženec tudi zlaže. Toda za odvetnike bi to ne smelo držati, pa čeprav jih opravičuje dejstvo, da morajo braniti obtožence. Toda odv. Girometta je šel celo tako daleč, da je kratkomalo izjavil, da si je tisk izmislil Johnnyjevo tolpo. Dodali pa bi, da se tisk ni izmislil ničesar in da so o obstoju Johnnyjeve tolpe obstajati razni dokazi kot pretep pred barom «Cremcaffè» na Goldonijevem trgu in podobno.

Vsi odvetniki, ki so včeraj spregovorili na razpravi proti Johnnyju in drugim soobtožencem, so v svojih izvajanjih hoteli dokazati, da ni dokazov za obsodbe in so predlagali sodnikom, da bi njihove varovance oprostili vsaj zaradi pomanjkanja dokazov.

Sodniki pa niso sprejeli njihovih predlogov, kot tudi niso sprejeli tožilčevega, vendar so vse obtožence brez izjeme, razen dveh, obsodili sicer na milo kazen. Obtoženca Vranicich in Luches sta se skupno z Giannonijem — Johnnyjem in Zneblom rešila gotove obsodbe zaradi napada na Goldonijevem trgu, ker sta napadeni osebi preklicali prvotno tožbo. Isto se je zgodilo za Johnnyja in Gregorija.

Sodišče pa je spoznalo Johnnyja, Znebla in Ennia Lucianija za krive povzročitve telesnih poškodb in jih obsodilo vsakega na 5 mesecev zapora. Vse ostale, in sicer Gregorija, Monica, F. Lucianija, Tamara, Di Manzana, Giulianija, Bertorija in Annibala pa so obsodili na 3 mesece in pol zapora ter seveda na plačilo sodnih stroškov .Vsem pa so priznali pogojnost kazni, medtem ko nevpisa v kazenski list niso priznali ne Giannoniju ne Monicu.

Preds. - Scarpa, tož. - Brenci, zapisn. - Urbani, obramba - odv. Morgera, Antonini, Berton, Borgna, Padovani, Girometta, Ulcigrai, Battino, Scocchi G. Wondrich in L. Bologna.

—«»—

Inženir Blessi obsojen na šest let ječe

Končno se je zaključil tudi Blessijev proces zaradi stečaja njegove ladjedelnice. Moža, ki zaradi bolezni zadnje čase ni mogel prisostvovati razpravam, so sodniki spoznali za krivega namernega bankrota, zaradi česar so ga obsodili na 6 let ječe. Od teh let pa mu je treba odbiti 9 mesecev in 13 dni, ki jih je presedel v preventivnem zaporu ter tri leta pomilostitve na podlagi ukaza bivše ZVU z dne 27. 1. 1954. leta. 10 let pa ne bo smel voditi nobenega podjetja in biti v javnih službah.

Blessija so tudi obsodili na povračilo škode upnikom. Točni znesek pa bo moral določiti civilni sodniki. Nadalje bo moral inž. Blessi plačati za moralno škodo Bacichiju 10 in Nenziju 5 milijonov lir, Švaglju pa 500.000 lir. Poleg tega bo moral plačati za odvetnika Bacichija in Nenzija 1.500.000 in prav toliko za odvetnika, ki je zastopal interese upnikov. Za Švagljevega odvetnika pa je sodišče določilo 200.000 lir honorarja. Sodišče je zavrnilo dve zahtevi Bacichija, Nenzija in Švaglja ter je tudi popolnoma oprostilo obtoženca prevare in preferenčnega bankrota.

Preds. - Corsi, tož. - Maltese, zapisn. - Urbani, odv. zas. stranke - Castaldo, Poillucci in D'Angelo, obramba - odv. Morgera.

Pričetek pokrajinskega kongresa Italijanske socialistične stranke

Pozdravi predstavnikov strank in čitanje tajniškega poročila

Sinoči se je začel pokrajinski kongres Italijanske socialistične stranke, na katerem bodo določili kandidate za bodoči vsedržavni kongres PSI, ki bo prihodnji mesec v Neaplju. Prvega dela kongresa so se udeležili predstavniki Neodvisne socialistične zveze, KPI, PSDI, PR in CGIL.

Dr. Teiner, ki je predsedoval, se je zahvalil vsakemu posebej in izrazil zadovoljstvo tržaških socialistov za iskrene čestitke in voščila. Nato je dosedanji tajnik federacije prof. Apih prečital tajniško poročilo. Najprej je prof. Apih podal ostavko na tajniško mesto, kar se običajno zgodi ob začetku vsakega kongresa.

V svojem poročilu je ugotovil, da je šla tržaška federacija v zadnjem polletju, ki jo je on vodil, po zelo težki poti, v stalni borbi za nove usmeritve, ki je bila izražena zlasti v ločenih predkongresnih resolucijah treh struj v stranki. Pri oceni splošnega političnega položaja in predvsem političnega delovanja PSI v Trstu je prof. Apih obravnaval tudi vprašanje zadnjih volitev, ko je PSI v Trstu zgubila prevejšnje število glasov. Dejal je, da je bila izguba teh glasov bolj posledica nezadostne strankarske organizacije, pomanjkanja sredstev in tudi dejstva, da so mnogi volivci, ki so na državnozborskih junijskih volitvah glasovali za PSI, na oktobrskih občinskih volitvah glasovali za svoje liste, ki se političnih volitev niso udeležile. Sicer pa je priznal, da je določeno število volivcev PSI glasovalo za PSDI. Glede odnosov s socialdemokrati je poudaril, da PSI v Trstu ne odobrava njihovega sodelovanja v občinski upravi, ker bi moralo biti njihovo mesto zlasti v Trstu med opozicijo. Obenem pa je tudi ugotovil, da so se v združeno levo strujo PSDI v Trstu vključili mnogi skrajni sredinci.

Nato je govoril o stališču socialistov do tržaških gospodarskih in drugih vprašanj ter sporočil, da je PSI predlagala parlamentu najbolj obširno pokrajinsko avtonomijo za Trst v okviru bodoče avtonomne dežele.

—«»—

Opozorilo naročnikom v Jugoslaviji

Naročnike za NEDELJSKO izdajo našega lista v JUGOSLAVIJI naprošamo, da bi do 15. januarja 1959 nakazali naročnino za I. polletje v znesku din 720.— ali četrtletno v znesku din 360.—. Naročnina mora biti plačana vedno vsaj četrtletno naprej. — LIST BOMO POŠILJALI SAMO REDNIM PLAČNIKOM. — Naročnike, ki ne bi hoteli podaljšati naročnine, prosimo, da nas o tem obvestijo do 31.XII.1958. — Vplačajte po položnici na «ADIT» Drž. zal. Slovenije — Ljubljana — tek. rač. pri Komunalni banki štev. 600-70/3-375.

—«»—

Predavanje dr. Bratka Krefta o Dostojevskem

Mišljeno je bilo, da bi dr. Bratko Kreft predaval v Trstu o Dostojevskem nekje bliže premieri «Zločina in kazni», pa to tedaj ni bilo mogoče. Zato pa gotovo predavanje ne bo deležno nič manjše pozornosti jutri zvečer. Med Slovenci gotovo nihče ni tako poklican predavati o slavnem ruskem pisatelju kot prav Bratko Kreft.

V Trstu Krefta že poznamo bodisi kot režiserja-gosta v našem gledališču, bodisi kot avtorja «Celjskih grofov». Nekoliko manj pa je mogoče tržaškemu občinstvu znano, da je dramatik in režiser Bratko Kreft tudi univerzitetni profesor slavistike in sicer specialist za rusko književnost. In prav on tudi ureja slovensko izdajo prevodov del Dostojevskega.

Gotovo bo predavanje, ki bo jutri, v ponedeljek zvečer ob 20.30 v Gregorčičevi dvorani v Ul. Roma 15-II pod okriljem Društva slovenskih umetnikov — gledališke sekcije — privabilo številno občinstvo.

KRITIKE IN POROČILA

Premiera v «Novem gledališču»

Shakespeare «Ukročena trmoglavka»

Po včerajšnji premieri Shakespearove «Ukročene trmoglavke» v Novem gledališču (ki je trajala do ene) je navdušeno občinstvo hotelo videti še režiserja Enriqueza ter tudi njemu izraziti svojo hvaležnost za uspelo predstavo. In režiser je pohvalo zares zaslužil. Enriquez naredi rad predstave nekoliko hrupne, toda pri tem zna tudi doseči, da je predstava v vseh trenutkih živa. In gotovo je v dobršni meri njegova zasluga, če se meja med «glavnimi» in «stranskimi» igralci v sami igri zabriše; tako so pri včerajšnji premieri vsi igralci podali polnokrvne like in bi jih lahko navajali kar enega poleg drugega. In Liliana Saetti si je kot «stranska» igralka prav tako zaslužila na odprti sceni aplavz kakor Enrica Corti, ko je zdeklamirala svoj slavospev žene možu (mogoče so tu s srcem ploskali predvsem moški).

Gledališče je bilo polno in verjetno bo «Ukročena trmoglavka» še deležna lepega obiska, ker ga je vredna.

RADIO

NEDELJA, 21. decembra 1958

RADIO TRST A

8.00 Jutranja glasba; 8.40 Slovenski folklorni motivi; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Glasbena matineja; 11.45 Beethoven: «Leonora III.» — Uvertura, op. 72; 12.15 Za vsakogar nekaj; 12.40 Novosti v jazzu; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Ritmični ansambli; 15.40 Pevski zbor «Valentin Vodnik»; 16.00 Glasbeni popoldan; 16.30 Plesna glasba; 17.00 «Egmont», tragedija v petih dejanjih, ki jo je napisal Johann Wolfgang Goethe, prevedla pa Milena Mohoričeva; igrajo člani Slovenskega narodnega gledališča v Trstu, vodi Modest Sancin; 18.30 Pesmi iz revij; 18.45 Dve Chopinovi baladi v izvedbi pianista Juliana von Karolyja; 19.00 Nedeljski vestnik; 19.15 Pestra glasba; 20.00 Sport; 20.30 Večer z orkestri F. Pourcel, George Jouvin in Wal Berg; 21.00 Narava poje v pesmi; (33) «Kot pravljica je zdaj vsa zemlja»; 21.15 Glas, kitara in ritmi; 21.30 Zvočni mozaik; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Koncert Ljubljanskega tria; 22.45 Večerne melodije; 23.30 Nočni ples.

RADIO KOPER

6.00-7.15 Prenos RL; 7.15 Jutranja glasba; 8.00 Kmetijska oddaja: «Merinizacija ovac na Bovškem in Pogovor med agronomom in Drejo»; 8.30 Z narodno pesmijo v nedeljsko jutro; 9.00 Naša nedeljsko reportaža: «Obisk pri gojencih Akademije JLA»; 9.20 Zabavna glasba; 10.00-10.30 Prenos RL; 10.30 Poje zbor JLA; 11.20 Simfonični koncert; 12.10 Glasba po željah; 13.30 «Za našo vas»; 14.15 Veseli trziški kvintet; 14.30 Sosedni kraji in ljudje; 15.15 Glasba po željah; 16.00-19.00 Prenos RL;

SLOVENIJA

7.35 Igra pihalna godba JLA; 8.00 Mladinska radijska igra — Pino Vatovec: Srečanje pri potoku; 8.45 Skladbe za violino in klavir; 9.00 Zabavna matineja; 9.40 F. Chopin: Scherzo v E-duru; Barkarola v Fis-duru; 10.00 Se pomnite, tovariši... — Jevrem Popovič: Daleč od rodnega kraja; 10.30 «Iz domače skrinje»; 11.30 Orkestrske miniature; 12.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I.; 13.30 Za našo vas; 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II.; 15.25 Aram Hačaturjan: 4 odlomki iz baleta «Spartak»; 15.40 Vedri zvoki; 16.00 Tomo Martelanc: Sinajske razglednice; 16.30 Iz spominske knjige Giacoma Puccinija; 17.30 Ernst Schnabel: Po sledovih Ane Frank; 18.45 Klavir in violina; 20.00 Jugoslovanski orkestri, ansambli in solisti pred mikrofonom Radia Ljubljana; 21.00 Obiski pri naših skladateljih — 1. oddaja: Anton Lajovic (ob skladateljevi 80-letnici);

TELEVIZIJA

10.15 Spored za kmetovalce; 15.30 Športni popoldan; 17.00 Spored za otroke; 18.00 Življenjepis igralca: Louis Jouvet; 18.30 Poročila; 18.45 Film; 20.10 Izbor iz filmov; 20.30 Poročila; 21.00 Rascel City; 22.05 «50 let»; 22.50 Sodobni portreti; 23.15 Poročila in športna nedelja.

TELEVIZIJA - oddajnik NANOS Kanal 6 ali E

10.00 - 11.00 Kmetijska oddaja (Zagreb); 20.00-22.00 TV dnevnik (Beograd). Dokumentarna oddaja na dan JL armade (Beograd). Glasbena revija (Beograd). Večer s Heinrichom Heinejem — literarna oddaja (Ljubljana).

Slovensko narodno gledališče s sodelovanjem Glasbene Matice

DANES 21. t. m. ob 17. uri v dvorani na stadionu «Prvi maj»

Franz von Suppé

BOCCACCIO

opereta v treh dejanjih s prologom

Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom pri blagajni dvorane.

V torek 23. t.m. ob 20.30 v kino dvorani v ŠKEDNJU

BOCCACCIO

Prodaja vstopnic dve uri pred pričetkom pri blagajni dvorane.

V četrtek 25. t. m. ob 16.30 in v petek 26. t.m. ob 16.30 v dvorani na stadionu «Prvi maj»

BOCCACCIO

Uprava Slovenskega narodnega gledališča sporoča cenj. občinstvu, da se bo opereta uprizorila v tržaški okolici samo v Križu. Zaradi velikega števila nastopajočih so ostali okoliški odri premajhni. zato vabimo vse prebivalce okoliških vasi, da si ogledajo predstavi operete dne 25. in 26. t. m. ob 16.30 v dvorani na stadionu «Prvi maj».

GLASBENA MATICA
TRST

Danes ob 15. uri v prosvetni dvorani «Igo Gruden» v Nabrežini javen nastop gojencev iz Trsta.

Ljubitelji mladine vljudno vabljeni.

GLEDALIŠČA

VERDI

Danes ob 16. uri dnevni abonma «Ples v maskah».

Jutri ob 21. uri koncert ob stoletnici Puccinijevega rojstva. Med odmorom bo Giovanni Cenzato govoril o delih velikega skladatelja. Danes se prične prodaja vstopnic za koncert.

TEATRO NUOVO

Danes ob 17. uri: William Shakespeare: «Ukročena trmoglavka». Abonma D.

KINO

Excelsior. 15.30: «Mačka na žgoči strehi», E. Taylor, P. Newman.
Fenice. 15.00: «Vihar», S. Mangano, V. Heflin, V. Lindfors, G. Horne, V. Gassman. Današnje cene 500 lir, znižane 350.
Nazionale. 13.30: «Karamazovi». Cinemascope. Yul Bryner, M. Schell, C. Bloom. Mladoletnim prepovedano.
Arcobaleno. 14.00: «Paradiž barbarov», B. Ives, C. Plummer, technicolor.
Supercinema. 14.00: «Top, poveljnik topa in kapetan», V. De Sica.
Filodrammatico. 14.30: «Kraljica snega». Po Andersonovi noveli risan film. Sledi partija nogometa med mehaničnimi pajaci iz gumija. Na sporedu tudi CSR-Italija.
Grattacielo. 14.30: «Majhna njiva», R. Ryan, T. Louise. Prepovedano mladini.
Cristallo. 14.00: «Peklenski izziv», V. Mature, H. Fonda.
Capitol. 14.00: «Totò v Parizu», Totò, S. Koščina.
Astra Rojano. 14.30: «Osvobojeni Jeruzalem», S. Koscina, F. Rabal, technicolor.
Alabarda. 14.30: «Štiri ženske čakajo», Paul Newman, J. Fontaine.
Aldebaran. 13.30: «Grešniki iz Peytona», L. Turner, D. Varsi, technicolor.
Ariston. 10.00 in 11.30: Matineja: «Maščevanje Toughsov». 15.00: «Banda angelov», C. Gable. Technicolor.
Aurora. 14.00: «22 zveznih vohunov», F. Parker, J. Hunter.
Garibaldi. 14.00: «Trdnjava pokola», J. Russel, F. Trucker.
Ideale. 14.30: «Igra pižame», D. Day, J. Raitt.
Impero. 15.00, 16.40, 18.20, 20.00, 22.00: «Voda pri grlu», R. Todd.
Italia. 15.00: «Dekle greha», Brigitte Bardot, Jean Gabin. Prepovedano mladini. Samo še danes.
Moderno. 14.00: «Znak zakona», H. Fonda, A. Perkins, B. Palmer.
S. Marco. 14.30: «Orjak», R. Hudson, E. Taylor, J. Dean. Technicolor, Cinemascope.
Savona. 14.00: «Da, gospod general», K. Douglas, S. Hayward.
Viale. 14.30: «Legionarji», H. Knef, B. Wicki.
Vittorio Veneto. 14.30: «Ljubezen v Parizu». Prepovedano mladini do 16 let.
Belvedere. 14.00: «Podoknica», M. Lanza.
Marconi. 14.30: «Nocoj ali nikoli», A. Franciosa.
Massimo. 14.00: «Hči indijanskega poglavarja», D. Brian, M. Wynn.
Novo cine. 14.00: «Rascel-Fifì», R. Rascel in F. Rame. TV.
Odeon. 14.00: «Dober dan, prva ljubezen», M. Arena, C. Villa.
Radio. 14.00: «Kadar je ljubezen roman», A. Blyth, P. Newman.

KINO V MILJAH

Europa: «Lorella».
Roma: «Muka», A. Nazzari.
Verdi: «Zakon močnejšega», G. Ford.
Volta: «Lepi Jakob», Bob Hope.

MALI OGLASI

BOZICNA DREVESCA na drobno in debelo prodaja tvrdka BELTRAM, Ulica Valdirivo 3, telefon 36-991.

FRIZERJI, DOBRO BLAGO, ugodne cene, samo zastopnik ORFEO COSULICH, Trst, Ul. S. Maurizio 4.

DRUSTVO SLOVENSKIH UMETNIKOV V TRSTU
gledališka sekcija

V ponedeljek, 22. t.m., ob 20.30 bo v Ulici Roma 15 predaval univerzitetni profesor dr. Bratko Kreft — književnik o ruskem pisatelju F. M. Dostojevskem.

Lepi fotoposnetki iz operete «Boccaccio» so na ogled v Tržaški knjigarni, Ul. sv. Frančiška št. 20.

IV. GLEDALISKI PLES BO 10. JANUARJA

BOŽIČNA in NOVOLETNA VOŠČILA s tržaškimi motivi:

Devin
Repentabor
Miramar
Napoleonska cesta
Mihec in Jakec itd.

vam nudi
TRZASKA KNJIGARNA
Trst, Ul. sv. Frančiška 20
tel. 61-792

«UNION»
Svetovno znana zavarovalnica od leta 1828 je v TRSTU UL. GHEGA 8 - I. tel. 27512 - 35939
Prokurator RAVNIK

Tapetniška delavnica
MARIO PAHOR
Specializirana v opremljanju dnevnih sob in drugih prostorov
TRST
Ulica S. Anastasio 12, tel. 61-218

TURISTI AVTOMOBILISTI
Avto delavnica
OLIMPIA
Moderna postaja za pranje in mazanje
Mehanična delavnica
Skrbna popravila po zelo ugodnih cenah
Trst, Ul. Vespucci 4, tel. 55410

Trgovci, obrtniki in gostilničarji!

Božična in novoletna številka **PRIMORSKEGA DNEVNIKA** bosta imeli večji obseg in višjo naklado, zato prosimo, da nam pošljete svoje božične in novoletne oglase ter voščila najkasneje do 23. t. m.

Lahko tudi samo telefonirate na št. 37-338

Uprava PRIMORSKEGA DNEVNIKA

KNJIGA najlepši dar!

TRŽAŠKA KNJIGARNA

vam nudi

izreden popust

na vse knjige, ki jih ima v zalogi. Ta popust velja samo za sedanje praznike.

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 20. decembra 1958 se je rodilo v Trstu 5 otrok, umrlo je 11 oseb, poroki sta bili dve.

POROČILI SO SE: težak Claudio Pisco in tkalka Annamaria Zimolo, inženir Ralsa Lafayette Batton in gospodinja Marisa Bonnes.

UMRLI SO: 65-letni Riccardo Pick, 86-letna Marija Ivančič, 88-letni Giovanni Grilc, 59-letni Ernesto Pellegrini, 51-letni Giuseppe Rosich, 61-letna Maria Finotto vd. Tonon, 70-letni Ivan Skerl, 58-letni Valentino Davin, 26-letni Luciano Coretti, 79-letna Elisabetta Bernich vd. Monticolo, 93-letna Francesca Cimolino vd. Specogna.

OKLICI: Poklicni vojak Dario Wengherschin in gospodinja Irene Carta, ameriški vojak Franklin Henry Rendergrass in strežnica Giacinta Unfer, uradnik Giuseppe Milocchi in šivilja Maria Fabris, visokošolec Gaetano Steccanella in uradnica Marina Bordari, knjigovodja Enrico Calligaris in gospodinja Maria Sartori, elektrotehnik Giorgio Giraldi in gospodinja Silvana Pasqual, krojač Francesco Caroli in gospodinja Valnea Gratton, Fabio Romano in Novella Savoini, stražnik javne varnosti Giuliano Lorenzetti in gospodinja Anna Teresa De Faveri, zdravnik Sergio Fabro in zdravnica Adele Bolloli, mesar Stanislao Mateulic in pletilja Luciana Deotto, uradnik Giulio Mannu in uradnica Giuseppina Slemitz, gasilec Guido de Plazer in šivilja Lina Benet, mesar Mauri Germani Del Santo in gospodinja Mariella Settomini, karabinjer Salvatore Cadoni in uradnica Rina Boi, pomorščak Elio Soldini in prodajalka Vanna Ruzzier, prodajalec Giampaolo Costa- Dragoni in delavka Maria Degrassi, slaščičar Dario Lupieri in gospodinja Irma Pappalardo, pek Pietro Giovannini in prodajalka Libera Bussani, prodajalec Renato Ruttino in šivilja Giovanna Marrone, stavbeni izvedenec Silverio Lucev in gospodinja Maria Luisa Cimadori, elektromehanik Egidio Zacchigna in gospodinja Libera Bisiacchi, pomorščak Germano Pieri in prodajalka Ariette Cantarut, karabinjer Antonio Norelli in gospodinja Concetta Formichella, strugar Sergio Starz in uradnica Marcella Marcusa, uradnik Livio Teppi in prodajalka Adelma Lorenzutti, delavec Armido Russignan in gospodinja Maria De Mori, tkalec Alberto Rumer in gospodinja Nevia Lovriha.

—«»—

NOCNA SLUZBA LEKARN v decembru

Biasoletto, Ul. Roma 15; Manzoni, Ul. Settefontane 2; Marchio, Ul. Ginnastica 44; Rovis, Trg Goldoni 8; dr. Rossetti, Ul. Combi 19; dr. Miani, Barkovlje in Nicoli v Skednju

—«»—

LOTERIJA

BARI	44	33	36	20	45
CAGLIARI	54	32	72	81	20
FLORENCA	23	40	63	9	74
GENOVA	70	17	19	61	44
MILAN	52	56	26	86	67
NEAPELJ	2	73	8	57	75
PALERMO	2	47	12	85	56
RIM	66	35	39	15	90
TURIN	23	37	67	79	55
BENETKE	11	80	71	65	83

ENALOTTO

X X 1 2 X 1 1 2 1 1 2 X

DAROVI IN PRISPEVKI

V počastitev spomina svojega ljubega Devana Merlaka darujeta mati in oče 10.000 lir za Dijaško Matico. V isti namen darujejo teta Klementina, stric Miro in sestrična Mirica 5.000 lir.

V počastitev spomina pok. Tereze Sosič daruje njen mož Anton Sosič 1000 lir za Dijaško Matico.

V počastitev spomina Devana Merlaka darujeta Marčela in Vida 1000 lir za Dijaško Matico.

Ob drugi obletnici smrti Josipa Hrovatina z Opčin darujejo sestre 1000 lir za Dijaško Matico in 1000 lir za «Literarne vaje».

V spomin pok. dr. Josipa Ferfolje daruje Ana Jeričeva 1000 lir za Dijaško Matico.

P. I. daruje 500 lir za Dijaško Matico.

RAZNA OBVESTILA

Tržaški filatelistični klub «L. Košir». Danes, 21. t. m. bo v prostorih kluba, Ul. Roma 15-II., sestanek od 10. do 12. ure.

—«»—

VCERAJSNJE CENE NA TRGU NA DEBELO

(V prvem stolpcu so najnižje cene, v drugem najvišje, v 3. prevladujoče)

pomaranče I.	129	118	141
pomaranče II.	47	76	59
limone	94	118	106
mandarini I.	106	188	141
mandarini II.	47	94	76
jabolka:			
«abbondanza» I.	41	71	41
«abbondanza» II.	23	35	29
«delizia» I.	71	118	94
«delizia» II.	47	76	71
«imperatori» I.	41	65	47
«imperatori» II.	29	29	29
«Kanada» I.	47	71	59
«Kanada» II.	41	41	41
hruške	47	153	147
zelje	18	71	65
cvetača z listi	47	100	82
ohrovt	18	41	29
cikorija	29	41	35
čebula	29	41	35
koromač	24	53	35
razna solata	62	312	100
krompir	28	49	33
zeleni radič I.	62	500	75
rdeči radič	62	287	125
zelena	59	87	75
špinača	37	162	87

Večina blaga se prodaja po prevladujoči ceni (3. stolpec). Potrošniki lahko kupujejo na trgu na debelo od 10. do 12. ter od 16. do 17. ure

Goriško-beneški dnevnik

Dogodki tedna

Goriški občinski svet

Razpravljali so o proračunu občinskih podjetij za leto 1959, ki bo pasiven zaradi velikega stroška za vzdrževanje vodovoda, plinarna in elektrarna sta aktivni. V tem letu bodo za podaljšanje vodovodnih, električnih in plinskih vodov potrošili 65 milijonov lir. Prav te dni napeljujejo vodovod v Ul. Brigata Etna, prihodnje leto pa nameravajo z vodo oskrbeti tudi prebivalce iz zgornjega dela St. Mavra in Gradiškute. Ker so nekateri Standrešci zahtevali plin, so uslužbenci vprašali 200 družin, če bi si napeljale plin v hišo; pritrdilno je odgovorilo samo 10 družin, vsi ostali pa nameravajo še naprej uporabljati tekoči plin ali elektriko.

Na predlog občinskega odbora so sklenili povišati najemnino za branjevke, neposredne obdelovalce in prodajalce rib na pokritem trgu. Ker so nekateri svetovalci izrazili zaskrbljenost, da bi povišanje najemnin za prodajalne mize privedlo do povišanja cen blagu, je župan zagotovil, da do tega ne bo prišlo.

Pokrajinski svet

Na seji pokrajinskega sveta, ki je bila v četrtek zvečer, je bil pokrajinski odbor prvič v manjšini po 2 letih obstoja. Vsi svetovalci so namreč glasovali za predlog svetovalca Bergomasa, naj pokrajinska uprava pošlje sindikalnim organizacijam v proučitev razpredelnice o plačah uslužbencev pokrajinske umobolnice v Gorici. Pokrajinski odbor, ki je pripravil razpredelnice, s katerimi uslužbenci umobolnice niso zadovoljni, se je glasovanja vzdržal.

Na tej seji so razpravljali tudi o proračunu za leto 1959. Proračun izkazuje 216 milijonov primanjkljaja. Vsi dosedanji obračunski primanjkljaji so pripravili pokrajinski upravi nad eno milijardo lir dolga, ki ga odplačujemo po 84 milijone lir letno. S tako šibkimi financami pokrajinska uprava ne more začeti nobenega javnega dela. Obračun za leto 1957 se je prav tako zaključil s primanjkljajem 169 milijonov lir.

INGIC tudi v okoliških občinah?

Ker je goriški občinski svet z glasovanjem odločil, da s 1. januarjem 1959 podjetje Bozzini in Gionchetti ne bo več pobiralo trošarine na področju goriške občine, ampak ustanova INGIC, obstaja vprašanje, kaj bodo napravile okoliške občinske uprave (Steverjan, Sovodnje in nekatere druge), ki jih s podjetjem Bozzini veže pogodba. Kakor vse kaže, bo Bozzini z izgubo Gorice, ki je bil njen najboljši klient, zelo verjetno opustil pobiranje trošarine tudi v drugih občinah. V pogodbah, ki jih je Bozzini sklenil s temi občinskimi upravami, so namreč vnesli pripombo, da tri mesece po prekinitvi pogodbe z goriško občino preneha veljavnost pogodbe tudi s temi občinami. Bozzini je to pripombo vključil zato, ker je predvideval, da z letom 1959 ne bo več pobiral trošarine v Gorici. Po vsem tem je skoraj gotovo, da se bodo tudi manjše občine obrnile na INGIC.

Proizvodna nagrada v CRDA in v SAFOG

Delavska zbornica je poslala uradu Intersind v Trstu pismo, v katerem zahteva, da se sestanejo predstavniki sindikalnih organizacij in ravnateljstev CRDA in SAFOG z namenom, da se pogovorijo o izplačilu proizvodne nagrade. Ravnateljstvi obeh podjetij sta leta 1956 podpisali s sindikalnimi organizacijami dva ločena sporazuma glede izplačila proizvodnih nagrad v letih 1956, 1957 in 1958, leta.

Novi sedež avtomobilskega kluba

Prejšnjo nedeljo so ob prisotnosti predstavnikov oblasti ter glavnega predsednika avtomobilskega kluba (ACI) Filippa Caracciole otvorili nov sedež avtomobilskega kluba v Ul. Roma. Med tem tednom so v nove prostore prenesli ves inventar, jutri, 22. decembra pa bodo odprli tudi urade. Ob otvoritvi so podarili diplome goriškim šoferjem, ki imajo najstarejše šoferske knjižice; najstarejši goriški šofer je Aurelio Garlatti, ki ima patent že od leta 1915 in se od takrat, kakor je sam povedal, ni niti enkrat prekršil pred zakonom.

Sergio Altieri razstavlja

Se v nedeljo in v ponedeljek razstavlja v stalni slikarski galeriji v kavarni Teatro — De Nicolo v Gorici goriški slikar Sergio Altieri iz Koprive. Doslej je razstavljal po številnih italijanskih mestih ter v Beljaku, Celovcu in v Berlinu. Razmeroma mladi slikar, saj ima komaj 28 let, je prejel že več nagrad. Slike slikarja Alfierija zelo pogosto izražajo socialne motive, ki so mu najbolj pri srcu.

Urnik trgovin za božične praznike

Za božične praznike je prefekt odredil sledeči urnik trgovin:

nedelja 21. decembra trgovine z oblačili in igračami so odprte od 15. do 19. ure;

ponedeljek 22. decembra in torek 23. decembra: vse trgovine se zaprejo ob 20. uri;

sreda 24. decembra: vse trgovine so ves dan odprte, zvečer lahko zapirajo ob poljubni uri; mlekarne in pekarne bodo prodajale blago še za naslednji dan. Tudi mesnice bodo odprte popoldne in se bodo zvečer zaprle ob poljubni uri:

četrtek 25. decembra - božič: razen cvetličarn, ki bodo odprte do 13. ure, bodo vse trgovine ves dan zaprte;

petek 26. decembra: pekarne in mlekarne bodo odprte samo dopoldne in se bodo zaprle, ko bodo prodale vse blago. Slaščičarne se bodo zaprle ob 13. uri. Vse ostale trgovine bodo ves dan zaprte.

—«»—

Seznami na vpogled

Goriško županstvo sporoča, da so na protokolarnem uradu na občini na razpolago interesentom seznami davkoplačevalcev članov Prevalskega konzorcija, članov obrtniškega združenja in članov kmečkega združenja. Interesenti si lahko te sezname ogledajo v jutranjih uradnih urah.

—«»—

Rojstva, smrti in poroke

V goriški občini se je v tednu od 14. do 20. decembra t. l. rodilo 21 otrok, umrlo je 7 oseb, porok pa je bilo pet.

RODILI SO SE: Silvia Topaccino, Marialuisa Riavis, Lucio Cabas, Liana Del Degan, Bianca Caccia Dominioni, Ruggero Rizzon, Giovanni Colugnati, Luciana Cominotto, Maria Bocchino, Ranieri De Nadai, Massimo Cecconi, Claudia Chemello, Alessandro Piatti, Conçetta Monello, Michele Mosca, Lucia Venturini, Maria Wirtish, Lucia Zupperi, Paola Coppolino, Giampaolo Olivo, Patrizia Sacchetti.

UMRLI SO: 85-letna gospodinja Katarina Obid vd. Delpin; 82-letni delavec Giuseppe Benussi; 72-letna gospodinja Luigia Russian por. Olivo; 82-letna gospodinja Giovanna Gasparin vd. Kodritsch; 61-letna gospodinja Caterina Bressan vd. Cossi; 74-letna gospodinja Maria Di Bert por. Melinz; 70-letni inženir Alfonso Mayer.

POROČILI SO SE: uradnik Ezio Zoppolatti in uradnica Maria Cumar; mizar Edoardo Maurencig in trgovska pomočnica Liliana Buttignaschi; uradnik Luigi Leghissa in gospodinja Maria Drufouca; agent javne varnosti Giuseppe Veraldi in gospodinja Pierina Macuz; šofer Giacomo Pinat in učiteljica Maddalena Peteani.

OKLICI: agent javne varnosti Claudio Calabrese in gospodinja Carmela Mattarazzo.

—«»—

Delovišče v Jamljah

V četrtek je pričelo delovati v Jamljah delovišče za brezposelne. Delavci popravljajo cesto, ki pelje v stare Jamlje. Gradnja osnovne šole napreduje, ker se delavci ne bojijo toliko dežja kot mraza. Z delom zelo hitijo, ker bi radi do praznikov poslopje pokrili in slavili »likof«.

—«»—

Odvzem šoferskih knjižic in prometnih knjižic

Prefektura je odredila odvzem šoferskih knjižic sledečim šoferjem, ki so bili udeleženi v prometnih nesrečah: Angela Furlan, Federico Goi, oba iz Gorice, Pietro Zin iz Tržiča, Mario Pettarin iz Moše. Prometno knjižico so odvzeli sledečim motociklistom: Vittorio Vidoz, Ruggero Fiorella, Gianni Raiz, Roberto Bellan, Alfredo Vale, Adino Ermacora in Luigi Vidmar, vsi iz Gorice; Friderik Kravnar iz Steverjana, Olivo Livon iz Koprive, Eligio Clario iz Tržiča in Mario Banitti iz Turjaka.

—«»—

Nesreča delavca

Včeraj zjutraj se je na delu v livarni SAFOG ponesrečil 31-letni Friderik Komic iz Standreža, Ul. Trivigiana 34. Ranil se je v nos. Z rešilnim avtomobilom Zelenega križa so ga pripeljali v ambulatorij INAIL v Ulici Roma.

—«»—

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Soranzo, Korzo Verdi 17. Telefon 28-79.

Urnik javnih lokalov

Zveza trgovcev sporoča, da je kvestor pooblastil vse javne lokale, v goriški pokrajini, da imajo lahko svoje lokale odprte vso noč naslednje dneve: 24., 25., 26. in 31. decembra ter 1., 5., in 6. januarja. Dovoljenje ne velja za vinotoče, v katerih točijo samo alkoholne pijače.

—«»—

Urnik frizerjev in javnega kopališča

Zveza obrtnikov sporoča, da bodo 25. in 26 decembra frizerski saloni za dame in gospode ves dan zaprti.

Mestno kopališče bo delovalo po sledečem urniku: ponedeljek, 22. decembra od 8. do 19. ure, torek, 23. decembra: od 8. do 19. ure, sreda, 24. decembra: od 8. do 20. ure, parna kopel za moške od 9. do 19. ure. 25. in 26. decembra bo ves dan zaprto.

—«»—

Popraviti nameravajo cesto Ceglo - Krmin

Na zahtevo prebivalcev vasi Ceglo in Plešivo so pooblastili tehnični občinski urad, da predloži občini proračun za ureditev ceste, ki iz Cegla pelje v Krmin.

—«»—

Ul. B. Etna in Scogli zaprti za promet

Županstvo sporoča, da je zaradi polaganja vodovodnih cevi ukinjen promet v Ul. degli Scogli (med «canicidom» in Ul. Brigata Etna) ter Ul. Brigata Etna (med Ul. degli Scogli in Ul. delle Sassaie), dokler ne bo delo končano.

—«»—

Kino v Gorici

CORSO. 14.30: «Zakon je zakon», Totò in Fernandel.

VERDI. 14.30: «Strici». W. Chiari in V. De Sica.

VITTORIA. 15.00: «Dekle s Petrovega trga», V. De Sica in G. Canale.

CENTRALE. 15.00: «Gusar črnega jastreba», G. Landry in M. Bardot, cinemascope v barvah.

MODERNO. 15.00: «Cirkus s tremi arenami», barvni film.

—«»—

TEMPERATURA VČERAJ

Včeraj so na goriškem letališču zabeležili najvišjo temperaturo 11 stopinj ob 14. uri, najnižjo pa 7,8 stopinje ob 24. uri.

ŠPORT ŠPORT ŠPORT

Drugi medconski finale Davisovega pokala

Z zmago v igri dvojic ZDA v finalu tekmovanja

Pietrangeli in Sirola sta kljub močnemu odporu izgubila v štirih setih s 7:9, 6:4, 13:11, 7:5

PERTH, 20. — Po 158 minutah ogorčene borbe, ki je navdušila gledalce v Royal Kinds'arku, sta Amerikanca Richardson in Olmedo premagala v igrah dvojic Italijana Pietrangelija in Sirolo z rezultatom 7:7, 6:4, 13:11, 7:5 in tako že pred koncem tekmovanja zagotovila ZDA vstop v finale tekmovanja za Davisov pokal, v katerem se bodo ZDA pomerile z Avstralijo v dneh 29., 30. in 31. decembra v Brisbane. ZDA namreč vodijo po drugem dnevu s 3:0 in zadnji dve igri, ki bosta na programu jutri, ne moreta več bistveno spremeniti končnega izida dvoboja.

Ob vlažnem in vetrovnem vremenu je prisostvovalo današnji igri dvojic več tisoč gledalcev. Toplomer je kazal 30 stopinj.

Pietrangeli in Sirola, ki sta včeraj v igrah posameznikov precej razočarala, sta danes igrala zelo dobro. Odlikovala sta se predvsem s pogumom in zagrizenostjo. Italijana sta se borila za vsako točko in njun poraz je vsekakor časten. Za dokaz njune borbenosti zadostuje že samo dejstvo, da sta v tretjem setu rešila kar 6 games-žog. Po drugi strani pa sta zamudila nekaj ugodnih priložnosti in več kot enkrat sta izgubila tudi games, v katerem sta že vodila s 40:0.

Od Italijanov je bil Pietrangeli boljši in kot Olmedo ni izgubil niti enega lastnega servisa, Sirola je začel zelo dobro. Njegov izredno močan servis je predstavljal za Amerikanca vedno veliko nevarnost in njegova pozitivna igra ob mreži je bila zelo učinkovita. Ko pa je veter začel močneje pihati, so Sirolovi servisi začeli izgubljati na preciznosti in jakosti, dokler niso postali naravnost slabi. Sirola je izgubil štiri lastne servise.

Toda če je Pietrangeli igral lepo in dobro, pa je bil dejanski junak dneva Peruvijec Olmedo. Njegovi bliskoviti refleksi ob mreži so bili odločilni za zmago Amerikancev, posebno v zadnjih dveh setih. Nasprotno pa Richardson ni bil v najboljši formi in je precej zaostajal za svojim 22-letnim partnerjem.

V prvem setu sta imela Amerikanca na razpolago dve žogi za zmago, toda set sta si kljub temu priborila Italijana. Igralci so do 14. igre zmagovali na lastne servise, nato pa je Richardson v 15. igri napravil dvojno napako in končno je Sirola z dvema učinkovitima točkama povedel v vodstvo z 8:7. Zadnji servis je osvojil Pietrangeli in z njim tudi set.

V drugem setu sta Amerikanca, potem ko sta imela trikrat možnost iztrgati Pietrangeliju servis, odvzela v 9. igri servis Sirolu, ki je najprej vrnil volle v mrežo in nato ni reagiral na žogo, za katero je mislil, da bo šla izven igrišča, a je padla na črto. Italijana sta vodila na Richardsonov servis s 40:0, vendar pa nista vztrajala in Amerikanca sta lahko izbojevala set.

V tretjem setu sta bila Italijana v tretji igri na Olmedov set v vodstvu že s 40:0, a sta se pustila ujeti, nakar je Olmedo dosegel tri zaporedne točke. V 5. igri je na Richardsonov servis zgrešil direktni udarec. V 16. igri pri stanju 7:8 za Amerikanca sta bila v težavah Italijana, vendar sta na Sirolov servis rešila 5 setžog. Po seriji kratkih udarcev ob mrežo sta izgubljala že s 40:0, vendar sta s požrtvovalno igro ob mreži izenačila, končno pa je Sirola s pravo bombo izvojeval gem in izenačil na 8:8. V 24. igri je Olmedo izvrstno vrnil najprej Sirolov servis, nato še njegov udarec ob tla, končno pa je Richardson izbojeval po 122 minutah zadnjo točko seta.

V četrtem setu sta imela Amerikanca v 8. igri na Sirolov servis tri set-žoge, toda Richardson je napravil več napak in Italijana sta lahko izenačila. V 12. igri je Sirola izgubil svoj servis potem ko sta Italijana razveljavila Amerikančevo match-žogo in končno sta izgubila tudi set in dvoboj.

Po dvoboju je kapetan ameriškega moštva Perry Jones izjavil: «Problemi, ki so se pojavili za selekcijo moštva proti Avstraliji, so sedaj enostavni.» Splošno mnenje je, da bosta v finalu spet zastopala ZDA Olmedo in Richardson. Jones je tudi zaprosil sodnika, da bi jutri namesto Richardsona nastopil Mackay proti Pietrangeliju, medtem ko bo Olmedo igral proti Sirolu.

PLAVANJE

Rekordni rezultat kitajskega plavalca

PEKING, 20. — Na plavalni prireditvi v Pekingu je Kitajec Mu Hsiang - Hsiung dosegel na 100 m prsno čas 1'11"4 deset., ki je za 1 deset. sekunde boljši od svetovnega rekorda Rusa Minaškina, katerega je dosegel 19. 8. letos v Leipzigu. Vendar pa nov rekordni čas Kitajca ne bo priznan za rekord, ker je Kitajska izstopila iz mednarodne plavalne zveze.

Danes popoldne na občinskem stadionu

Triestina - Inter: obramba proti napadu

Cazzaniga, Comisso, Rigonat ali Clemente? Povratek Bandinija in Tortula

Za današnje srečanje med Triestino in Interjem vlada v trža̧ških nogometnih krogih veliko zanimanje, prvič zaradi Interja samega oz. njegovega famoznega napadalca Angelilla, drugič in predvsem pa zaradi Triestine, od katere se pričakuje, da bo na poti svojega vzpona dosegla nov pozitiven rezultat.

Toda želje so eno, možnosti pa so seveda nekaj drugega in zato je bolje optimistična pričakovanja nekoliko brzdati, posebno še ker Triestina ne bo mogla nastopiti v svoji najboljši formaciji. Manjkal ji bo namreč Rimbaldo in kdor redno zahaja na stadion, ta bo vedel, kaj pomeni izgubiti v moštvu tako moč oz. takšen motor kot ga predstavlja Rimbaldo, s svojo požrtvovalnostjo, prizadevnostjo, borbenostjo in s svojimi nespornimi tehničnimi in taktičnimi kvalitetami. Trener Olivieri se je znašel pred težko in odgovorno uganko, kako zamašiti nastalo luknjo. Na razpolago ima več igralcev toda izbira je prav zaradi tega še težja. Kot glavni kandidat prihaja v poštev Cazzaniga, ki je v letošnjem prvenstvu tudi startal kot titularec za zvezo. Toda njegova vključitev je v veliki meri odvisna od terena. Če bo za igro težak, potem bi kazalo odločiti se za fizično vzdržljivejšega igralca kot sta na primer Comisso ali Rigonat. In končno je tu še Clemente, za katerega pa velja isto kot za Cazzanigo. Odločitev bo na vsak način padla šele neposredno pred tekmo samo.

Toda to ne bo edina sprememba v moštvu. V vratih se bo po daljši odsotnosti pojavil Bandini namesto Rumicha. Ne glede na to, da je Rumich zelo dobro branil, predstavlja povratek Bandinija pojačenje obrambe. V napadu pa bo poškodovanega Masseija na desnem krilu zamenjal Tortul, ki je v treningih dosegel svojo najboljšo formo.

Postava Triestine bi potemtakem bila naslednja:

Bandini; Brach, Brunazzi; Tulissi, Bernardin, Degrassi; Tortul, Szoke, Bresolin, Cazzaniga (Comisso, Rigonat), Santelli.

Moštvo Interja je v Trstu že od petka zvečer. Včeraj se je podalo v Tržič, kjer je prisostvovalo srečanju meddeželnega prvenstva. V primerjavi z moštvom, ki je med tednom izgubilo v Milanu proti Juventusu, sta najavljeni dve spremembi. Invernizzija v krilski vrsti bo zamenjal Masiero, Biciclija v napadu pa po vsej verjetnosti Rovatti.

Da prihaja Inter v Trst z vse prej kot miroljubnimi nameni je jasno, zato bo obramba Triestine imela obilo posla.

Verjetna postava Interja bo naslednja:

Matteucci; Fongaro, Guarnieri; Masiero, Cardarelli, Bolchi; Rovatti, Firmani, Angelillo, Lindskog, Corso.

Tekmo bo sodil Jonni iz Macerate.

BOKS

Italija - Romunija 6:4

RIM, 20. — Dvoboj boksarskih diletantskih reprezentanc Italije in Romunije, se je končal z zmago Italije s 6:4. Podrobni rezultati:

Mušja kat.: Curcetti (It.) premagal Dobresca (R.) p. t.
Petelinja kat.: Gheorghiu (R.) premagal Linzalona (It.) p. t.
Peresna kat.: Mihalik (R.) premagal Mastellara (It.) p.t.
Lahka kat.: Brondi (It.) premagal Czechelija (R.) p. t.
Lahki welter: Brandi (It.) premagal Dimitrsca (R.) p. t.
Welter: Parmeggiani (It.) premagal Stoiana (R.) p. t.
Težki welter: Benvenuti (It.) premagal Serbana (R.) p. t.
Srednja kat.: D. Gheorghiu (R.) premagal Guarniera s k.o.
Srednjetežka kat.: Negrea (R.) prem. Del Papa (It.) p. t.
Težka kat.: Masteghin (It.) premagal Mariutana (R.) p. t.

—«»—

VILLEFRANCHE, 20. — Italijanski boksar peresne kategorije Campanari, je sinoči premagal Salah Amarija zaradi predaje v drugi rundi.

—«»—

Šah v Sarajevu

SARAJEVO, 20. — V zadnjem kolu mednarodnega šahovskega turnirja v Sarajevu so bili doseženi naslednji rezultati: Ivkov - Kozomara 1:0, Eliskazes - Rabar remi, Matulović - Trifunović remi, Lokvenz - Smailbegović remi, Marić - Puc 1:0, Sokolov - Rellstab 1:0.

Zmagovalca turnirja sta Trifunović in Ivkov, ki delita prvo in drugo mesto s 7 točkami. Sledijo Marić in Matulović s 6 in pol točkami, Eliskazes in Rabar s 6 točkami itd.

Po zmagi s tehničnim K.O. nad Macmutryjem

Valdes glavni kandidat za dvoboj s Pattersonom

D'Amato se bo prihodnji teden pogajal v Havani na osnovi ponujenih 400.000 dolarjev

NEW YORK, 20. — Kubanski boksar težke kategorije Nino Valdes je včeraj zvečer v Madison Square Gardenu v New Yorku premagal Amerikanca Pata Macmutryja s tehničnim k. o. v prvi rundi. Sodnik je prekinil dvoboj po 2'39" borbe, da bi Macmutryju, ki je bil dotlej že trikrat na tleh prihranil nadaljnje udarce. Valdes, ki je bil za 12 kg težji od svojega nasprotnika, precej višji in tudi z daljšimi rokami, je presenetil Macmutryja, ki velja za eno največjih nad ameriškega boksa, z levim udarcem v obraz. Amerikanec se je zrušil in se dvignil po 4", toda Valdes je takoj sprožil nov napad in z dvojnim udarcem znova zrušil Macmutryja, ki se je dvignil po 8" v očitno inferiorni kondiciji. Kubanec mu je zadal še udarec, ki ga je potisnil k vrvem brez obrambe in sodnik je dvoboj prekinil.

To je bil prvi poraz Macmutryja, ki je 10 na svetovni lestvici revije «Ring Magazines», pred koncem dvoboja. Doslej je Macmutry zmagal v 30 borbah, dve je izgubil, enkrat pa je boksal neodločeno.

Valdesov prokurator Bobby Gleason je po borbi dejal, da je Valdes pripravljen v enem samem večeru boriti se z Angležema Londonom in Cooperjem ter s Švedom Johanssonom. Valdes, ki ima 34 let, je dosegel sinoči svojo šesto zaporedno zmago. Na svetovni lestvici «Ring Magazine» je na drugem mestu, na lestvici NBA pa na četrtem. Gleason je tudi zahteval, da se Valdesu prizna pravica do dvoboja za svetovni naslov s Pattersonom, vendar pa se slišijo glasovi, da Pattersonov prokurator Cus D'Amato ni nič kaj navdušen za ta dvoboj. V zvezi s ponudbo filmskega igralca Georga Rafta in skupine poslovnih ljudi iz Havane za dvoboj v Havani 24 ali 26. febr. med Pattersonom in enim izmed štirih ali petih izzivalcev, je D'Amato ponovil, da je ponudba 400.000 dolarjev zelo vabljiva in da se bo prihodnji teden sestal z Raftom.

Danes v Trstu

NOGOMET

Triestina - Inter, A liga, občinski stadion ob 14,30;

CRDA - Cervignano, diletanti, igrišče pri Sv. Ivanu ob 15,30;

Istria - Cremcaffè, diletanti igrišče Ponziane ob 9,30;

Fortitudo - Turriaco, diletanti, igrišče v Miljah ob 14,30;

Cava Romana - Pieris, diletanti, igrišče v Nabrežini ob 14,30.

KOSARKA

Pallacanestro Stock - Reyer Benetke, Prva serija, športna palača na Montebellu ob 17,30.

TEŽKA ATLETIKA

Dviganje uteži — troboj za pokal «Vladimiro Goitania. Paviljon B velesejma, ob 9. uri.

RUGBY

Rugby Trieste - Petrarca B Padova, «promozione» - julijsko-beneška skupina. Igrišče pri Sv. Alojziju ob 10. uri.

ODBOJKA

Deželno prvenstvo za ženske in finale pokala Libertas za moške. Telovadnica v Miljah ob 14,30.

SABLJANJE

Absolutno deželno prvenstvo v meču. Telovadnica Ginnastice ob 9. uri.

KONJSKE DIRKE

Dir (trotto) na Montebellu. Začetek ob 13,20. Glavna dirka za «Premio delle Lucie». Lir 125.000, 2080 m.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

KINO PROSEK-KONTOVEL

predvaja danes 21. t. m. ob 16. uri Warner Bros film:

DIVJE STEZE

(Sentieri selvaggi)

Igrajo: J. WAYNE, I. HUNTER, V. MILES

Kino na Opčinah

predvaja danes 21. t. m. z začetkom ob 15. uri Metro barvni cinemascope film:

TOČILNICA ČAJA V AVGUSTOVSKI MESEČINI

Igrajo: MARLON BRANDO, GLENN FORD, MACHIKO KYO

V ponedeljek 22. t. m. ob 18. uri ponovitev istega filma

FRAN LEVSTIK

Popotovanje od Litije do Čateža

7.

«E, saj veš,» pravi ta, «da mi smo le tam, kjer se kaj nápak naredi. Drméljeva krava si je bila črevo prevrgla, pa so bili pome pisali.»

Iz teh besed smo précej videli, koga imamo pred sabo. Mrtolaz dalje vpraša: «Kam pa zdaj?»

Oni odgovori: «Naravnost v grad na Kapijo, poltretjo uro hoda od tukaj. Še ne morem poliča vina izpiti, akoravno me Roštan jako priganja.»

«Kaj pa je tako silnega tamkaj?» veli Roštan.

«Neki da gospodično v gradu zob hudo boli; pa tudi junčka imajo, ki je že velik.»

«Koliko vam bodo pa dali?» vprašam jaz.

«Dve smreki: od gospodične eno, od junca eno; pa bo dobro.»

«Ali imate klešče, da boste zob izdrli?» reče Radivoj.

«Slab zdravnik bi bil, ako bi tega ne imel,» odgovori oni ter privleče iz umazane torbe majhne klešče, z grdo capo ovite.

«Selšček,» pravi Roštan, «to pa že ne vem, če bo kaj. S temi kleščami ne bo dala gospodična po ustih brbati, če ne boš cunje stran vrgel.»

Selšček: «Cunja mora biti; če se boji tega, pa naj ima zob v čeljustih! Mi imamo za vse ljudi ene same klešče.»

Na to pravi oče Roštan: «Pa vendar ne pojdeš mimo nas, da bi ne pokusil, kakšnega je Bog dal Čatežanom?»

Mrtolaz veli: «Te misli sem jaz tudi! Veseli bodimo, dokler še kraljujemo. Saj smo slišali, kako pravijo, da po sedaj ne bo smel živine ozdravljati nihče, kdor se ni v Ljubljani učil. Kaj bo, Selšček, če te primejo?»

«Koga bo? Jaz imam pisma! Saj so me že skušali taki, da tudi kaj vedo. Meniš, da rajnik Bogotaj ni znal, koliko je dve in tri? Pa me je bil enkrat poklical: ‚Selšček, pogledi, pogledi! Živina mi je obolela. Ampak jaz ti ne povem, katero je bolnó. Zdaj bomo videli, če kaj poznaš ali ne.' — Jaz pa naravnost repe tipat! Šlatam, šlatam od prvega do zadnjega pa besedice ne žugnem. Bogotaj si je mislil: ‚Rad bi me, ali me ne boš!' Kadar je bilo vse čisto potipano, veli Bogotaj: ‚No, kaj boš povedal?' — ‚Gospod, rečem jaz, vi menite, da je samo en vol bolan; jaz pa tako pravim, da sta dva: plavec pri kraju ima žabico, le-onemu roginu v sredi se pa dela notranja bula! Dobro me poslušajte: samo še poldrugi dan bo rad jel; čez tri dni bo pene tiščal; osmi dan ga boste pa iz kože devali, če mu ne pomagam. To je tako gotovo, kakor bi odrezal; pa je mir besedi! — Gospod se ustraši in reče: ‚Pa si ga upaš?' — Kaj bi si ne! V petih dneh vam ga bom v jarem dal! In tako se je bilo tudi zgodilo. Pa mi je bil tudi naredil tako pismo, v katerem vse le-to stoji od kraja do konca. Škoda je, da ga nimam s sabo; videli bi, da nisem še vsega povedal. A sina bom pa dal v Ljubljano, sina, da bomo tudi ljubljanski zmazek imeli pri hiši. Ne da bi se koga bal; temveč svet je dandanes tak, da več verjame papirju kakor glavi in rokam in očem. Tako je ta reč.»

«Selšček,» pravi Mrtolaz, «na vso to jezo ga bomo poliček ali dva, kajne? Danes bo vse mene bolelo, kolikor bomo zapili.»

Zdravnik odgovori: «Ne vem, kaj bo rekel zob na Kapiji.»

«Kaj bo rekel?» zavrne Roštan; «ne bo ti ušel ne, tega se ne boj! — Pa prav dobrega imam; takega nisi še letos pil.»

Selšček odgovori: «E ti je šlo! Pa naj zob nocoj še potrpi; že vidim, da se vam ne ubranim. Kaj pa je, če gospodična enkrat malo zacvili? Saj taki ljudje tako ne vedo, kaj se pravi hudo na svetu.»

Plačala sva Mrtolazu, ki se je delal, kakor bi ne hotel vzeti, pa je vendar z veseljem roko nastavil. Potem jo nameriva naravnost v farovž.

Čateški fajmošter je gospod Kobe, znan vsem, ki bero Novice. Že marsikateri lep in koristen sestavek je bil iz njegovega peresa tiskan. Posebno marljivo zbira in razglaša narodne reči. Bil sem že popred znan ž njim; tudi z Radivojem se nista prvič videla, zato je pa naju prav dragovoljno sprejel. Hitro je poprašal, je li naju pot kaj užejala.

Odgovoriva, da ni ravno prevelike sile, ker stoje vsi hrami odprti.

«Pa vsaj rado prigriznilo bi se,» reče on ter naglo pokliče kuharico: «Mica!»

Mica je prišla in kmalu smo se po moško gostili. Noter do poznega večera smo imeli pogovor. To in to je bilo na vrsti. Pretresali smo jezik, po navadi sedanjega veka, in kazalo se je, kako tenko je poslušal, posebno Bele Kranjce, od koder je doma; pa tudi se je videlo, koliko imajo tamkaj besed, katerih ni pri nas, in sam ne vem, zakaj se jih branimo v pisanje. Prišle so tudi srbske pesmi na met in pravil je, da jih je mnogo slišal za mladosti doma in kako se je čudil, ko je bral potem ravno tiste med Vukovimi.

«Tudi pri Laščah,» pravim jaz, «ni tega še dosti let, ko smo večkrat čuli srbske pesmi. Res da jih niso peli domači ljudje, ampak Beli Kranjci — Laščanje so jim dejali Kostelci — ki so hodili s tovori v Ljubljano po kramo. Nabralo se jih je osem, deset pa tudi več. Konjiči so šli pred njimi, možje pa za njimi, prepevaje Kraljeviča Marka. Oponašali so jih otroci: ‚Kraljeviča majka, zelenega pajka!' In marsikrat je v smehu kateri poskočil za njimi. Dandanes pa ti možje blago le raje vozijo in zdaj v kratkem jih več nisem videl toliko zbranih, da bi v tovarišiji peli.»

Zasuknilo se je govorjenje tudi na Dolenjce in Radivoj reče: «Pri vseh napakah so pa vendarle umetelni. Čevljarji, šivarji se dobe sem ter tja med njimi, ki še gospodu za silo napravijo obutal in obleko. In če pomislimo Ribničane: kje se naredi toliko lonec in lesene robe! Res, da se vedno drže starega kopita pri svojem delu; to pa le zato, ker jih nima kdo poučiti.»

Že enajsta ura je tekla, ko smo šli spat.

Drugi dan je bila maša na Záplazu. Ta romarska, sloveča kapelica stoji na hribu, precej nad Čatežem. Novo zidana je in lepo zmalana. Po Dolenjskem v teh krajih, ako se človek drži potov in cest, vedno pritiskajo hribje od vseh strani, da ne more videti daleč okoli. Zato sva imela z Radivojem veliko veselje, ko se je na Zaplazu nama svet nekoliko odprl.

Po maši sta nas čakala pred kapelico dva možaka, cerkvena ključarja: Plotar pa Kamnikar. Obrnemo se počasi dol v Čatež. Ko pridemo k cerkvi, pravi Radivoj: «Okoli farovža je pa kaj olikano; tudi stolp je nov.»

Na to reče Kamnikar: «To so naredili vse le-ta gospod. In pa še kako hitro! Tam nekako okoli velike noči 1855 so prišli k nam in še tisto jesen smo v griču pri farovžu lomili kamen za turn.»

«Hitro se je bilo zvršilo, hitro,» veli Plotar. «Precej svečana drugega leta je bil posekan les, kolikor ga je bilo treba, in prvi dan velikega travna smo začeli zidanje ter o Mihelovem je imel turn že streho; samo beljenje se je bilo odvleklo noter do spomladi.»

«Pa vendar je stolp dobro visok,» rečem jaz.

Gospod mi odgovori: «Širjave ima tri sežnje, visok jih je pa enajst brez klobuka, ki ima sedem sežnjev.»

Kamnikar veli: «Tudi zvonove smo nove napravili, pa še tri. Ljubljanski zvonar se nam je kaj obnesel; tako pojo ko strune; posebno klenkajo prav lepo, klenkajo! Ali vsak jim ne ve glasu. Jožnjekov Martin je mojster; tako jih ubere, da nihče tako. Šole pa menda še nista videla gospoda? Le-ona velika hiša je le, ki se je ravnokar mimo nje šlo. Menili smo, da bo to jesen že gotova, pa je vendar še nekaj dela ostalo. To je tudi prav, da smo jo napravili; vsaj naši otroci ne bodo nam enako rastli brez uka, ravno ko jurček med grmovjem.»

Gospod Kobe pravi: «Leta 1856 je bila hiša naprodaj, ko nalašč za to postavljena: pa tudi nisem si mogel kaj, da bi je ne bil kupil. Kajpak, da je bilo treba še nekaj prezidovanja, ker ni bila dovolj prostorna, in Čatežanov res ni veliko; pa Bog nam bo vse pomagal!»

(Nadaljevanje sledi)

TRST, nedelja
21. decembra 1958
Leto XIV. - Št. 302 (4147)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 30 lir
Tel.: Trst 94-638, 93-808, 37-338 . Gorica 33-82
Poštnina plačana v gotovini

UREDNISTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANČIŠKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podružnica GORICA: Ulica S. Pellico 1-II. — Tel. 33-82 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15. do 18. — Tel. 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini enega stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir. — MALI OGLASI: 30 lir beseda.
NAROČNINA: mesečna 480 lir — vnaprej: četrtletna 1300 lir, polletna 2500 lir, celoletna 4900 lir — Nedeljska številka mesečno 100 lir, letno 1000 lir — FLRJ: v tednu 10 din, nedeljska 20 din, mesečno 250 din — Nedeljska: letno 780, polletno 390, četrtletno 195 din — Poštni tekoči račun: Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — Za FLRJ: ADIT, DZS, Ljubljana, Stritarjeva ul. 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 600-70/3-375

Jutri zasedanje glavnega odbora KD

Fanfanijeva previdnost glede Pretija KD pripravlja golistični volilni zakon

Nenni poudarja, da afera Giuffrè dokazuje neučinkovitost javne uprave, in odgovarja na kritike levice v svoji stranki

(Od našega dopisnika)

RIM, 20. — Fanfani je danes predsedoval seji demokristjanskega vodstva. Pravijo, da so razpravljali samo o organizacijskih vprašanjih za aprilski kongres. Sklenili so tudi, da bodo obdržali že določeni dnevni red zasedanja glavnega odbora, ki se začne jutri. S tem so hkrati zavrnili predlog «prostih strelcev», da se obravnava v posebni politični razpravi vprašanje notranjih sporov.

Pred tem se je Fanfani sestal s Saragatom. Predmet razgovora je bila možnost Pretijeve ostavke. Saragat je poudaril, da pomeni napad na Pretija v zaključkih preiskovalne parlamentarne komisije istočasno napad na vlado in da bo PSDI — zvesta sedanji politiki vlade levega centra — «pobijala ta manever». Fanfani pa je bil v svojih izjavah zelo previden. Nikakor ni hotel preko izjav o solidarnosti s Pretijem in si je pridržal pravico proučevanja celotnega položaja za pozneje. Ni dvoma, da hoče Fanfani počakati, dokler se vsa zadeva malo poleže. Seveda je vprašanje, ali se bo sploh polegla. Da se to ne bo zgodilo, je poskrbel že Scelba, pa tudi drugi važni činitelji.

Bivši predsednik vlade je namreč svetoval socialdemokratom, naj namesto Pretija stopi v vlado neki drug socialdemokratski prvak. Saragat se je seveda temu nasvetu uprl in jutrišnje socialdemokratsko glasilo «Giustizia» bo objavilo njegov odgovor Scelbi. V tem odgovoru poudarja Saragat, da je Scelbov nasvet najmanj zelo čuden, kajti kako se more zahtevati od PSDI, da odstrani samo zaradi ohranitve sodelovanja prav tistega ministra, «ki je kriv samo zaradi tega, ker je storil svojo dolžnost». Saragat piše, da «slaba dejanja ne koristijo dobri politiki». Ker pa je politika levega centra «dobra politika», potem je nemogoče dajati nezmerne nasvete. «Pravi namen sedanjega manevra je, zrušiti sedanjo vladno formulo z vsemi sredstvi — s pomočjo «prostih strelcev», z zaključki preiskav, z obrekovalno gonjo itd.,» piše Saragat.

Tudi sam Preti ne bo pristal, da se vsa zadeva poleže. On še vedno zahteva soglasno solidarnost vseh ministrov. Nekaj takega pa verjetno ne bo dosegel, ker bi to pomenilo vstop vlade v ostro polemiko s parlamentarno preiskovalno komisijo, ki je dala neugodno oceno Pretijevega delovanja. Fanfani pa bi seveda hotel zavrniti Pretijevo ostavko, hkrati pa se izogniti sporu s parlamentom. O vsem tem se bo pogovarjal Fanfani s Pretijem šele jutri. Preti se je danes vrnil iz Milana, kjer je bil na procesu proti glavnemu uredniku desničarske revije «Borghese», katerega je Preti tožil zaradi obrekovanja, da je med vojno pobegnil kot častnik v Švico. Sodišče je obtoženca obsodilo na eno leto zapora in 100.000 lir globe, ker ni mogel dokazati svoje trditve. Fanfani je Pretiju danes na zmagi čestital, v ponedeljek pa bo poskušal svojega finančnega ministra pregovoriti, naj ne zahteva ravno soglasne solidarnosti vseh ministrov in naj pristane na skromnejše izraze soglasja, ki ne bodo povzročili razburjanja v parlamentu. Taka soglasnost naj bi bila na dnevnem redu prihodnje seje vlade, ki verjetno ne bo pred 30. t. m. ali pa bo odložena celo do 6. januarja prihodnjega leta. Ta datum je verjetnejši, ker je že dobro znana Fanfanijeva taktika zavlačevanja, ko gre za podobne delikatne zadeve.

Zanimiva je tudi izjava socialdemokratskega senatorja Granzotta Bassa, ki je zastopal svojo stranko v preiskovalni komisiji. Izjavil je, da mu je predsednik komisije senator Paratore obljubil, da bo omilil tiste stavke v zaključnem poročilu komisije, ki se tičejo Pretija. Toda demokristjanski senator, ki je Andreottijev prijatelj, obljube očitno ni izpolnil. Ta izjava bo objavljena prav tako v jutrišnji «La Giustizia».

Veliko pozornost pa je danes povzročila vest, ki bo objavljena v jutrišnji «Unità». Glasilo KPI piše, da se je v vodstvu KD ustanovila posebna komisija, ki proučuje načrt volilnega zakona za bodoče deželne skupščine, ki naj bi slonel na načelih zloglasnega De Gaullovega volilnega zakona. Kot je našim čitateljem znano, se na podlagi takega zakona lahko zgodi, da se stranka, ki je prejela v državi največ glasov, znajde v parlamentu samo z 10 poslanci, kar se je pripetilo v Franciji pred dvema tednoma na pr. komunistični partiji.

Nenni pa objavlja v jutrišnjem «Avanti!» članek o rezultatih preiskave o Giuffrejevi aferi in poudarja, da spada škandal v okvir skoraj popolne dezorganizacije v državi, v neučinkovitost javne uprave, da dokazuje vmešavanje raznih politikantov in cerkvenih dostojanstvenikov, ki spodkopujejo funkcionalnost države in državo spravljajo v odvisnost privatnih interesov. Nenni primerja sedanje stanje s stanjem pod fašizmom in pravi, da ni nobene razlike, razen da je sedaj fašistične uniforme nadomestila kapucinska kuta, ter izraža upanje, da taka Italija ne more ostati za vedno. Nenni obsoja dejstvo, da pristojni ministri niso bili obveščeni o preiskavah, ki so se vršile ob Giuffréjevem delovanju ter pristaja na predloge preiskovalne komisije, pri čemer pa pripominja, da je pri vsem tem osnovno vprašanje vlade.

Nenni je danes odgovoril tudi na kritike pripadnikov levice v vodstvu svoje stranke, ki so v posebnem odprtem pismu protestirali proti stališču, ki ga je zavzel «Avanti» glede notranjega razčiščevanja v KD in glede predčasnih volitev. Nenni odgovarja, da vztraja pri svojem stališču.

Danes se je začel v Milanu pokrajinski kongres PSI na katerem sodelujejo številni prvaki stranke, med njimi tudi Mazzali in voditelj levičarske struje Vecchietti ter predstavniki KPI in PRI. Jutri pa se bo zaključilo 26 pokrajinskih kongresov PSI, med drugim tudi v Rimu, Genovi, Padovi, Vicenzi, Tarantu, Salernu, Ferrari, Trevisu, Anconi itd. V preteklih nedeljah pa je bilo 9 pokrajinskih kongresov.

A. P.

Gladkov umrl

MOSKVA, 20. — *V starosti 75 let je umrl sovjetski pisatelj Fedor Gladkov. Njegov roman «Cement», ki ga je napisal l. 1925, je imel mnogo uspeha in so ga prevedli v razne jezike (tudi v slovenščino, op. ur.). V zadnjem času je Gladkov pisal pripovedi avtobiografskega značaja.*

—«»—

MOSKVA, 20. — V ponedeljek se bo začelo zasedanje vrhovnega sovjeta SZ. Finančni minister Zverev bo na skupni seji obeh domov predložil poročilo o proračunu za leto 1959 in obračun za preteklo leto.

—«»—

MEKSIKO, 20. — V restoranu «La Ronda» je nastala močna eksplozija, pri kateri je bilo ubitih sedem ljudi, 27 pa ranjenih. Pri eksploziji so se porušili nekateri zidovi in del strehe. Vzroki eksplozije niso še znani, domnevajo pa, da gre za atentat.

Humphrey graja politiko vlade o razorožitvi

WASHINGTON, 20. — Senator Humphrey, ki je predsednik senatnega pododbora za razorožitev, je sporočil, da bo senat začel prihodnje leto preiskavo o politiki vlade glede razorožitve, zato da prisili vlado, da bolj jasno določi svoje smotre s tem v zvezi in da prepusti bolj aktivno vlado kongresu pri pripravljanju dolgoročnih načrtov. Pripomnil je, da bodo med to preiskavo pozvali na pričanje funkcionarje državnega departmaja in obrambe ter specialiste posameznih organizacij.

Senator je izrekel optimizem glede rezultatov pogajanj o ustavitvi jedrskih poizkusov. Dodal pa je: «Nihče ne ve, kaj nameravajo ZDA storiti v primeru uspeha ali neuspeha teh pogajanj. Zato je potrebno tesneje povezati našo doktrino glede razorožitve z našimi dolgoročnimi političnimi in obrambnimi smotri».

V dokumentu, namenjenemu tisku pravi senator: «Svetovni položaj je preveč resen, da bi kongres bil obveščen šele po izvršenih dejstvih o politiki, ki jo določa vlada, in da ne more storiti drugega nego odkrito kritizirati vlado, ko se mu zdi, da je ta krenila s poti».

Senator je tudi mnenja, da je za ZDA nujno poizvedovati o mnenju njih zaveznikov glede razorožitve.

Uspel poizkus oddajanja Zemlja-„Atlas“-Zemlja Satelit ni težji od treh sovjetskih sputnikov

Nosilne rakete treh sputnikov so tehtale mnogo več kot štiri tone V ZDA pravijo, da so premagali «znanstveni Pearl Harbour» - Tekmovanje med SZ in ZDA se nadaljuje

WASHINGTON, 20. — Danes popoldne so napravili prvi poizkus radijske povezave v obeh smereh med satelitom in Zemljo. Poizkus je uspel. Satelitu so oddajali Eisenhowerjevo poslanico s pomočjo telegrafskih znakov in satelit je te znake spet oddajal na Zemljo.

V teku dneva so napravili nov poizkus z neke postaje v Kaliforniji. Postaja je oddajala naslednje sporočilo: «Tu je ameriška postaja v Prado Dam Basin, Corona, Kalifornija, ki oddaja satelitu.» Tudi to sporočilo je satelit spet oddajal na Zemljo.

Prvi popoldanski poizkus so napravili z neke postaje blizu Los Angelesa. Najprej je postaja skušala doseči oddajo poslanice, kakor jo je satelit včeraj oddajal. Ker pa je bil sprejem slab, so satelitu poslali vsebino poslanice z Morsovimi znaki, ki jo je potem spet oddajal na Zemljo.

V ZDA je uspeh z raketo «Atlas» vzbudil veliko navdušenje in vsi komentatorji skušajo sedaj ugotavljati, kakšen je že zaostanek ZDA za Sovjetsko zvezo na tem področju. Komentatorji poudarjajo, da so ZDA sedaj premagale «znanstveni Pearl Harbour». Pri tem zatrjujejo, da je satelit «Atlas» mnogo večji od treh sovjetskih sputnikov.

Mnenje večine ameriških strokovnjakov je, da so sedaj dosegli Sovjetsko zvezo v tekmovanju za zavojevanje vesoljstva; nekateri trdijo, da so jo celo prehiteli, zlasti kar se tiče vodenja na razdaljo. Po njihovem mnenju kaže sedanji uspeh, da sta obe državi, kar se tiče vojaške strani, sedaj na enaki ravni. Nekateri pa vendar svarijo ameriško javnost pred pretiranim optimizmom.

Sovjetski akademik Leonid Sedov, znani strokovnjak za astronavtiko, je agenciji Tass izjavil, da je uspeh z raketo «Atlas» nedvomno važen v primeri s prejšnjimi izstrelitvami satelitov «Vanguard» in «Explorer». Izjavil je dalje, da čestita ameriškim znanstvenikom za doseženi napredek, ki je naravni rezultat večletnega dela pri «Atlasu». «Podatki te rakete, je dodal Sedov, so nam bili znani že več časa, in pričakovali smo, da bo lahko služila za izstrelitev umetnih satelitov in za druge kozmične polete.»

Sedov je dalje izjavil: «Za strokovnjake ni nobenega dvoma, da je za «Atlas» treba izključiti večjo težo od treh sovjetskih umetnih satelitov» Omenil je, da so trije sovjetski sateliti tehtali 83,6 kg, 508,3 kg in 1327 kg. Sedov je izrekel mnenje, da so zaradi senzacije težo nosilne rakete vključili v težo novega ameriškega satelita, ki je 4000 kg, toda ima koristni tovor 65,5 kg.

«Teža nosilnih raket sovjetskih satelitov, je dodal Sedov, ni bila javljena, ker ta teža nič ne dokazuje, kar se tiče znanstvenih možnosti, ki jih nudijo aparati in ostali del koristnega tovora.»

Sedov je dejal, da, če se določi na 60 odnos med koristnim tovorom «Atlasa» in njegovo nosilno raketo, bi lahko sklepali, da bi morala Sputnik III. in njegova nosilna raketa tehtati 78 ton.

Znanstvenik je zaključil, da, če je bila teža nosilne rakete tretjega sputnika manjša od 78 ton, je bila na drugi strani znatno večja od štirih ton; in to je res tudi za prvi in drugi satelit, ki so ju izstrelili v SZ.

Sicer pa je to potrdil tudi ravnatelj laboratorijev za reakcijski pogon dr. Pickering, ki je izjavil, da uspeh z «Atlasom» ni pokril razdalje, ki loči ZDA od Sovjetske zveze, pač jo je le skrajšal od petih na eno leto. Pickering velja za enega najuglednejših znanstvenikov sveta glede vprašanj reakcijskega pogona. Poudaril je, da ogromna ameriška raketa, ki so jo spravili v tir okoli Zemlje, ne nosi več kakor 75 kg znanstvenih naprav Z drugimi besedami, le toliko, kolikor sta jih nosila prva dva sovjetska sputnika.

Zadnji podatki, ki jih je sporočil obrambni departma, kažejo nekoliko spremenjene podatke o tiru «Atlasa». Zdi se, da je ta tir mnogo bolj eliptičen, kakor je bilo prej javljeno. Najvišja točka, ki jo doseže, je nekaj manj kakor 1.500 km oddaljena od Zemlje, najnižja pa 182 km.

Koordinator vesoljske tehnologije v obrambnem departmaju David Young je na tiskovni konferenci izjavil, da so novi sistem vesoljskih komunikacij pripravili z glavnim namenom, da olajšajo svetovne komunikacije obrambnega departmaja. Radijski sistem satelita bi lahko uporabili kot vesoljsko relejno postajo za oddajanje sporočil z visoko frekvenco, ki jih do sedaj ne morejo oddajati običajne prekooceanske radijske postaje.

Young je dodal, da obstaja ta sistem iz dveh aparatov, ki sta vsak nekoliko večji od navadnih prenosnih aparatov. Oba aparata lahko sprejemata zvočne in pismene znake na magnetni trak in jih nato lahko oddajata na Zemljo s pomočjo komandnega sistema.

Obrambni departma namerava uvesti sistem korespondence z ekvatorjem za dobivanje velike količine nenujnih sporočil. Vsaka zemeljska postaja bo povezana z vsemi postajami na tem področju. Sporočila iz teh postaj bodo oddajali s pomočjo relejnih postaj, ki jih bodo nato oddajale na kateri koli del sveta.

Medtem se tekmovanje med ZDA in SZ glede raketnih izstrelkov nadaljuje. Neka ameriška specializirana revija je že napovedala, da sovjetski znanstveniki računajo, da bodo do leta 1962 preizkušali rakete težko sto ton s pogonsko silo, ki bo večja od dveh milijonov funtov. Načelnik balistične službe v ameriškem letalstvu general Schriever pa je izjavil, da bo prehod medcelinskih raket iz stadija prototipov v operativni štadij izvršen bolj ali manj v istem času v ZDA in v Sovjetski zvezi.

—«»—

Neuspel poizkus z raketo «Titan»

CAPE CANAVERAL, 20. — Danes so napravili prvi poizkus z novo medcelinsko raketo ameriške vojske «Titan», toda poizkus ni uspel. Iz rakete so dvajset sekund uhajali plameni z dimom, toda ni se dvignila.

Uradno poročilo pravi, da je treba neuspeh pripisati «napaki», ki se je pokazala kmalu potem, ko so raketo prižgali in ki je povzročila avtomatično ustavitev motorja rakete, je bila še na svojem podstavniku». Raketa «Titan» ima baje avtonomijo okoli 10.000 km.

—«»—

Berlin

(Nadaljevanje s 1. strani)

politična volja, zato da se uresniči evropsko gospodarsko sodelovanje. Zato bi moralo 11 držav OEEC sprejeti dejansko stanje in priznati obstoj skupnega tržišča. S tega stališča bi verjetno bila morebitna pogajanja med šestimi in enajstimi plodna.

Pred Spaakom je francoski poslanec Legendre predlagal ustanovitev stalne vojaške sile za intervencijo držav ZEZ, ki bi imela nalogo «zavrniti vsak lokaliziran napad» izven področja NATO, zlasti pa na Srednjem vzhodu. Ta vojaška sila sedmih držav ZEZ bi bila po trditvah Legendra neke vrste «mednarodna policija». Predlog so izročili v proučitev posebni komisiji.

General De Gaulle bo danes izvoljen za prvega predsednika pete republike

Uradno pa bo proglašen za predsednika šele 8. januarja Njegov mandat bo trajal sedem let

PARIZ, 20. — Jutri bo general De Gaulle izvoljen za predsednika republike. 81.000 «velikih volivcev», ki so jih izbrali v Franciji, v prekomorskih departmajih in v Alžiriji ter v prekomorskih ozemljih, bo jutri volilo De Gaulla. Postavljena sta bila še dva kandidata: komunistični kandidat Marrane in levičarski socialist Chatelet. Uradni podatki pa bodo objavljeni šele 8. januarja, ko bodo sporočili podatke tudi iz oddaljene Polinezije.

De Gaullov mandat bo trajal sedem let. Na podlagi nove ustave bo imel predsednik republike dvojno funkcijo: Bo namreč tudi predsednik francoske skupnosti, ki jo bodo sestavljale Francija, Alžirija ter prekomorski departmaji in ozemlja. Poleg tega bo imel predsednik republike večja pooblastila kakor do sedaj. Predsedoval bo izvršilnemu svetu, ki je «vrhovni koordinacijski organ držav članic skupnosti». Poleg tega bo od predsednika odvisno «organizmi in vse, kar je potrebno za skupno politiko». Predsednik bo skliceval seje senata skupnosti. Poleg tega bo lahko prevzel vso oblast v primeru če bi bila neodvisnost ali celovitost države resno ogrožena.

Predsednik Coty bo ostal na svojem mestu do prvih dni januarja. De Gaulle se bo ustoličil v Elizejski palači takoj po uradni razglasitvi volilnih podatkov in bo sestavil novo vlado, ki ji bo verjetno predsedoval Michel Debre. Okoli sredine januarja pa bo nova kratka seja parlamenta. Tedaj bo organizacija pete republike zaključena.

—«»—

Abdulgani o obisku predsednika Tita

DŽAKARTA, 20. — V torek, 23. t. m. bo prispel na desetdnevni uradni obisk v Indonezijo predsednik republike maršal Tito. Podpredsednik narodnega sveta republike Indonezije Ruslam Abdulgani je izjavil, da bo obisk predsednika Tita v Indoneziji prispeval k nadaljnji poglobitvi sodelovanja med obema državama, posebno na mednarodnem področju.

«Indonezijsko ljudstvo, ugotavlja Abdulgani, bo toplo in prijateljsko sprejelo svojega visokega gosta predsednika Tita. Vsa Indonezija z nestrpnostjo pričakuje njegov prihod, kajti Jugoslovani niso le prijatelji Indonezije, temveč sestavni del sile, ki se bori za boljše življenje vseh ljudi.»

Ruslam Abdulgani je obiskal Jugoslavijo leta 1956 skupno s predsednikom Sukarnom.

Pod pokroviteljstvom indonezijskega ministra za informacije je bila sinoči v Džakarti slovesna predstava jugoslovanskega filma «Dolina miru». Predstave so se udeležile številne ugledne indonezijske osebnosti, med njimi tudi predsednik vlade Džuanda Kartavidžaja.

Ob obisku predsednika Tita v Indoneziji bo ministrstvo za informacije Indonezije objavilo posebno publikacijo pod naslovom «Prijateljski odnosi Jugoslavija-Indonezija», ki vsebuje pregled dosedanjega sodelovanja med Jugoslavijo in Indonezijo. Ministrstvo za informacije pa pripravlja ob sodelovanju jugoslovanskega veleposlaništva v Džakarti tudi razstavo slik o Jugoslaviji. Na razstavi bo prikazan zgodovinski razvoj Jugoslavije, njeni uspehi v gradnji socializma in njena vloga v mednarodnih odnosih.

—«»—

Za «omilitev režima» v kitajskih komunah

PRAGA, 20. — V svojem informacijskem biltenu, ki izhaja v Pragi, pravi agencija «Nova Kitajska», da je kampanja, ki se je začela pretekli teden v LR Kitajski, da se obrazložijo vzroki, zaradi katerih se je Maocetung odpovedal predsedstvu republike, «omogočila, da so prepričali ogromno večino Kitajcev, da ta odložitev najbolje služi interesom države, ljudstva in komunistične stranke».

Agencija pravi zatem, da je na Kitajskem malo takih elementov, ki se ne morejo sprijazniti s tem, da bi se Maocetung odpovedal obnovitvi svojega mandata, ter dodaja, da je bil zadevni sklep sprejet 10. decembra. Objavo sklepa so zakasnili zato, da so lahko organizirali v državi «obrazložitvene sestanke». Ti sestanki so zajeli sedaj še večji obseg, zato da prepričajo «še nekatere nepomirljive elemente».

Pekinški radio je danes javil, da so pekinški voditelji dali navodila funkcionarjem, naj omilijo trdi režim, ki je do sedaj vladal v ustanovljenih ljudskih skupnostih. Uradno glasilo KP Kitajske je objavilo navodila centralnega komiteja, naj funkcionarji skrbijo tudi za življenjske pogoje ljudi, ki so zbrani v skupnosti, poleg skrbi za povišanje proizvodnje.

Ti ukrepi predvidevajo med drugim, da je treba delavcem dovoliti osem ur spanja in štiri ure počitka vsak dan; hrana v menzah mora vsebovati juho, meso in zelenjavo; poleg tega pa «se mora zagotoviti primerno bivališče vsaki poedini družinski skupini».

—«»—

Sovjetski velemilijonarji

LONDON, 20. — *Današnji konservativni «Daily Express» se ukvarja s sovjetskimi bogataši. V članku, ki ga je prejel z Dunaja, trdi, da je v SZ 930 bogatašev, ki bi jih po zahodnih pojmih mogli imenovati velemilijonarje. Med njimi je baje maršal Budeny, ki prejema zelo visoko pokojnino ter ima številne konjušnice dirkalnih konj. Tudi podpredsednik ministrskega sveta Mikojan je zelo bogat: ima ogromno palačo Nariškin v Moskvi. (List pa ne pove, če bo palača ostala last Mikojanove družine tudi po smrti Mikojana.) Med številnimi sovjetskimi bogataši je tudi pisatelj Ilja Ehrenburg.*

Pred prekinitvijo odnosov med Gvinejo in Francijo?

Skupščina v Konakriju odobrila sklep o združitvi z Gano

KONAKRI, 20. — Gvinejska narodna skupščina je odobrila nedavni sporazum za združitev z Gano. Poleg tega je soglasno izglasovala resolucijo, ki odobrava nedavni sklep vlade, ki pravi, da mora Francija pravno priznati Gvinejo, preden se lahko začnejo med obema državama kakršna koli pogajanja. Resolucija kritizira stališče francoske vlade, ki na eni strani odklanja priznanje Gvineje, na drugi strani pa bi hotela začeti neskončna pogajanja z njo.

Zatem poziva resolucija vlado, naj v primeru prekinitve odnosov s Francijo sprejme že sedaj vse potrebne denarne, finančne, gospodarske, politične in kulturne ukrepe, da prepreči neugodne posledice te prekinitve. Resolucija pravi, da morebitna prekinitev odnosov s Francijo ne bo odvisna od Gvineje, ter potrjuje že dovoljena izredna pooblastila vladi.

V Akri, glavnem mestu Gane, pa so danes aretirali glavnega tajnika opozicijske «enotne stranke» Amponsaha in člana vodstva te stranke Apaloa pod obtožbo, da sta skušala organizirati državni udar.

Obrambno ministrstvo je sporočilo, da je neki častnik izjavil, da mu je Amponsah ponudil denar, da bi podkupil nekatere podčastnike, zato da bi ubili predsednika vlade Nkrumaha ob njegovem odhodu na obisk v Indijo. V preteklem mesecu so aretirali 38 članov te stranke. Nkrumah je odpotoval z letalom v Rim, od koder bo nadaljeval pot v Indijo.

—«»—

Silvana Mangano v Beogradu

BEOGRAD, 20. — *V veliki dvorani Doma sindikatov v Beogradu so prikazali nocoj film «Nevihta» po Puškinovem romanu «Kapetanova hči», ki je bil posnet v koprodukciji podjetij Dino Laurentiis-Bosnafilm. Na predstavi so bili poleg številnih kulturnih in javnih delavcev navzoči tudi režiser Alberto Lattuada, snematelj Aldo Tonti in Silvana Mangano.*

Po predstavi je zastopstvo «Bosnafilm» priredilo koktail

Trgovina čevljev **Viale**
Drevored XX. septembra 18
vošči srečne praznike in opozarja na svojo bogato izbiro obuvala

HOTEL PALACE - PORTOROŽ
VABI
NA VELIKO SILVESTROVANJE dne 31.12.1958 ob 20. uri v vseh prostorih hotela in restavracije Jadran. Igrajo 4 renomirani orkestri. Rezerviranje sprejema uprava hotela, osebno ali telefonsko - tel. 61-44

Bellamoda
pri **C. ADAMI**
TRST, ULICA IMBRIANI ST. 9
Tel. 41-604
(blizu Verdijevega spomenika)
dobite veliko izbiro moškega, ženskega in otroškega perila, jopičev, nogavic in srajc, vse po najugodnejših cenah
OGLEJTE SI BREZ OBVEZNOSTI!

MOTORNA KOLESA 49 kub.
NAJBOLJSIH ZNAMK
MOSQUITO - PARILLA - NSU
UGODNE CENE - IZVOZ
do konca januarja brezplačen
MELILLO ALFREDO
TRST, Ul. A. Caccia 3-10, Tel. 96032

Tvrdka **Donato CAPURSO Succ.**
TRST, Ulica Torrebianca 19 — P.O.B. 384
IZVAŽA DARILNE POŠILJKE
Kolesa, motorna kolesa, avtomobile, radioaparate, šivalne stroje — nove in rabljene v najhitrejšem času in po zelo ugodnih cenah.

7 dni v svetu

(Nadaljevanje z 2. strani)

de. Zato je začelo prevladovati mnenje, da bo med svojim obiskom imel več razgovorov s tamkajšnjimi političnimi voditelji in tudi z Dullesom predvsem o vprašanju Berlina, oziroma o Nemčiji sploh ter o vseh spornih vprašanjih med Vzhodom in Zahodom. Govori se tudi, da bo skušal doseči sporazum o pripravi sestanka med Hruščevom in Eisenhowerjem. Na vsak način je Mikojanovo potovanje pomemben dogodek v odnosih med ZDA in SZ, ki bi utegnil sprožiti kolesje za nove poizkuse zbližanja in za nove razgovore med obema blokoma.

Ženevski razgovori

Kakor je znano, so že več časa v Ženevi razgovori med Vzhodom in Zahodom o dveh vprašanjih. Prva skupina se razgovarja o sklenitvi sporazuma za prekinitev ali ustavitev poizkusov z jedrskim orožjem. Ti razgovori so se premaknili z mrtve točke in do sedaj so se sporazumeli o prvih štirih členih predvidenega sporazuma. Res je, da je do sporazuma še daleč, vendar pa kažejo na obeh straneh «previden optimizem». Potrebno bo namreč sporazumeti se še o celi vrsti važnejših vprašanj, in zato se predvidevajo nadaljnje težave. Kaže pa, da hočejo v tej zadevi doseči vsaj delen sporazum, posebno še, ko premirje glede jedrskih poizkusov še dalje traja. Razgovori so bili prekinjeni za praznike in se bodo nadaljevali 5. januarja.

Manj spodbudni pa so razgovori druge skupine, ki se razgovarja o ukrepih za preprečitev nevarnosti iznenadnih napadov. Med dolgimi razgovori se stališče ene in druge strani nikakor ni moglo toliko približati, da bi razgovore lahko plodno nadaljevali. Obe strani sta predložili celo vrsto osnutkov in predlogov, ki so si povsem nasprotni. Zato so se sporazumeli, da razgovore «za praznike prekinejo», ne da bi določili dan njih nadaljevanja. Medtem bodo prizadete vlade na obeh straneh pregledale vse dosedanje dokumente in zapisnike ter se morda po diplomatski poti sporazumele, ali in kdaj naj se razgovori obnovijo.

Maocetungov odstop

Mnogo vsestranskih komentarjev in ugibanj je povzročila novica iz Pekinga, da je predsednik kitajske republike Maocetung sklenil, da ne bo več kandidiral za predsednika republike in da bo obdržal le položaj predsednika CK KP Kitajske.

V zvezi s tem so začeli v zahodnih prestolnicah in po tisku ugibati kaj naj bi bil vzrok tej odločitvi. Ustvarila sta se dva tabora: eni se v celoti strinjajo z uradnim sporočilom, ki pravi, da je to popolnoma pozitiven korak, ker bo Maocetung lahko odslej uporabil vse svoje sile za vodstvo in določevanje linije partije ter države, in da bo lahko posvetil več časa marksistično-leninističnemu delu brez škode za svojo vodilno vlogo. Drugi pa so mnenja, da je Maocetungov umik začetek padanja njegovega vpliva zaradi sporov v stranki. Trdijo namreč, da ga dolžijo neuspeha akcije v zvezi s kitajskimi obalnimi otoki in v zvezi z neuspehom ustanavljanja ljudskih skupnosti, ker se je preveč prenaglil in zaletel. Pravijo, da spričo Maocetungove popularnosti nočejo ustvariti v državi zmede in mislijo njegov popoln umik počasi pripraviti. Na vsak način pa se ne pričakuje sprememba kitajske mednarodne politike, pač pa morda samo sprememba metod v notranji politiki. To spremembo sicer uradno že napovedujejo v resoluciji plenuma CK KP Kitajske. Na plenumu so v glavnem obravnavali vprašanje ljudskih skupnosti, o katerih pravi resolucija, da je ta organizacija najbolj ustrezna oblika graditve socializma in komunizma na Kitajskem kakor tudi osnovna celica prihodnje komunistične družbe v deželi. Pri tem pa poudarja, da je gibanje še mlado in da je elemente komunistične družbe ki jih nosi v sebi, moč označiti samo za «zarodke» tega, kar bo doseženo šele v prihodnosti. V nasprotju s kampanjo, ki se je bila začela s tem v zvezi, poudarja resolucija, da se gibanje skupnosti sedaj omejuje le na široka vaška področja in da je treba z ustanavljanjem skupnosti v mestih, zlasti v velikih mestih, počakati več časa. Kot razlog za odložitev poudarja resolucija «večjo zapletenost» pogojev, v katerih so danes mesta, kakor tudi obstoj še pomembnih vplivov «buržoazne ideologije» med intelektualci in ostanki kapitalističnih krogov po mestih.

Pri tem resolucija posredno omenja tudi spor v zvezi s tem, ko pravi, da obstajajo «še različna mnenja in različno obravnavanje vprašanj», ki so skupna vsem tem skupnostim; zaradi tega je «nujna naloga» vskladiti vsa stališča o skupnostih med člani partije ter med širokimi ljudskimi množicami.

Resolucija govori tudi o «popravkih odklonov» tistih, ki pojmujejo že sedanjo skupnost kot začetek prehoda iz socializma v komunizem, da je oblika lastnine v družbi že prerasla iz «kolektivne» v «vseljudsko», to je državno lastnino, da bo zelo naglo vzpostavljena komunistična družba na Kitajskem. V zvezi s tem poudarja resolucija nujnost «postopnosti» in «postopnega» spreminjanja kolektivne lastnine v «vseljudsko», to je državno. Potrebno bo tudi «še dolgo časa», preden bo uresničena naloga industrializacije, mehanizacije in elektrifikacije, in sicer «petnajst, dvajset ali morda tudi več let».

Fanfani pred izbiro

Fanfanija ves teden ni bilo doma in ko se je v petek vrnil, je našel na svoji pisalni mizi ostavko finančnega ministra in socialdemokratskega prvaka Pretija. S tem se je nadvse kritičen položaj glede vlade še bolj zapletel, ker je poleg notranjih razprtij v krščanski demokraciji prišlo sedaj še do zelo kočljivih odnosov med obema vladnima strankama.

Kako se je to zgodilo? Vzrok najnovejših težav je v poročilu parlamentarne preiskovalne komisije, ki so ga prečitali v sredo v poslanski zbornici in v senatu, in v katerem se kritizira finančni minister Preti, da je brez potrebe povzročil preveč hrupa z afero Giuffre ter da je celo oviral preiskavo. Dejansko pa ima Preti poleg tiska največ zaslug, da se je preiskovalna komisija ustanovila; kolikor pa je oviral preiskavo, je bilo to le v toliko, da ni hotel prestrašiti Giuffrejevih upnikov, ki bi bili morali prijaviti oblastem vse tiste vsote denarja, ki so ga izročili Giuffreju «v upravo». Kot piše glasilo socialistične stranke, je Preti mislil, da je Fanfanijeva vlada toliko «usmerjena na levo», da bi lahko — čeprav sedi sam v njej — razkrinkal Giuffrejevo afero in s tem tisti ogromni vpliv cerkvene hierarhije, ki je afero dejansko omogočil. Sedaj je razočaran in užaljen ter zahteva solidarnost prav vseh članov vlade za umik ostavke.

Pri vsem tem bo imel nujno glavno besedo Fanfani, ki se bo moral odločiti: ali za izstop Pretija iz vlade in s tem za delno ali popolnoma vladno krizo, za katero se ne ve, kako se bo končala, ali pa, da Preti ostane v vladi, s čimer si bo naprtil jezo predsednika preiskovalne parlamentarne komisije Paratoreja in z njim vsega parlamenta; kajti nadaljnje Pretijevo ministrovanje bi pomenilo, da se vlada za mnenje parlamentarne komisije sploh ni zmenila. Vsekakor bo moral Fanfani to vprašanje razčistiti po eni strani na zasedanju glavnega odbora svoje stranke, po drugi strani pa na seji vlade.

Vse to bo moral opraviti do 20. januarja, ko se parlament, ki je že odšel na božične in novoletne počitnice, ponovno sestane. Vsaj en mesec torej ga ne bo doletela nobena nevšečnost v parlamentu.

Glavni dogodek tedna pa je bila — kot smo že omenili — objava rezultatov preiskovalne komisije o zadevi Giuffre, ki jo lahko na kratko povzamemo v naslednjih točkah:

1. Obresti, ki jih je plačeval Giuffre za izposojeni denar, so znašale 40 do 100 odstotkov letno. Finansiral je okrog 200 del v vrednosti 3 milijard. Verskih in cerkvenih ustanov, ki so mu dajale prispevke, je bilo 302, posvetnih pa samo 181. Giuffre dolguje sedaj okrog 2 milijardi kapitala, ki ga je prejel, in seveda tudi obresti, ki so do sedaj dozorele, in ki jih prav tako še ni izplačal, kar znaša še eno milijardo in pol lir.

2. Komisija je ugotovila, da Giuffrejevo delovanje ne spada med tisto delovanje, za katero velja zakon o bankah. Zaradi tega predlaga komisija revizijo zakona. Pod nadzorstvo morajo biti postavljene vse tiste majhne poslovalnice, ki posojajo denar za visoke obresti. Finančni minister mora biti obveščen o najvažnejših ugotovitvah finančnih straž.

3. Komisija je ugotovila, da tedanji minister za finance Giulio Andreotti ni bil obveščen o nobeni izmed raziskav o aferi Giuffre in sicer v prvi vrsti o «promemoria», ki jo je poslal polkovnik Formosa. To se je zgodilo predvsem zaradi mnenja, ki ga je dal polkovnik Bernard poveljujočemu generalu Rostaniu, ki pa je bil pod vplivom «nekega zelo uglednega kapucina».

4. Komisija je ugotovila, da je sedanji finančni minister Luigi Preti omejeval preiskavo in s tem kršil veljavne zakonske določbe, po katerih se morajo ravnati finančni stražniki.

5. Znamenito «Spomenico» o zadevi Giuffre so razširili člani tiskovnega urada finančnega ministrstva brez sodelovanja oseb, ki spadajo v državno upravo. Zaradi tega opozarja preiskovalna komisija vlado, naj v bodoče bolj previdno izbira osebe, ki ne spadajo v upravo in ki jih ministri nameščajo v svojih kabinetih, posebnih tajništvih in tiskovnih uradih.